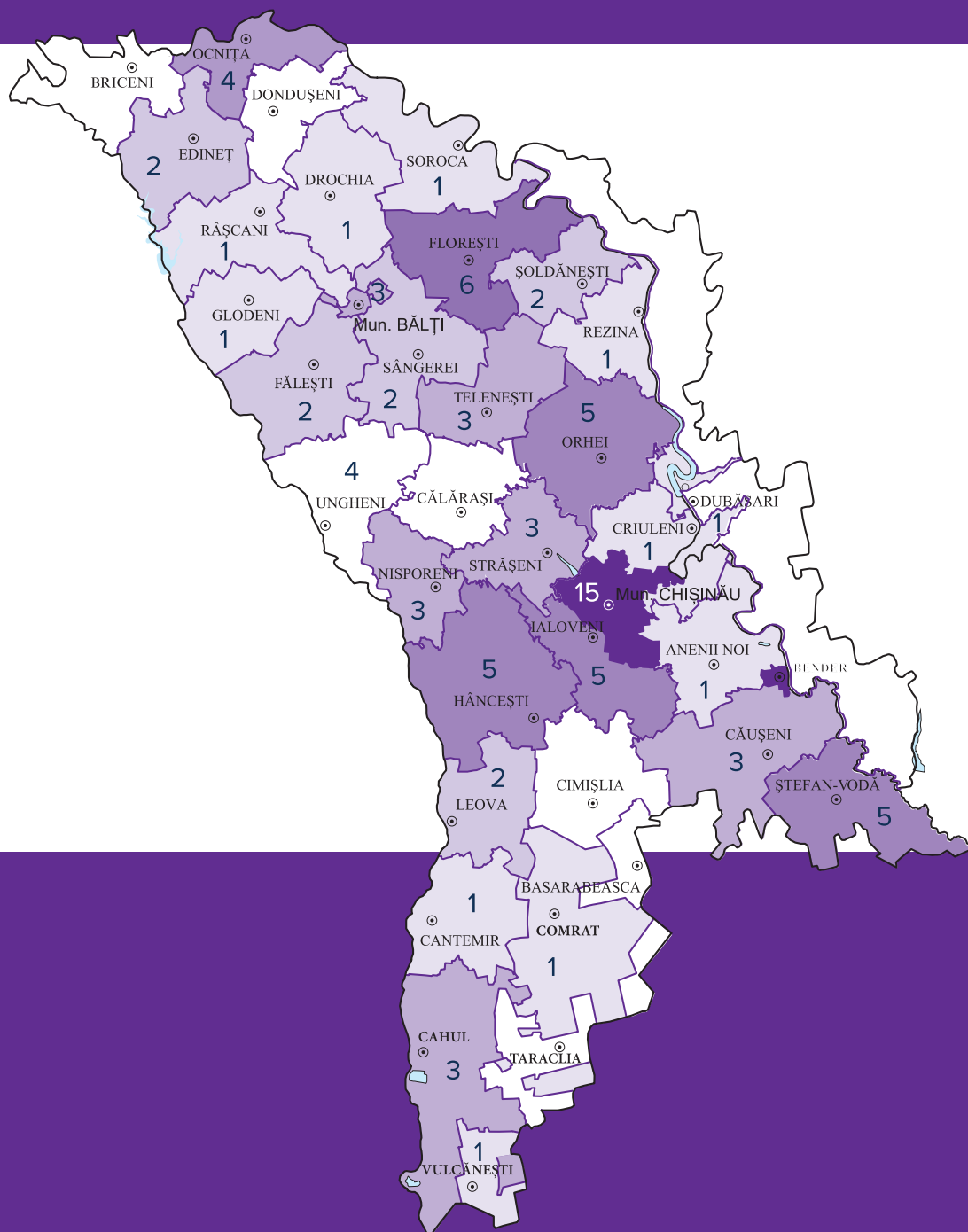

RAPORT DE ANALIZĂ

a cazurilor examinate de Comisia de monitorizare
și analiză a cazurilor de violență în familie soldate
cu deces sau cu vătămare gravă a integrității
corporale a victimelor în anul 2024

Prezentul Raport a fost elaborat de Ministerul Afacerilor Interne în colaborare cu Centrul de Drept al Femeilor în contextul activității Comisiei de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor fiind realizat cu sprijinul UN Women și finanțat de Suedia.

Raportul a fost elaborat de către Ministerul Afacerilor Interne cu sprijinul echipei de experți naționali având la bază datele colectate pe parcursul anului 2024 de la membrii Comisiei privind cazurile de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor.

Raportul este rezultatul activității de analiză a datelor colectate, dar și a procesului de consultări și dezbateri a membrilor Comisiei care s-au întrunit pe parcursul anului 2024.

Elaborarea raportului nu ar fi fost posibilă fără:

Alexandru BEJAN, secretar de stat, Ministerul Afacerilor Interne

Inna CHIRILIUC, ofițeră principală, Direcția politici în domeniul ordinii și securității publice a MAI

Ghenadie NEAMȚU, ofițer principal, Direcția politici în domeniul ordinii și securității publice a MAI

Arina ȚURCAN-DONȚU, expertă națională, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

Iurie PEREVOZNIC, expert național, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

Diana CHEIANU-ANDREI, expertă, Centrul de Investigații și Consultanță „SocioPolis”

Angelina ZAPOROJAN-PÎRGARI, directoare executivă, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

Eleonora GROSU, directoare programe, A.O. „Centrul de Drept al Femeilor”

Reproducerea unor fragmente (de până la 500 de cuvinte) este permisă, cu excepția utilizării în scopuri comerciale, cu condiția ca textul să fie redat corect, fără a fi scos din context sau modificat într-un mod care ar putea schimba sensul sau mesajul original. Menționarea sursei este obligatorie.

Opiniile exprimate în acest raport nu neapărat coincid cu cele ale finanțatorilor

CUPRINS

ABREVIERI	5
INTRODUCERE	7
Necesitatea măsurării femicidului	8
CADRUL DE CERCETARE	10
1.1. Scopul și obiectivele raportului	10
1.2. Metodologia de cercetare	10
1.3. Provocările și limitările în analiza cazurilor de către Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor	15
ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A CAZURILOR EXAMINATE DE COMISIE ÎN ANUL 2024	16
2.1. Calificarea infracțiunilor în cazurile analizate de Comisie	16
2.2. Particularitățile infracțiunilor analizate de Comisie (modul de comitere, urmările)	22
2.3. Profilul victimelor	34
2.4. Profilul agresorilor	38
2.5. Autoritățile implicate în examinarea cazurilor	46
PRACTICA JUDICIARĂ ÎN CAZURILE JURIDICO-PENALE EXAMINATE DE COMISIE ÎN ANUL 2024	50
PROVOCĂRI ÎN PROCESUL DE INTERVENȚIE A AUTORITĂȚILOR ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE SOLDATE CU DECES SAU CU VĂTĂMARE GRAVĂ A INTEGRITĂȚII CORPORALE ÎN ANUL 2024	59
4.1. Factorii de risc	59
4.2. Problemele identificate în urma analizei cazurilor de către Comisie	63
CONCLUZII	70

RECOMANDĂRI	75
Procuratura Generală	75
Ministerul Afacerilor Interne	75
Ministerul Muncii și Protecției Sociale	76
Agenția Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și Violenței în Familie	76
Ministerul Sănătății	77
Institutul Național de Justiție	77
Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat	77
Inspectoratul Național de Probațiune	78
Administrația Națională a Penitenciarelor	78
Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor	78

ABREVIERI

AJGS	Asistență Juridică Garantată de Stat
ANP	Administrația Națională a Penitenciarelor
APL	Administrația publică locală
ATAS	Agenția Teritorială de Asistență Socială
BNS	Biroul Național de Statistică
CC	Codul contravențional
CDF	Centrul de Drept al Femeilor
CEDAW	Comitetul ONU pentru eliminarea discriminării față de femei
CI	Convenția de la Istanbul (Convenția Consiliului Europei pentru prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice)
CIPAL	Centrul Integrat de Pregătire pentru Aplicarea Legii
CJF	Centrul de Justiție Familială
CML	Centrul de Medicină Legală
CNAJGS	Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat
CNFACEM	Centrul Național de Formare, Asistență, Consiliere și Educație din Moldova
CP	Codul penal
CPC	Codul de procedură civilă
CPP	Codul de procedură penală
CPTS	Centrul de Plasament Temporar al Străinilor
CUATM	Clasificatorul unităților administrativ-teritoriale al Republicii Moldova
DUP	Direcția Urmărire Penală
EMD	echipă multidisciplinară
ICCS	Clasificatorul Internațional al Crimelor în Scopuri Statistice (engl. – International Classification of Crime for Statistical Purposes)
IGM	Inspectoratul General pentru Migrație al MAI
IGP	Inspectoratul General al Poliției al MAI

INP	Inspectoratul Național de Probațiune al MJ
INSP	Inspectoratul Național de Securitate Publică al IGP al MAI
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MJ	Ministerul Justiției
MNC	muncă neremunerată în folosul comunității
MMPS	Ministerul Muncii și Protecției Sociale
ONG	organizație neguvernamentală
OP	ordonanță de protecție
ORU	ordin de restricție de urgență
OUP	organ de urmărire penală
RM	Republica Moldova
STAS	structură teritorială de asistență socială
UNODC	Oficiul Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și a Criminalității (engl. – United Nations Office on Drugs and Crime)
VF	violență în familie
VFF	violență față de femei
VS	violență sexuală
VVF	victimă/victime ale violenței în familie

INTRODUCERE

Drepturile și libertățile fundamentale ale omului sunt prerogative constituționale conferite de dreptul național și recunoscute de dreptul internațional fiecărui individ în raporturile sale cu comunitatea și cu statul, ce dau expresie unor valori sociale fundamentale.

Constituirea și consolidarea Republicii Moldova ca stat independent și democratic, cu statut de subiect de drept internațional (anul 1991), a determinat armonizarea dreptului național, îndeosebi în domeniul protecției drepturilor omului și libertăților fundamentale prin ratificarea a numeroase documente cu vocație universală în sfera drepturilor omului, deschizând calea spre un sistem de protecție internațională.

Un instrument internațional adoptat în domeniul protecției drepturilor și libertăților fundamentale îl constituie Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice, numită și Convenția de la Istanbul.

Prin Legea nr.144/2021¹ Republica Moldova a ratificat Convenția de la Istanbul, astfel demonstrând importanța pe care o atribuie problematicii de prevenire și combatere a violenței față de femei și violenței în familie și asumarea angajamentului ferm de realizare a măsurilor necesare în acest sens. Din data de 1 mai 2022 Republica Moldova, în calitate de Parte a Convenției, a fost inclusă în procedura de evaluare.

La 26 octombrie 2023 GREVIO a adoptat Raportul de evaluare privind măsurile legislative și de altă natură, luate la nivel național, pentru punerea în aplicare a prevederilor Convenției de la Istanbul². Raportul este rezultatul primei proceduri de evaluare (de referință) efectuate în privința Republicii Moldova (*în continuare – Raportul GREVIO de evaluare*). Evaluarea s-a axat pe măsurile luate în legătură cu „toate formele de violență împotriva femeilor, inclusiv violența domestică, care afectează femeile în mod disproporționat” și include concluzii și recomandări. În acest context GREVIO încurajează autoritățile din Republica Moldova să întreprindă toate măsurile necesare pentru implementarea Convenției de la Istanbul în ceea ce privește toate formele de violență împotriva femeilor acoperite de acest act. Deoarece cadrul normativ național prevedea un mecanism de prevenire și combatere a violenței în familie, însă nu oferea un remediu efectiv pentru femeile victime a altor forme de violență prevăzute în Convenția de la Istanbul, prin Legea nr. 231 din 31.07.2024 pentru modificarea Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, în vigoare din 15.08.24, a fost modificată denumirea Legii nr. 45/2007, iar în tot textul ei a fost introdus termenul „**violența împotriva femeilor**” și noțiunea de „**femicid**”.

Pentru a preveni riscul de letalitate, prin Ordinul comun al Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Justiției, Procurorului General, Ministerului Sănătății, Ministerului Muncii și Protecției Sociale și al Ministerului Educației și Cercetării nr. 89/22/172/56/20/121 din 28.02.2022, a fost instituit mecanismul de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor. Pentru aplicarea mecanismului în cauză a fost constituită **Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor** (*în continuare – Comisia*).

¹ www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=128240&lang=ro

² Publicat la 14 noiembrie 2023, www.coe.int/conventionviolence.

Comisia reprezintă un mecanism de cooperare intersectorială, ai cărei membri sunt exponenți ai autorităților și instituțiilor abilitate cu competențe de prevenire și de combatere a violenței în familie, organizațiilor necomerciale, prestatori de servicii în domeniu, precum și partenerii de dezvoltare.

Scopul Comisiei constă în analiza cazurilor ce țin de competența sa, ca urmare a examinării obiective și multilaterale a circumstanțelor, pentru a identifica acțiunile/inacțiunile autorităților și instituțiilor competente. În acest sens, Comisia își propune să identifice lacunele în sistemul de intervenție, să formuleze recomandări și măsuri practice, concrete, pentru un răspuns instituțional coordonat, prompt și eficient la cazurile de violență în familie.

Potrivit Regulamentului privind organizarea și funcționarea Comisiei în cauză, entitatea are obligația de a prezenta anual **Raportul de analiză** a situației care va elucida lacunele și deficiențele care n-au fost remediate până la această etapă. Analiza anuală a cazurilor de violență în familie este un pas crucial pentru înțelegerea și combaterea acestui fenomen profund înrădăcinat. La fel, Raportul va oferi recomandări pentru îmbunătățirea răspunsului sistemului național, inclusiv propuneri de ajustare a legislației, de promovare a cooperării intersectoriale, de îmbunătățire a activităților de prevenire, sporire a accesului la serviciile de suport pentru victimele violenței în familie etc.

În contextul obligației expuse, Raportul a fost elaborat de către Ministerul Afacerilor Interne, cu sprijinul echipei de experți naționali din partea Centrului de Drept al Femeilor având la bază datele colectate de către Comisie pe parcursul anului 2024, activitatea în cauză fiind desfășurată cu sprijinul UN Women și finanțată de Suedia.

■ Necesitatea măsurării femicidului

Femicidul este cea mai extremă formă de manifestare a violenței în bază de gen și reprezintă o manifestare a dezechilibrului de putere în societate care promovează un statut inegal dintre bărbați și femei.

Conform datelor Studiului Global privind cazurile de omucidere (UNODC, 2020), cazurile de omucidere din sfera privată afectează ambele sexe. Totuși ponderea femeilor ucise de parteneri intimi sau de alți membri ai familiei este mai mare reprezentând aproximativ 6 din 10 persoane. Domiciliul rămâne cel mai periculos loc pentru femeile care continuă să poarte cea mai grea povară a acestui fenomen devenind victime și chiar pierzându-și viața ca urmare a inegalității și stereotipurilor de gen. Omorul femeilor și fetelor comis de către parteneri intimi sau alți membri ai familiei, cei în care, ar trebui să aibă încredere, reprezintă una din cele mai extreme manifestări ale violenței în bază de gen. Astfel de crime sunt adesea punctul culminant al experiențelor anterioare de violență în bază de gen care poate include violența fizică, psihologică, spirituală, sexuală și economică.

Lipsa unor date uniforme reprezintă un obstacol pentru măsurarea femicidului, fenomen care este întrucâtva invizibil printre datele generale referitoare la omucideri. Pentru a încuraja statele să colecteze date comparabile, Oficiul Națiunilor Unite pentru Combaterea Drogurilor și a Criminalității a publicat în anul 2015 Clasificatorul International al Crimelor în Scopuri Statistice care a fost aprobat ca un standard de colectare a datelor statistice la nivel internațional.

Prin Legea nr. 231 din 31.07.2024, Legea nr. 45/2007 a fost completată cu o noțiune nouă, „**femicidul**”. Astfel, femicidul a fost recunoscut prin lege drept cea mai extremă formă de manifestare a violenței în bază de gen. În prezent femicidul este definit ca act de violență împotriva femeilor, inclusiv fetelor, care presupune decesul victimei, ca urmare a infracțiunii de omor intenționat ori a infracțiunii de vătămare intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății, ori a infracțiunii de violență în familie, sau sinuciderea victimei, ca urmare a determinării sau înlesnirii acesteia ori ca urmare a violenței în familie, comise din motive de prejudecată bazate pe gen.

Reieșind din recunoașterea legală a femicidului, dar și din necesitatea de a spori conștientizarea faptului că moartea violentă a femeilor și fetelor este o crimă care nu trebuie confundată cu termenul de omucidere, în prezentul Raport sunt incluse date separate privind cazurile de femicid. Analiza separată a cazurilor de femicid este determinată și de faptul că femicidul diferă de alte crime și anume: (i) în majoritatea cazurilor, actele de femicid sunt comise de actualii sau foștii parteneri de viață; (ii) actele de femicid sunt precedate de violența continuă în familie, amenințări sau intimidare, violența sexuală; (iii) actele de femicid sunt caracterizate prin raportul inegal de forțe și resurse al victimelor și partenerilor lor. Prezentul Raport a analizat doar cazurile de violență față de femei și fete în limita competenței Comisiei, respectiv termenul de femicid se rezumă doar la femicidul comis de partenerul intim sau de către un membru al familiei. Totodată rezultatele prezentului Raport vor contribui la dezvoltarea unui concept de îmbunătățire a răspunsului statului la cazurile de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor și la reducerea numărului de cazuri letale, inclusiv la prevenirea cazurilor de femicid.

CADRUL DE CERCETARE

1.1. Scopul și obiectivele raportului

Scopul prezentului Raport constă în stabilirea particularităților cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor, inclusiv documentarea și analiza cazurilor de femicid³, pentru a îmbunătăți mecanismele instituționale de răspuns la cazurile de violență în bază de gen și violență în familie, precum și a reduce numărul de cazuri letale.

Obiective specifice:

- Analiza datelor statistice privind numărul cazurilor de omucideri/femicid urmare a actelor cu caracter violent din partea membrilor de familie sau a partenerilor intimi;
- Analiza cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale, în scopul furnizării unor informații obiective referitoare la tendințele din practica judiciară;
- Constatarea și identificarea factorilor de letalitate;
- Identificarea principalelor obstacole în asigurarea protecției eficiente a victimelor în aceste cazuri;
- Formularea recomandărilor pentru perfecționarea mecanismelor instituționale de răspuns la cazurile de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor.

1.2. Metodologia de cercetare

Pentru atingerea scopului și a obiectivelor cercetării a fost utilizată o abordare complexă din punct de vedere metodologic care a cuprins aplicarea următoarelor metode-cheie:

³ **Notă:** Din motiv că noțiunea de „femicid” a fost introdusă în legislația Republicii Moldova prin Legea nr. 231 din 31.07.2024 pentru modificarea Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, în vigoare din 15.08.24, eforturile de măsurare a femicidului pentru anul 2024 vor acoperi doar cazurile de ucidere intenționată a victimelor de sex feminin comise de partenerii intimi sau de membrii familie fiind analizate cazurile ce fac obiectul Comisiei în redacția Regulamentului Comisiei din 2024. Pentru anii următori, cazurile de femicid vor fi analizate prin prisma noilor modificări legislative și în corespundere cu noile prevederi ale Regulamentului Comisiei.

Colectarea și analiza datelor privind circumstanțele comiterii faptelor din competența Comisiei

și anume privind cazurile calificate în temeiul art. 145 alin. (2) lit. e¹), art. 201¹ alin. (3) lit. a), art. 201¹ alin. (3) lit. b), art. 201¹ alin. (4), art. 146 și art. 156 din Codul penal pentru oricare din situațiile în care agresorul și victima:

- 1) sunt membri de familie în sensul art. 133¹ din Codul penal;
- 2) au locuit împreună la un moment dat;
- 3) au avut o relație asemănătoare relației între parteneri;
- 4) făptuitorul urmărea sau persecuta victima din cauza sau în legătură cu natura intimă a relațiilor între aceștia.

Cazurile supuse analizei în cadrul Comisiei au fost identificate în baza formularului de colectare a datelor în cazurile de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor conform Anexei nr. 2 la Regulamentul privind organizarea și funcționarea Comisiei de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor aprobat prin Ordinul interinstituțional nr. 89/22/172/56/20/121 din 28 februarie 2022.

Astfel, în perioada anului 2024, organele de drept au înregistrat **93 de cazuri/fapte** care fac obiectul de cercetare a Comisiei, dintre care au fost analizate **87 de cauze penale**⁴. Este important să se noteze că, în cadrul prezentului Raport, 6 cauze penale au fost excluse din analiza profilului subiecților violenței, din motiv că într-un caz s-a constatat că participanții nu sunt subiecți ai violenței în familie, în trei cazuri cauzele penale au fost conexe la alte trei cauze penale din anul 2023, examinate deja de către Comisie, iar în două cazuri s-a făcut conexarea cu alte două cauze penale din anul 2024.

Comparativ cu anul 2023 când au fost examinate 75 de cazuri, în anul 2024 se **atestă o creștere a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor, de la 75 la 87 de cauze penale examinate.**

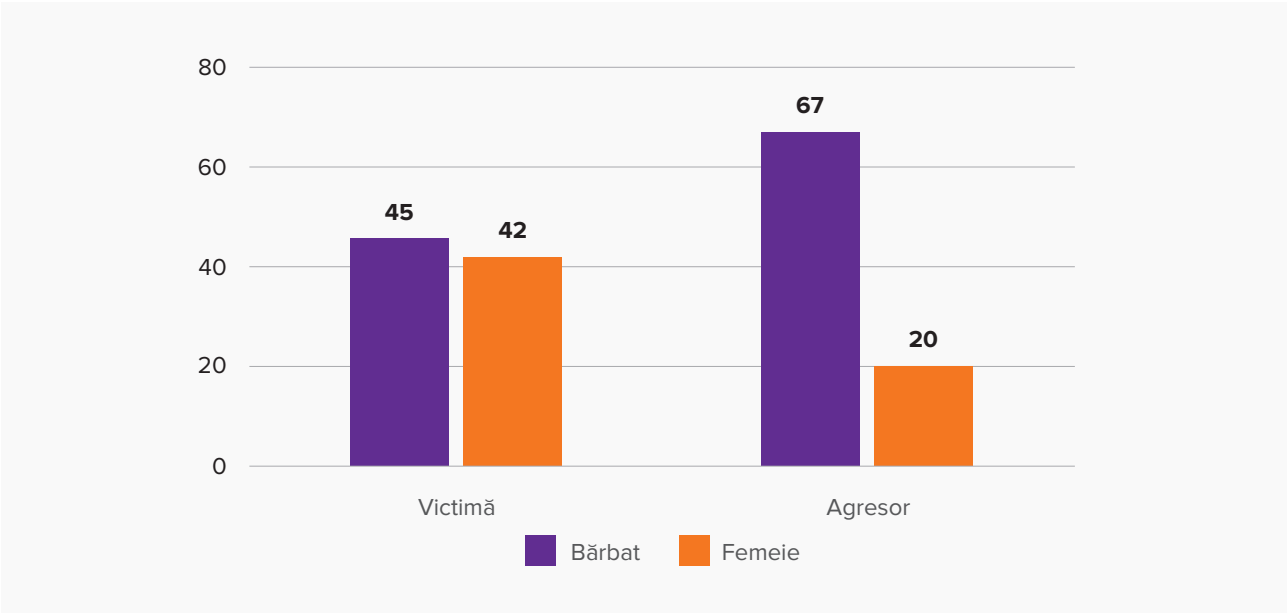
În prezentul Raport au fost analizate și structurate informațiile cuprinse în **87 de cauze penale** intentate pentru fapte de violență în familie soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor, indiferent de sexul și relația dintre victimă și agresor (*în continuare – VF*). Totodată, separat este evocată informația pentru cazurile soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor când acestea sunt doar femei și când agresor este doar bărbatul (*în continuare – femicid*). De asemenea, datele au fost analizate și prezentate separat pentru cazurile privind vătămarea corporală și cele de deces al victimelor.

În continuare ne vom referi la analiza cazurilor reieșind din **profilul statistic pentru 87 de cauze penale pornite pentru fapte de violență în familie soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor.**

În cazurile de VF predominanța agresorilor de sex masculin este de peste 3 ori mai mare în raport cu cea a agresorilor de sex feminin. Datele analizate de Comisie atestă că în **67** din cele **87** de cauze penale **agresorul** era de sex masculin, iar în 20 de sex feminin. În 45 de cauze penale **victima** era de sex masculin, iar în alte 42 era de sex feminin (*Figura 1*).

⁴ **Notă:** Din cele 93 de cazuri înregistrate au fost excluse din analiză 6, deoarece într-un caz participanții nu sunt subiecți ai violenței în familie (a fost completat greșit indicatorul din BCD), în trei cazuri cauzele penale au fost conexe la alte trei cauze penale din anul 2023, examinate deja de către Comisie, iar în două cazuri s-a făcut conexarea cu alte două cauze penale din anul 2024.

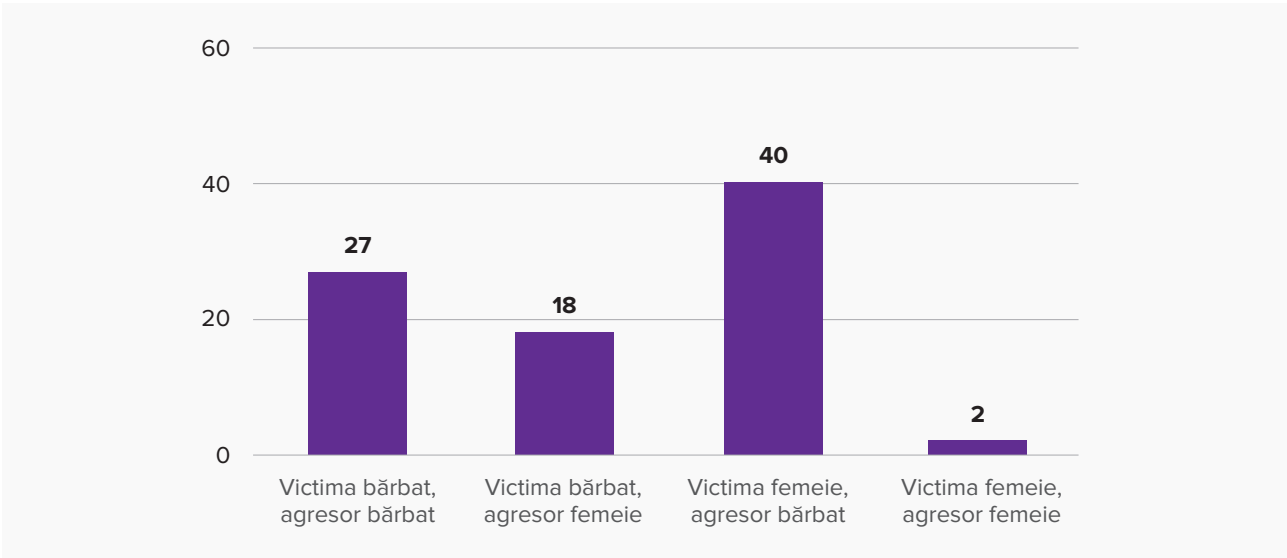
Figura 1. **Profilul statistic al cazurilor analizate**

Aceste date arată că **persoanele de sex masculin prevalează în cauzele penale atât în calitate de agresori/făptuitori, cât și în calitate de victime**, ceea ce sugerează o dinamică complexă a violenței în familie, în care victime sunt nu doar femeile. Totuși predominanța agresorilor de sex masculin de peste 3 ori evidențiază necesitatea unor programe de prevenire și intervenție axate pe comportamentul masculin agresiv.

Din cele **87 de cauze penale** analizate de Comisie, **40** implică victime femei și agresori bărbați, **27** de cazuri au implicat bărbați în ambele roluri, iar în **18** cauze femeile au exercitat violență asupra bărbaților și în **2** cauze femeile sunt implicate în ambele roluri (*Figura 2*). Numărul relativ redus de cauze penale în care și agresorul, și victima sunt femei (în două cauze penale) indică o incidență mai scăzută, dar nu inexistentă, a violenței în relațiile dintre femei ori în cadrul altor tipuri de relații familiale.

Figura 2. **Profilul statistic al agresorului și victimei în cauzele penale analizate**

Această diversitate de configurații a raporturilor victimă – agresor relevă caracterul profund, multidimensional și multiaspectual al violenței în familie și impune necesitatea de a reconceptualiza politicile de prevenție și intervenție. Violența în familie trebuie înțeleasă ca un fenomen structural și relațional care evoluează prin mai multe etape și care implică tipare multiple de putere, control, vulnerabilitate și rezistență. Prin urmare, strategiile instituționale trebuie să reflecte această realitate oferind sprijin și protecție tuturor categoriilor de victime, precum și asigurând intervenții adecvate profilului specific al agresorilor – predominant masculin, dar nu exclusiv.

Comparativ cu anul 2023, în 2024, în totalul cauzelor se atestă o scădere⁵ a ponderii celor în care agresorul este bărbat, iar victima este femeie (Figura 3).

Figura 3. **Analiza comparativă a profilului agresorului și victimei în cazurile de violență în familie soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor pentru anii 2023-2024**

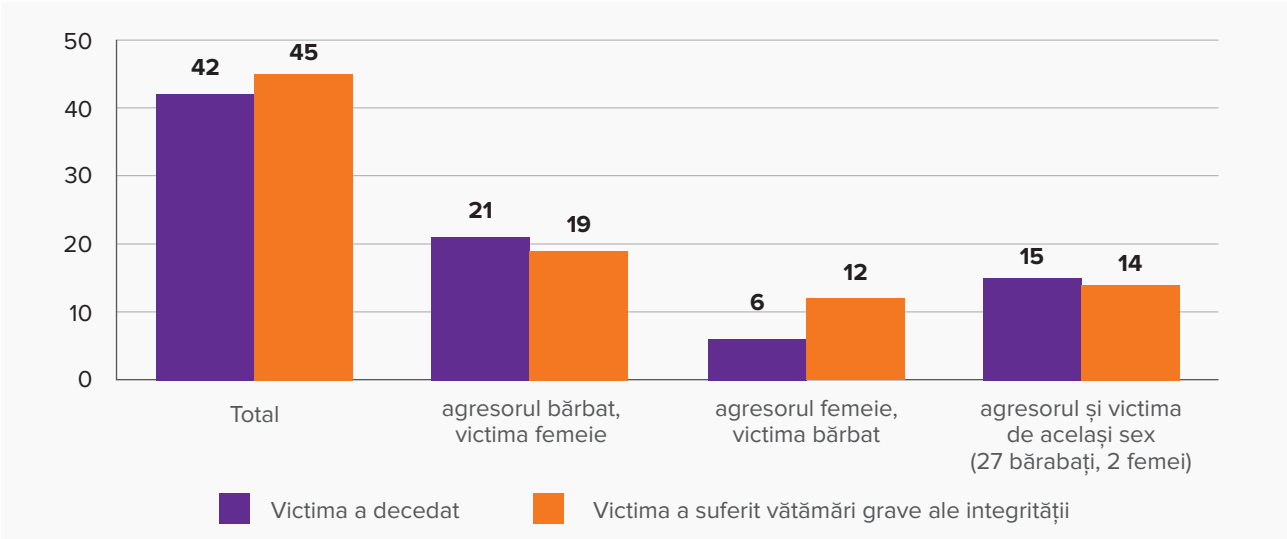
În aproape jumătate din cazuri (42) violența în familie a avut **consecințe letale** – 37 de victime au decedat imediat, iar alte 14 ulterior, în urma traumelor suferite. Dintre acestea, **21 de cazuri, adică 24% din total**, constituie **femicid** – violența bărbatului asupra femeii soldată cu deces. În 45 de cauze penale intentate victima a supraviețuit.

Datele analizate atestă că rata decesului este cea mai înaltă **anume în cazurile de violență a bărbaților asupra femeilor**: numărul victimelor decedate (21) îl depășește pe cel al supraviețuitoarelor (19) subliniind astfel caracterul extrem de periculos al acestui tip de violență.

În anul 2022 au fost înregistrate 24 de cazuri de femicid, în 2023 – 21 de cazuri, iar în 2024 iarăși 21 de cazuri. Din **totalul cazurilor de violență a unui bărbat asupra femeii**, femicidul a constituit 53% în 2022 (24 de decese în 45 de cazuri de violență a unui bărbat asupra femeii), în 2023 a constituit 54% din totalul a cazurilor de violență a unui bărbat asupra femeii (21 de decese în 39 de cazuri de violență a unui bărbat asupra femeii). **În 2024 femicidul a constituit**, la fel, **53%**, o rată identică cu cea din 2022 și foarte apropiată de cea din 2023. Această constanță a proporției letale a violenței bărbaților asupra femeilor confirmă caracterul extrem de periculos și relevă un tipar persistent ce necesită intervenții urgente, specializate și bine coordonate între instituții (Figura 4).

⁵ Explicație: chiar dacă în 2024 au fost înregistrate 40 de cazuri, iar în 2023 – 39 de cazuri, din motiv că în 2024 cazuri totale au fost mai multe, indicatorul de 40 ca pondere este mai mic. În 2022 au fost atestate 45 de cazuri în care victima a fost femeie și agresorul era bărbat. Respectiv tendința de scădere se observă pe parcursul a 3 ani consecutiv.

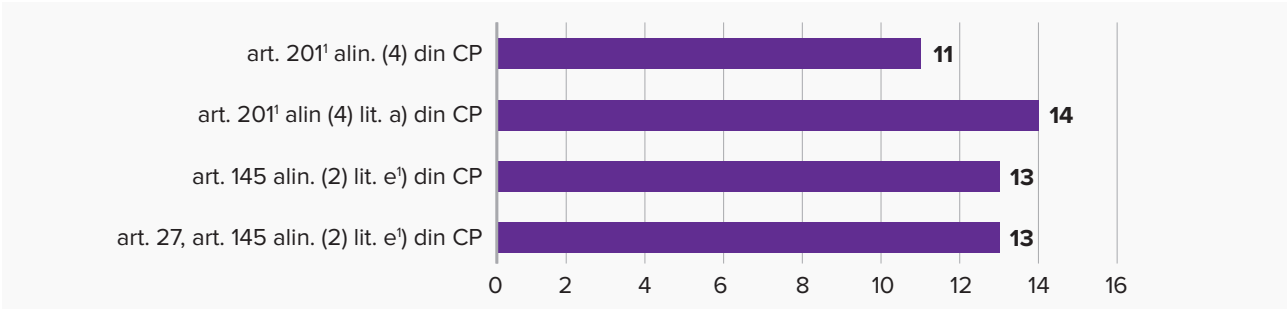
Figura 4. **Specificul cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau vătămare a gravă a integrității corporale a victimelor**

Pentru a elabora prezentul Raport, au fost analizate 51 de cauze penale cu sentințe/decizii adoptate⁶, publicate în baza de date a instanțelor judecătorești și care se referă la categoria cauzelor examinate de Comisie în anul 2024. Din cele **51** de cauze în care există o hotărâre a instanței, în **45** de cauze penale la etapa realizării prezentului Raport era pronunțată doar hotărârea primei instanțe judecătorești, iar în 6 cauze a fost emisă hotărârea atât în prima instanță, cât și în instanța de apel. La etapa elaborării prezentului Raport, în proces de examinare judecătorească se aflau 16 cauze penale, inclusiv 9 cauze intentate în baza art. 201¹ (3) lit. a) din CP, 3 cauze intentate în baza art. 201¹ (4) din CP, 3 cauze în baza art. 145 din CP și o cauză în baza art. 27 și art. 145 din CP⁷. Câteva cauze se află pe rol mai mult de un an.

Analiza cauzelor penale este prezentată în capitolele II și III din acest Raport care includ toate constatările legate de practica actorilor din sistemul de justiție cu privire la infracțiunile ce fac obiectul cercetării Comisiei. Tipologia cauzelor penale analizate este reflectată în *Figura 5*.

Figura 5. **Tipologia sentințelor analizate**

⁶ **Notă:** în cadrul prezentei cercetări au fost analizate doar cauzele penale în care au fost emise sentințe definitive. Cauzele aflate pe rolul instanțelor judecătorești la data de 1 ianuarie 2025 și în care nu exista o sentință definitivă n-au fost acoperite de analiză.

⁷ c/p 2024140044: în baza art. 145 alin. (2) din 31.01.2024; c/p 2024030179: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 29.02.2024; c/p 2024470045: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 25.03.2024; c/p 2024270300: în baza art. 201¹ alin. (4), din 25.03.2024; c/p 2024380122: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 11.07.2024; c/p 2024380100: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 26.07.2024; c/p 2024020451: în baza art. 145 alin. (2), din 07.08.2024; c/p 2024010470: în baza art. 27, art. 145 alin. (2), din 29.10.2024; c/p 2024270311: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 07.11.2024; c/p 2024350116: în baza art. 145 alin. (2), din 06.12.2024; c/p 2024240343: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 10.01.2025; c/p 2024150556: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 14.01.2025; c/p 2024360421: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 14.01.2025; c/p 2024260199: în baza art. 201¹ alin. (4), din 05.02.2025; c/p 2024360438: în baza art. 201¹ alin. (4), din 28.02.2025; c/p 2024180462: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 11.03.2025

1.3. Provocările și limitările în analiza cazurilor de către Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor

Colectarea și analiza datelor statistice

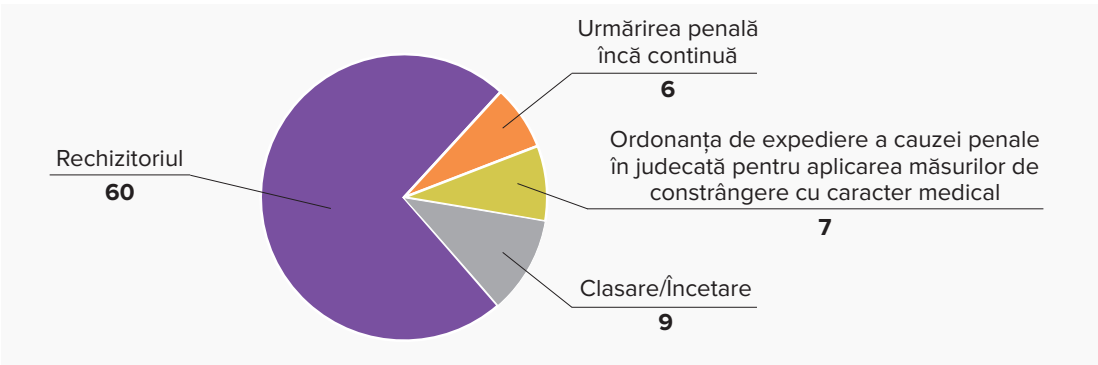
Deoarece sistemele de colectare a datelor variază de la o instituție la alta, documentarea eficientă și obținerea unor date comparabile cu scopul de a efectua o analiză bazată pe dovezi și de a determina carențele existente a fost o provocare pentru Secretariatul Comisiei. Chiar dacă completarea informațiilor privind cazul s-a făcut în baza formularului îmbunătățit și ajustat pentru a obține informație din partea tuturor actorilor care ar avea potențiale date privind părțile implicate – victimă, agresor sau martori, calitatea datelor este insuficientă și deseori informația este prezentată cu nota „nu se cunoaște”. Lipsesc datele din partea sectorului medical. Informațiile oferite de Administrația Națională a Penitenciarelor se referă, de cele mai dese ori, la comportamentul actual al agresorului condamnat pentru fapta din cauza analizată și nu la situațiile din trecut dacă acesta a fost anterior subiect al sistemului penitenciar.

Informația din partea sectorului social este insuficientă, de multe ori fiind prezentate separat date despre acțiunile în raport cu familia sau cu victima ori cu agresorul. Totuși scopul colectării informației de la diverse sectoare este de a vedea ce acțiuni s-au întreprins la nivel sectorial, dacă părțile implicate au fost în vizorul sectorului, pentru a putea identifica eventualele lacune în activitățile de prevenție și profilaxie.

Soluțiile pronunțate de organele de urmărire penală și instanțele judecătorești cu referire la cauzele analizate

La începutul anului 2025 o mare parte din cauzele penale intentate au ajuns pe rolul instanțelor de judecată. Din cele 87 de cauze penale analizate, 67 au fost expediate în judecată, inclusiv 60 de cauze penale cu rechizitoriu și 7 cauze penale cu ordonanță de trimitere în judecată pentru aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical. În 9 cauze organul de urmărire penală a adoptat ordonanțe de încetare a urmăririi penale și clasare a procesului penal⁸. În alte **6 cazuri**, urmărirea penală era încă în desfășurare la momentul analizei (Figura 6).

Figura 6. Numărul cauzelor penale trimise în judecată la situația din 1 ianuarie 2025

⁸ 2024480263: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a), din 14.06.2024 – art. 275 p. 3) din CPP (lipsește componenta de infracțiune); 2024020150: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 18.07.2024 – art. 275 p. 1) din CPP (lipsește faptul infracțiunii); 2024440305: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 28.10.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024440026: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 27.03.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024180334: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 17.12.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024240085: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 29.03.2024 – art. 275 p. 3) din CPP (lipsește componenta de infracțiune); 2024260006: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 15.01.2024 – art. 36 din CP și art. 275 p. 9) din CPP (alte circumstanțe stabilite de lege); 2024350043: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 10.03.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024250118: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 28.06.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului)

ANALIZA JURIDICO-PENALĂ A CAZURILOR EXAMINATE DE COMISIE ÎN ANUL 2024

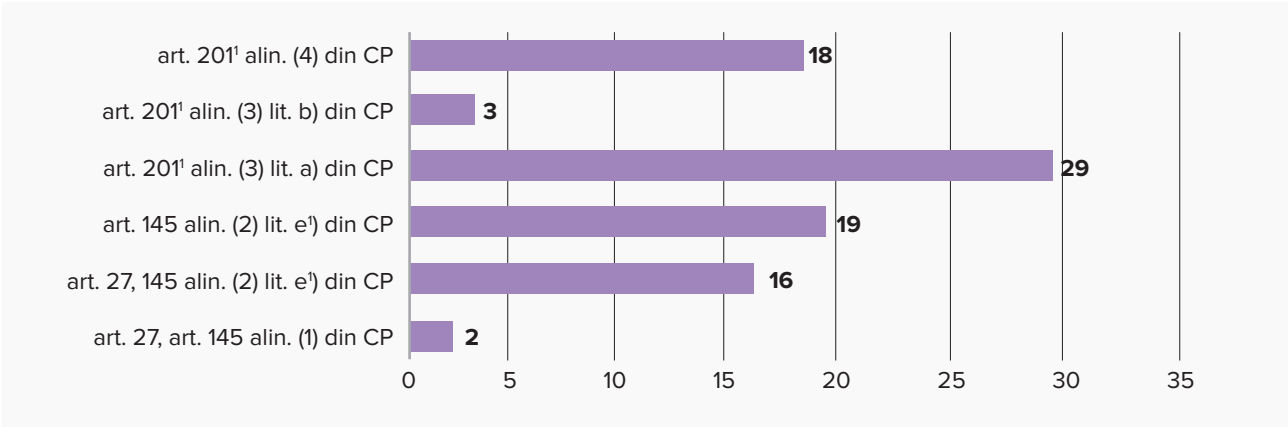
2.1. Calificarea infracțiunilor în cazurile analizate de Comisie

În cadrul prezentului Raport au fost analizate **87 de cauze penale** intentate pentru fapte de violență în familie soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor, transmise spre analiză Comisiei de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie, soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor.

Din cele **87 de cauze penale**, în **42** de cazuri actele violente au avut drept consecință decesul victimei, inclusiv **21** de cauze penale au fost calificate în temeiul art. 145 din CP (în unele cazuri a fost recalificare din tentativă de omor), **18** cauze penale au fost calificate în temeiul art. 201¹ alin. (4) din CP și 3 cauze penale au fost calificate în temeiul art. 201¹ alin. (3) lit. b) din CP (*Figura 7*).

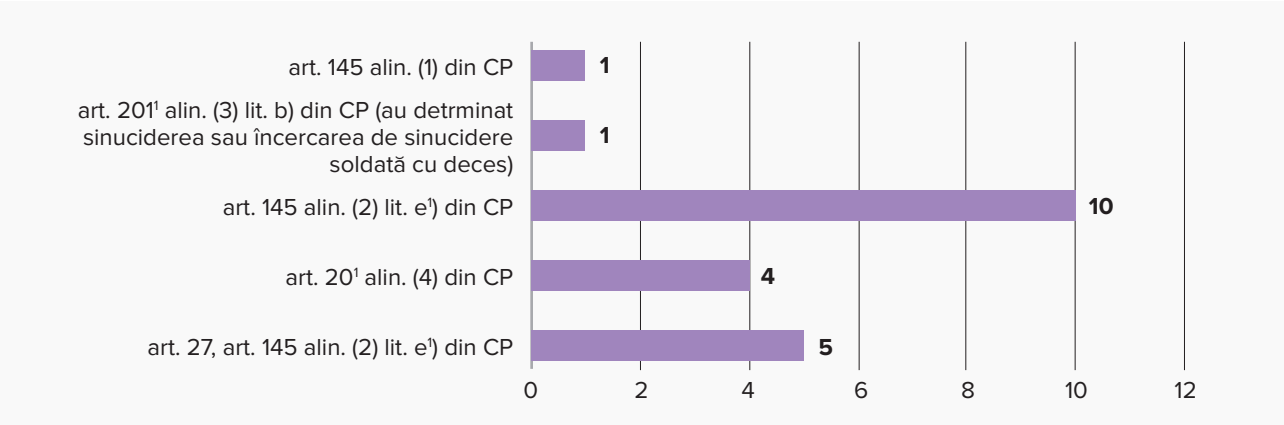
Din analiza datelor reflectate mai sus rezultă că, **în cazurile în care victima este femeie, iar agresorul este bărbat, prevalează încadrările de omor calificat, adesea în combinație cu tentativă de omor (art. 27 din CP), ceea ce confirmă riscul letal sporit în această dinamică**. Calificarea faptei în temeiul art. 145 alin. (2) lit. e¹) din CP și în cauzele în care victimele sunt bărbați demonstrează o abordare echilibrată a sistemului juridic față de gravitatea faptei, indiferent de gen.

Figura 7. Încadrarea juridică a faptei de VF

Din cele **87** de cazuri analizate, **21** de cazuri de violență în familie în care abuzatorul a fost de sex masculin, iar victima de sex feminin s-au soldat cu decesul victimei. Majoritatea cazurilor de femicid au fost încadrate ca **omor calificat** (art. 145 alin. (2) lit. e¹) din CP al RM) reflectând **gravitatea și caracterul agravant al faptei** (relație de rudenie, cruzime, vulnerabilitate), iar în ¼ din cazuri în art. 201¹ alin. (4) din CP al RM (Figura 8).

Figura 8. Încadrarea juridică a faptei de femicid

Potrivit datelor furnizate de Procuratura Generală, din cele **87 de cauze penale** analizate de Comisie, majoritatea au fost soluționate de procurori prin întocmirea rechizitoriului și trimiterea cauzei în instanță (60 de cazuri). În 9 cauze organul de urmărire penală a adoptat ordonanțe de încetare a urmăririi penale și clasare a procesului penal⁹, iar în 7 cazuri a fost emisă ordonanța de trimitere în judecată pentru aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical. În alte 11 cazuri urmărirea penală era încă în desfășurare la momentul analizei.

În cazurile de femicid analizate, cele mai multe cauze penale (16 din total) s-au finalizat prin întocmirea rechizitoriului și trimiterea cauzei în instanță, ceea ce reflectă gravitatea faptelor și necesitatea urmăririi penale complete. În două situații procurorii au emis ordonanțe pentru expedierea cauzei în judecată cu scopul aplicării unor măsuri de constrângere cu caracter medical. Alte 3 cauze penale se aflau încă la etapa urmăririi penale. Această distribuție confirmă un interes clar pentru tragerea la răspundere penală în cazurile de femicid, cu un accent pe intervenții judiciare ferme.

Așa cum s-a menționat mai sus, din numărul total de **87** de cauze analizate, în 9 cauze organul de urmărire penală a adoptat ordonanțe de încetare a urmăririi penale și clasare a procesului penal¹⁰.

⁹ 2024480263: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 14.06.2024 – art. 275 p.3) din CPP (lipsește componența de infracțiune); 2024020150: în baza art. 201¹ (3) lit. a) din CP, din 18.07.2024 – art. 275 p. 1) din CPP (lipsește faptul infracțiunii); 2024440305: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 28.10.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024440026: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 27.03.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024180334: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 17.12.2024 – art. 275 p. 5) CPP (decesul agresorului); 2024240085: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 29.03.2024 – art. 275 p. 3) din CPP (lipsește componența de infracțiune); 2024260006: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 15.01.2024 – art. 36 din CP și art. 275 p. 9) din CPP (alte circumstanțe stabilite de lege); 2024350043: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 10.03.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024250118: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 28.06.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului).

¹⁰ 2024480263: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 14.06.2024 – art. 275 p. 3) din CPP (lipsește componența de infracțiune); 2024020150: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 18.07.2024 – art. 275 p. 1) din CPP (lipsește faptul infracțiunii); 2024440305: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 28.10.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024440026: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 27.03.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024180334: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 17.12.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024240085: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 29.03.2024 – art. 275 p. 3) din CPP (lipsește componența de infracțiune); 2024260006: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 15.01.2024 – art. 36 din CP și art. 275 p. 9) din CPP (alte circumstanțe stabilite de lege); 2024350043: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 10.03.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului); 2024250118: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 28.06.2024 – art. 275 p. 5) din CPP (decesul agresorului).

Analiza **motivelor de clasare** sau încetare a urmăririi penale în cazurile generate de violență ce fac obiectul Comisiei arată că, în majoritatea situațiilor (în 5 din cele 9 menționate), cauza încetării urmăririi penale a fost **decesul făptuitorului**, conform art. 275 pct. 5) din Codul de procedură penală. Alte motive identificate includ:

- Lipsa faptei prevăzute de legea penală sau lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii (art. 275 pct. 1) și 3) din CPP);
- Existența cauzei justificative sau de neimputabilitate (de ex., legitima apărare, iresponsabilitate penală) menționată indirect prin referirea la art. 36 din CP și art. 275 pct. 9) din CPP.

Pentru autorii raportului a fost dificil să identifice motivele ce au condiționat emiterea deciziei de clasare sau încetare a urmăririi penale, deoarece în unele cazuri informația acumulată, inclusiv din formularele de colectare a datelor despre cazurile de violență în familie soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor, nu oferă claritate despre temeinicia soluțiilor adoptate de autorități. În acest sens poate fi evocat următorul caz¹¹: „La 16.02.2024, aflându-se la domiciliul comun în mun. Chișinău, cet. C.V. i-a aplicat fiului său, C.A., o lovitură cu cuțitul în regiunea abdomenului, cauzându-i leziuni care se califică ca vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății. La momentul săvârșirii faptei agresorul și victima erau în stare de ebrietate alcoolică. Ambii fac abuz de alcool.

Serviciul de asistență socială indică în Formularul de colectare a datelor că în ultimii 5 ani au fost depuse 4 sesizări despre cazurile de violență, dar nu menționează nimic despre soluțiile adoptate. Nici poliția n-a comunicat nimic în acest sens. Având în vedere că Inspectoratul Național de Probatiune susține că victima și agresorul n-au fost anterior subiecți ai probațiunii, rezultă că n-au fost adoptate soluții referitoare la niciuna din cele 4 sesizări. Cu toate acestea Procuratura informează că, în cadrul cauzei penale intentate în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, la 14.06.2024 a fost dispusă încetarea urmăririi penale, în temeiul art. 275 pct. 3) din CPP, din lipsa elementelor constitutive ale infracțiunii”.

Din analiza faptelor reflectate în formular rezultă că a fost comisă o infracțiune gravă, iar agresorul nu se află la prima abatere. Anterior acesta a manifestat comportament agresiv stabil și victima era implicată în cauza respectivă. Totuși, fără explicații clare, este dispusă clasarea cauzei penale în circumstanțe reabilitorii. În formularul de colectare a datelor și în informația oferită de autorități nu este menționat nimic despre evaluarea riscului de comitere a actelor de violență, lucrul preventiv cu agresoarea și cu victima ca potențial agresor și nici despre anumite măsuri pentru a iniția tratamentul de alcoolism al ambilor subiecți. Or, în lipsa intervențiilor specializate, riscul de comitere a actelor de violență persistă și victima nu se află în siguranță.

Neclarități privind temeinicia soluției adoptate persistă și în următorul caz¹²: „La 17.12.2023 cet. M. S. a fost internată în spital cu leziuni corporale pe diferite părți ale corpului și cu fracturi, apariția cărora în urma căderii, potrivit actului de expertiză din 19.01.2024, este puțin probabilă. Leziunile corporale produse în rezultatul agresiunii fizice la domiciliu, în circumstanțe necunoscute, au fost calificate ca vătămare gravă a integrității corporale sau a sănătății. La 19.03.2024 a fost pornită urmărirea penală în temeiul art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP. A existat o bănuială rezonabilă despre comiterea infracțiunii de către sora victimei cu care aceasta locuiește împreună. Deoarece nu s-au stabilit suficiente probe care ar demonstra că persoana bănuită a comis infracțiunea, la 29.03.2024 a fost dispusă încetarea urmăririi penale și clasarea procesului pe cauză, în temeiul art. 275 pct. 3) din Codul procedură penală – fapta nu întrunește elementele infracțiunii”.

Din analiza faptelor reflectate în formular și din informația oferită de autorități n-a fost posibil de stabilit ce a urmat, care acțiuni de urmărire penală au fost exercitate pentru a examina sub toate

¹¹ c/p nr. 2024480263

¹² c/p nr. 2024240085

aspectele circumstanțele cauzei și a obține un tablou obiectiv al cazului, or este vorba de comiterea unei infracțiuni grave. Prin urmare, era necesară îndeplinirea tuturor acțiunilor care se impun pentru a elucida fapta. Dacă, în procesul investigațiilor, nu s-a confirmat implicarea persoanei bănuite, ultima trebuia să fie scoasă de sub urmărirea penală, iar procesul de investigare a cauzei să continue în condiții obișnuite.

Analiza datelor arată că în cadrul mai multor dosare penale faptele infracționale au fost recalificate în procesul urmăririi penale. Analiza unor cauze a scos în evidență anumite deficiențe privind calificarea faptei de către organele de urmărire penală și de către procurori. În acest sens poate fi evocat următorul caz¹³: „ La 07.07.2024, cet. M.V., aflându-se la domiciliu în stare de ebrietate, în urma conflictului cu mama concubinei sale, i-a aplicat femeii mai multe lovituri cu pumnii, iar când victima a vrut să cheme poliția, a lovit-o cu cuțitul în regiunea gâtului. În urma loviturilor, la 08.07.2024, victima a decedat la spital. În aceeași zi a fost intentată urmărirea penală în temeiul art. 145 alin. (2) lit. e¹) din CP. Agresorul M.V. este dependent de alcool și se află la evidență nominală a poliției ca agresor familial. Anterior au fost recepționate mai multe plângeri de la victimă și fiica sa aflată în concubinaj cu agresorul. La 14.09.2021, ultimul a fost condamnat în baza art. 320¹ din CP la 130 ore muncă neremunerată în folosul comunității. La 28.02.2024, în temeiul art. 201¹ alin. (1) lit. b) și art. 201¹ alin. (2) lit. a) și a¹) din CP, a fost condamnat la 4 ani, cu suspendare condiționată pe un termen de probă de 5 ani. De asemenea, în perioada anilor 2022-2023 a fost sancționat contravențional de 8 ori în temeiul art. 69 alin. (1), art. 354 alin. (1), art. 355 alin (2) din Codul contravențional. Totodată, a comis contravenții și în perioada de probă după condamnarea penală pronunțată la 28.02.2024 în temeiul art. 201¹ alin. (1) lit. b) și art. 201¹ alin. (2) lit. a) și a¹) din CP. Fapta a fost recalificată în instanța de judecată în baza art. 145 alin. (1) din CP, adică n-a fost recunoscută ca violență în familie. Inculpatului i-a fost stabilită pedeapsă cu privațiune de libertate pe un termen de 12 ani și 6 luni. În temeiul art. 85 alin. (1) din Codul penal, i-a fost cumulată doar parțial pedeapsa aplicată la 28 februarie 2024 și i-a fost stabilită pedeapsa definitivă care prevede detenție pentru un termen de 15 ani cu ispășire în penitenciar de tip închis”.

Recalificarea acțiunilor agresorului în baza art. 145 alin. (1) din CP sugerează necesitatea de revizuire a redacției actuale a art. 133¹ din CP care definește membrii familiei, în cazul violenței în familie. Deși, norma de referință atribuie calitatea de membru al familiei persoanelor aflate în relații asemănătoare celorla dintre părinți și copii (nu se specifică minori), nu toți profesioniștii recunosc calitatea de membru al familiei agresorului, bunăoară părinților concubinului, chiar dacă ei au domiciliu comun. De altfel, această problemă devine și mai stringentă în situația de astăzi, când tot mai multe persoane preferă relațiile de concubinaj în locul oficializării căsătoriei.

În altă ordine de idei acest caz confirmă că lipsa unor reacții adecvate din partea autorităților se soldează cu niște consecințe extrem de grave. Astfel, s-a constatat că anterior, au existat cazuri de violență în familie victime fiind soția și copiii agresorului. Acesta a încălcat în repetate rânduri măsurile de protecție impuse, dar sancțiunea cea mai gravă a fost aplicarea pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității. În mai multe cazuri de violență în familie, poliția prefera să inițieze proceduri contravenționale în baza unor fapte de injurie (art. 69 din CC), huliganism nu prea grav (art. 354 din CC) etc. Chiar și în situația când agresorul a manifestat pe parcursul mai multor ani un comportament agresiv stabil, după mai multe crime și contravenții, la 28.02.2024, i-a fost stabilită tot o sentință neprivativă de libertate pentru fapte repetate încadrate în art. 201¹ alin. (1) lit. b) și art. 201¹ alin. (2) lit. a) și a¹) din CP. Reamintim că, potrivit art. 90 alin. (1) din CP, condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei se aplică în cazul în care instanța de judecată „...ținând cont de circumstanțele cauzei și de persoana celui vinovat, va ajunge la concluzia că nu este rațional ca acesta să execute pedeapsa stabilită...”. Instanța nu a considerat necesar, cel puțin, să-l oblige pe agresor să participe

¹³ c/p nr. 2024360227

la programe de corecție a comportamentului violent. Concluzia instanței de a nu aplica agresorului pedeapsa cu închisoare, deși acesta a avut în permanență un comportament antisocial, într-o anumită măsură l-a încurajat să comită în perioada termenului de probă o crimă și mai gravă, adică să omoare un membru al familiei.

Procurorii trebuie să promoveze insistent calificarea cazurilor de acest gen ca violență în familie, respectiv aplicarea pedepsei corespunzătoare circumstanțelor cazului.

În cadrul analizei cazurilor ce fac obiectul activității Comisiei, se constată că în unele situații acuzatorii de stat omit să indice circumstanțele agravante prevăzute de lege, cum ar fi săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru infracțiune similară sau pentru alte fapte relevante pentru cauza respectivă; săvârșirea infracțiunii în stare de ebrietate alcoolică; săvârșirea infracțiunii cu bună știință profitând de starea de neputință cunoscută sau evidentă a victimei, care se datorează vârstei înaintate. Analiza următorului caz reflectă situația când a fost omisă indicarea circumstanțelor agravante prevăzute de lege¹⁴: „La 20.02.2024, cet. I. I. în timpul conflictului cu I. M., feciorul vitreg (fiul soțului din altă căsătorie), i-a aplicat ultimului o lovitură cu cuțitul în regiunea plămânului drept. Victima a decedat câteva ore mai târziu. Astfel, la 20.02.2024 a fost inițiată urmărirea penală în temeiul art. 27 și art. 145 alin. (1) din CP, iar după decesul victimei fapta a fost recalificată în baza art. 145 alin. (1) din CP. Agresoarea și victima aveau domiciliu comun. La momentul săvârșirii faptei ambele persoane se aflau în stare de ebrietate alcoolică. Anterior victima a mai fost agresată, la 01.02.2024, agresoarea fiind condamnată în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) și art. 320¹ din CP la 200 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. Totodată ea se afla la evidență nominală a poliției ca agresor familial. În urma comiterii faptei, agresoarea a făcut o tentativă de suicid. La 25.04.2024 cauza penală a fost remisă cu rechizitoriu în judecată, în baza art. 145 alin. (1) din CP. În sentință nu se conține nici o analiză a calității subiecților violenței. Instanța de judecată a acceptat calificarea procurorului și a condamnat inculpata în baza art. 145 alin. (1) din CP. Prin sentința din 14.05.2024 i-a fost stabilită pedeapsa de 10 ani și o lună privațiune de libertate, cu aplicarea art. 85 din CP. Cauza a fost examinată în procedură simplificată, conform art. 364¹ din CPP”.

Analiza aprofundată a cazului indică asupra unei calificări incorecte a faptei agresorului în temeiul art. 145 alin. (1) din CP care stabilește răspundere penală pentru omorul unei persoane. Omorul săvârșit asupra unui membru de familie se califică în baza art. 145 alin. (2) lit. e¹) din CP, asta deoarece, potrivit art. 133¹ din CP, prin membru de familie se înțelege, în condiția de colocuire: persoanele aflate în căsătorie, rudele, afinii lor, persoanele aflate în relații asemănătoare celor dintre părinți și copii etc. Totodată, conform art. 134 din CP (Rudenii), rudele unuia dintre soți sunt afinii celuilalt soț. Pentru că inculpata era în relații de căsătorie cu I.V., fiul soțului din altă căsătorie îi era afin, iar, în condiții de colocuire, relațiile agresorului cu victima sunt relații asemănătoare celor dintre părinți și copii. Prin urmare, conform legislației, este vorba despre acte violente între membrii de familie. Cu atât mai mult că anterior acțiunile agresoarei de aplicare a violenței față de aceeași victimă au fost calificate în temeiul art. 201¹ alin. (1) lit. a) și art. 320¹ din CP ca fapte de violență în familie, respectiv agresoarea fiind condamnată penal la 200 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. Adică atunci victimei I. M. i-a fost recunoscută calitatea de membru de familie în raport cu acțiunile agresoarei I. I., iar în prezenta cauză acțiunile inculpatei a fost calificate conform art. 145 alin. (1) din CP. Astfel, în cazul analizat observăm că a fost emisă o sentință care nu corespunde circumstanțelor obiective ale cauzei, urmând a fi stabilită o pedeapsă care să prevadă privațiune de libertate pe un termen de la 15 ani.

¹⁴ c/p nr. 2024270071

Vom prezenta aici un alt caz ce ilustrează divergențele la capitolul calificarea inițială și recalificarea ulterioară¹⁵: „Pensionara C. M. a sesizat organul de urmărire penală reclamând că, la 20.02.2024, nepotul său C. A., aflându-se în stare de ebrietate, a atacat-o și o sugruma cu o funie. Când victima a căzut la podea, agresorul i-a aplicat cu un lemn despicat multiple lovituri în regiunea capului, însă ea a reușit să scape și să fugă la vecini. La 03.04.2024 a fost inițiată urmărire penală în baza art. 27 și art. 145 alin. (2) lit. e), e¹) și j) din CP. Agresorul care suferă de dependență de alcool se află la evidență nominală a poliției ca agresor familial (ordonanță de protecție din 27.02.2024 a fost încălcată la 07.03.2024 fiind pornită urmărire penală în baza art. 320¹ din CP). În 2016, agresorul a fost condamnat la 13 ani de închisoare în baza art. 145 alin. (2) din CP, art. 201¹ alin. (1) din CP. În cadrul urmăririi penale fapta a fost recalificată în baza art. 201¹ alin. (2) lit. a¹) din CP, iar la 22.05.2024 cauza penală cu rechizitoriu în baza art. 201¹ alin. (2) lit. a¹) din CP și art. 320¹ din CP a fost expediată în judecată. Inculpatul nu și-a recunoscut fapta și cauza a fost examinată în procedură generală. Prin sentința din 17.01.2025 agresorul a fost condamnat în baza art. 201¹ alin. (2) lit. a¹) din CP la 5 ani privațiune de libertate, iar în baza art. 320¹ din CP – la 2 ani privațiune de libertate. În baza art. 84 din CP i-a fost stabilită pedeapsa care prevede privațiune de libertate pe un termen de 6 ani. În baza art. 85 din CP, prin cumul parțial, i s-a stabilit definitiv sentința care prevedea privațiune de libertate pe un termen 7 ani cu ispășire în penitenciar de tip închis”.

Din materialele cauzei, inclusiv din raportul de expertiză judiciară, rezultă că prin acțiunile violente ale agresorului victimei i-au fost cauzate echimoze multiple ale corpului, leziuni care sunt atribuite la categoria vătămări ușoare a integrității corporale și a sănătății. Aceasta, din câte se pare, a determinat procurorii să recalifice fapta în baza art. 201¹ alin. (2) lit. a¹) din CP, adică în funcție de consecințele acțiunii de violență descrise în actul de expertiză.

În urma analizei aprofundate a cazului se constată o recalificare neîntemeiată la faza de urmărire penală a faptei – din tentativă de omor, în temeiul art. 27 și art. 145 alin. (2) lit. e), e¹) și j) din CP în violență în familie, prevăzută de art. 201¹ alin. (2) lit. a¹) din CP. Procurorii au neglijat circumstanțele care elucidează intenția agresorului materializată prin eforturile de sugrumare a victimei cu funia, n-au luat în considerare nici faptul că, atunci când victima a căzut, acesta i-a aplicat multiple lovituri în cap, adică în regiunea vitală a corpului. Nu s-a ținut cont că victima a reușit să fugă, astfel că agresorul nu și-a dus la bun sfârșit intențiile în circumstanțe care nu au depins de voința sa (fiind în formă ușoară de ebrietate (în vaporii de aer expirați se conțineau 0,44 mg/l de alcool) el își conștientiza prea bine acțiunile). Felul cum a acționat agresorul sugerează intenția de a comite omorul victimei, din motiv că ea îl certa permanent pentru abuzul de băuturi spirtoase. De asemenea, acuzatorii trebuiau să aibă în vedere și faptul că anterior, în 2017, inculpatul a mai fost condamnat pentru omor și violență în familie, în baza art. 145 alin. (2) și art. 201¹ alin. (1) din CP fiind eliberat abia cu câteva luni în urmă. Are relevanță și atitudinea părții vătămate care a declarat că „...are frică de el și nu vrea să-l vadă cât va trăi...”. Este elocvent și faptul că instanța de judecată a aplicat practic măsura de pedeapsă cerută de procuror, mai mult, a dispus ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis, deși conform art. 72 din CP pedeapsa cu închisoarea pentru infracțiuni ușoare, mai puțin grave și grave, săvârșite cu intenție, se execută în penitenciare de tip semiînchis, schimbarea categoriei penitenciarului fiind prerogativa instanței. Astfel, instanța ar fi fost pusă în situația de a examina cazul în limitele învinuirii formulate.

Analiza efectuată a dezvoltat și alte omisiuni în activitatea organului de urmărire penală în cauzele de violență în familie¹⁶ cu implicarea copiilor minori, iar organul de urmărire penală n-a a dispus atragerea lor în calitate de parte vătămată pe motiv că „din concluzia psihologului, aceasta (fiica de 10 ani – n. n.) putea fi revictimizată” sau că, în opinia angajaților poliției, fiica de 7 ani n-a fost afectată de violență, deși aceasta a suferit și vătămări fizice. Chiar dacă legislația procesuală stipulează expres

¹⁵ c/p nr. 2024300065

¹⁶ c/p nr. 2024040073; c/p nr. 2024420225 etc.

că minorul căruia i s-a cauzat prejudiciu prin infracțiune va fi considerat parte vătămată fără acordul său, studiile efectuate justifică reticența OUP prin faptul că calitatea de parte vătămată a copilului în cazurile de violență în familie implică mai multe activități organizatorice și incomodități, inclusiv în procesul audierii în condiții speciale a părții vătămate minore. Aceasta explică în mare parte atitudinea profesioniștilor cu referire la implicarea sau atribuirea minorilor a unor calități procesuale.

Un alt exemplu de protecție inadecvată a minorilor din partea autorităților abilitate servește cauza¹⁷ intentată la 04.07.2024 în temeiul art. 27 și art. 145 alin. (2) lit. e) și e¹) din CP, din care rezultă că cet. R. A. născut la 10.06.1988 i-a provocat o plagă tăiată în regiunea gâtului minorei R. J., fosta concubină, născută la 27.06.2009, care la momentul comiterii faptei avea 15 ani și era însărcinată în luna a 7-a. Prin sentința din 27.02.2025 agresorului i-a fost aplicată pedeapsa care prevedea privațiune de libertate pe un termen de 15 ani cu executarea pedepsei în penitenciar de tip închis pentru fapta încadrată în art. 27 și art. 145 alin. (2) lit. e) și e¹) din CP. Sentința contestată la Curtea de Apel Nord la 25.03.2025 se află în prezent în procedură de examinare. De reținut că instanța de judecată a aplicat pedeapsa, inclusiv în baza semnului calificativ prevăzut pentru tentativa de omor a unei femei gravide. Prin urmare, rămân neclare omisiunile procurorului referitoare la atragerea la răspundere penală a agresorului și în temeiul art. 174 alin. (1) din CP, adică pentru acte sexuale întreținute cu o persoană care n-a împlinit vârsta de 16 ani.

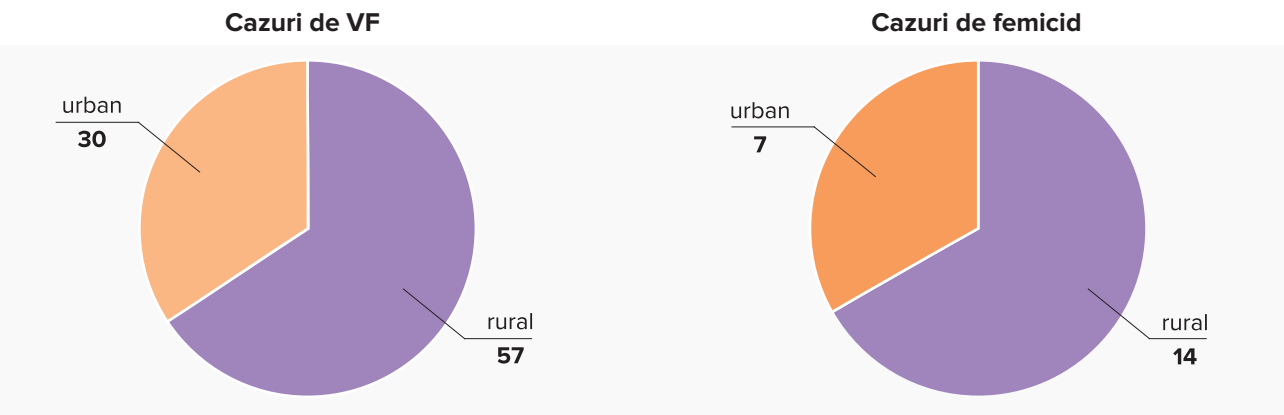
Durata urmăririi penale. În majoritatea cazurilor analizate perioada de timp dintre data când a avut loc fapta și data când a fost întocmit rechizitoriul constituie în medie între 2 și 4 luni. În câteva cazuri (de ex., fapta din 12.12.2023, rechizitoriul din 23.10.2024), durata ajunge la aproape 10 luni, ceea ce poate sugera complexitatea dosarului sau dificultăți în procesul de investigație. Pe de altă parte, **cel mai scurt termen de întocmire a rechizitoriului** a fost de 53 de zile.

În majoritatea cauzelor penale intentate pentru fapte de femicid durata perioadei dintre finalizarea urmăririi penale și întocmirea rechizitoriului se încadrează între **1,5 și 4 luni**.

2.2. Particularitățile infracțiunilor analizate de Comisie (modul de comitere, urmările)

Din cele **87** de cauze penale ce țin de femicid care au fost analizate de Comisie, **57** de infracțiuni (65%) sau **2/3 din cazuri** au avut loc în mediul **rural** și alte **30** (35%) sau **1/3 cazuri** în mediul **urban**. Datele prezentate sugerează că în regiunile rurale se constată un risc mai înalt pentru producerea infracțiunilor de acest tip comparativ cu cele urbane (Figura 9).

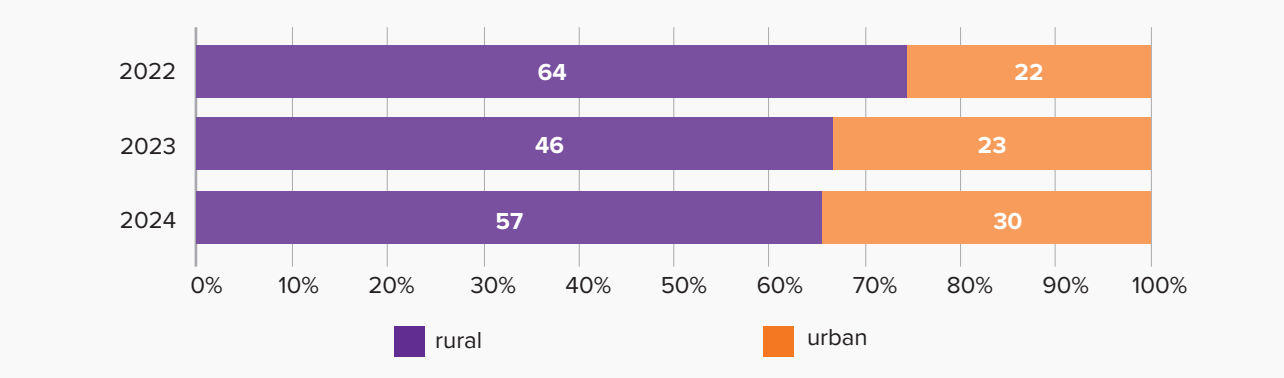
Figura 9. Mediul geografic unde a fost comisă fapta

¹⁷ c/p nr. 2024120267

Trebuie totuși să specificăm că, în comparație cu perioada 2022–2024, se atestă o scădere a ponderii faptelor de violență în familie produse în zonele rurale și o creștere graduală a faptelor respective comise în cele urbane (Figura 10).

Figura 10. Mediul geografic unde au fost comise infracțiunile analizate de Comisie în perioada 2022 - 2024

Din datele privind mediul de reședință și luna în care s-a produs actul de violență observăm o distribuție sezonieră distinctă între mediul urban și cel rural, ceea ce sugerează influența contextului socioeconomic și a ritmurilor de viață specifice fiecărui areal.

În **comunitățile rurale**, cazurile de VF se atestă în special în lunile de **primăvară, vară și toamnă**, precum **februarie, mai, iunie, iulie, august și septembrie**. Aceste perioade coincid cu un nivel crescut de interacțiune în gospodărie, desfășurarea muncilor agricole și o disponibilitate mai redusă a serviciilor de suport și intervenție, ceea ce poate contribui la escaladarea și degenerarea conflictelor.

În schimb în **comunitățile urbane** cazuri de femicid se înregistrează mai frecvent în **sezonul rece** al anului, în special în **ianuarie și decembrie**, când presiunea financiară, izolarea și tensiunile familiale din perioada sărbătorilor pot amplifica riscurile.

Această diferențiere între mediile rural și urban reflectă nu doar niște variații cantitative, ci și anumite **particularități în dinamica violenței** și subliniază importanța unor **intervenții teritoriale și sezoniere țintite** care să țină cont de specificul fiecărui areal și să adapteze eforturile de prevenție, sensibilizare și răspuns instituțional în funcție de calendarul social al comunităților.

Datele arată o **distribuție geografică extinsă a cazurilor** (Figura 10) fiind atestate în majoritatea unităților administrativ-teritoriale din Republica Moldova. Cu toate acestea, există regiuni care se remarcă printr-un număr considerabil mai mare de cazuri raportate, cum ar fi:

- **Chișinău** – 15 cazuri
- **Florești** – 6 cazuri
- **Hâncești, Ialoveni, Orhei, Ștefan Vodă** – câte 5 cazuri
- **Ocnîța, Ungheni** – câte 4 cazuri.

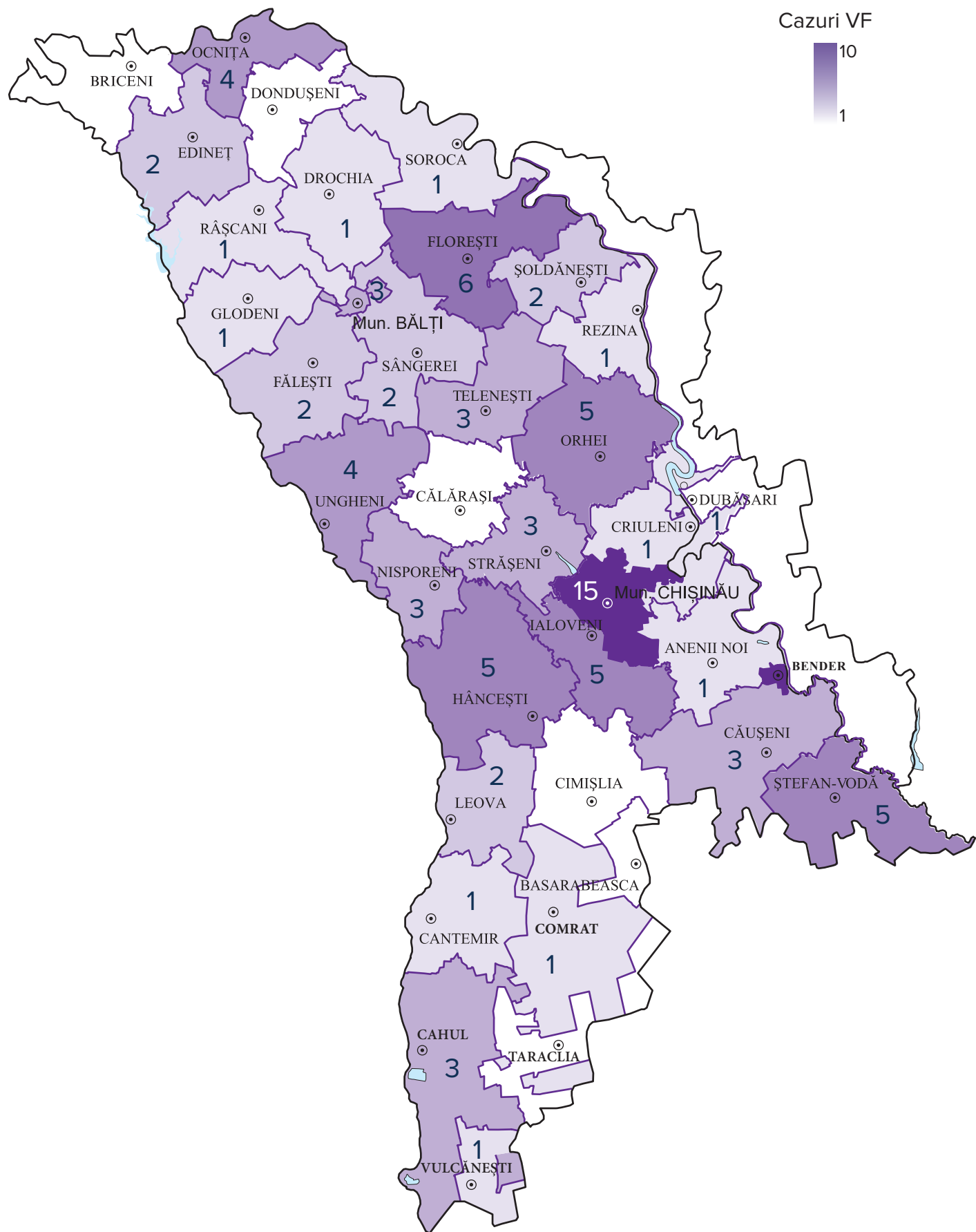
După numărul de raportări municipiul Chișinău se detașează de restul regiunilor, iar fenomenul poate fi explicat prin:

- numărul mai mare al populației
- un număr sporit de incidente din cauza densității și diversității sociale.

Mai multe unități administrativ-teritoriale de nivelul II au înregistrat între 1 și 3 cazuri, ceea ce indică o **prezență generalizată a fenomenului**, astfel de evenimente având loc chiar și în UAT cele mai mici și cu o densitate mai mică a populației (de ex., în raioanele Cantemir, Glodeni, Dubăsari).

Distribuția pe unități teritorial-administrative confirmă faptul că violența în familie cu urmări grave nu este un fenomen izolat sau localizat, ci unul **structural și răspândit în toate regiunile țării**.

Figura 11. Cazurile de VF pe unități teritorial-administrative

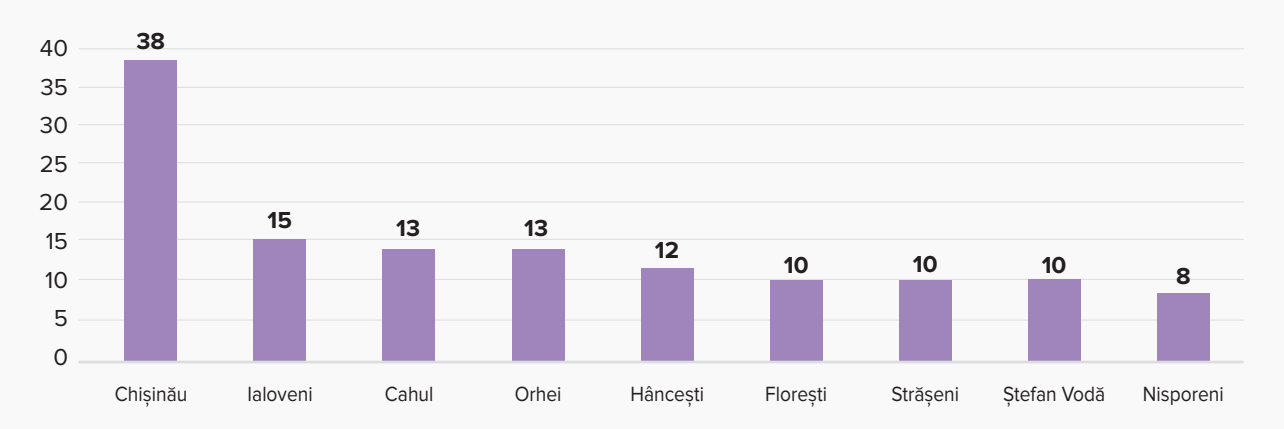
Datele comparative pentru perioada 2022-2024 confirmă că violența gravă în familie este **un fenomen generalizat**, prezent în aproape toate unitățile administrativ-teritoriale ale Republicii Moldova, totuși se evidențiază **diferențe semnificative de intensitate** între acestea (Tabelul 1).

Tabelul 1. **Analiza comparativă a cazurilor de VF pentru anii 2022–2024, pe unități teritorial-administrative**

	Numărul de cazuri raportate pe ani		
Moldova	2024	2023	2022
Anenii Noi	1	0	4
Basarabeasca	0	1	0
Bălți	3	1	3
Briceni	0	1	0
Cahul	3	4	6
Călărași	0	0	4
Cantemir	1	1	2
Căușeni	3	2	3
Chișinău	15	10	13
Cimișlia	0	2	1
Criuleni	1	1	1
Dondușeni	0	2	0
Drochia	1	1	0
Dubăsari	1	0	0
Edineț	2	1	3
Fălești	2	2	5
Florești	6	1	3
UTA Găgăuzia	1	2	0
Glodeni	1	0	0
Hâncești	5	3	4
Ialoveni	5	5	5
Leova	2	0	1
Nisporeni	3	4	1
Ocnîța	4	0	1
Orhei	5	3	5
Rezina	1	3	3
Râșcani	1	0	0
Sângerei	2	3	1
Soroca	1	3	3
Strășeni	3	4	3
Șoldănești	2	2	3
Ștefan Vodă	5	4	1
Taraclia	0	0	0
Telenești	3	0	5
Ungheni	4	3	2
Total:	87	69	86

Faptul că în unele unități administrativ-teritoriale se atestă o incidență constantă de cazuri pe parcursul celor 3 ani (de ex., Ialoveni, Orhei, Hâncești) sugerează că fenomenul de violență persistă (Figura 11). De remarcat că în raionul **Taraclia** n-a fost atestat niciun caz grav de violență în familie în perioada 2022 - 2024. În unele raioane au fost observate oscilații semnificative la acest capitol (de ex., în Anenii Noi, Florești, Nisporeni), lucru care poate fi explicat atât prin factori contextuali, cât și prin îmbunătățire/reducerea capacității de intervenție.

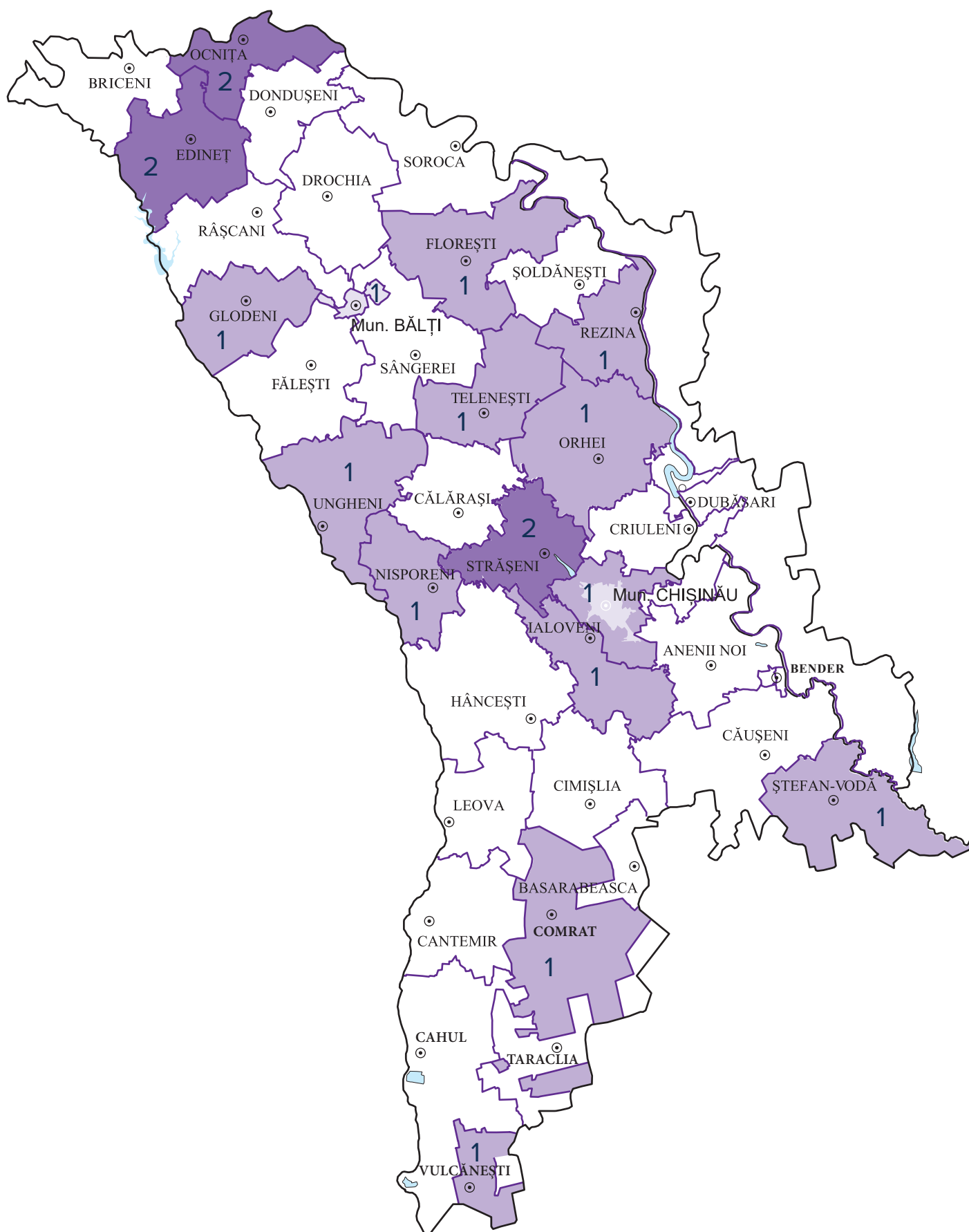
Figura 12. **Unitățile administrativ-teritoriale cu o incidență ridicată de VF**

Violența în familie cu urmări grave este atestată în toate regiunile țării, iar mai multe cazuri sunt înregistrate în centrele urbane. Aceste date trebuie utilizate pentru planificarea geografică a intervențiilor, alocarea eficientă a resurselor și instituirea unor mecanisme de prevenire și răspuns adaptate realităților locale. Tendințele din 2024 indică o necesitate urgentă de intervenții teritoriale direcționate, în special în unitățile administrativ-teritoriale unde incidența este în creștere sau unde s-a menținut ridicată în ultimii 3 ani.

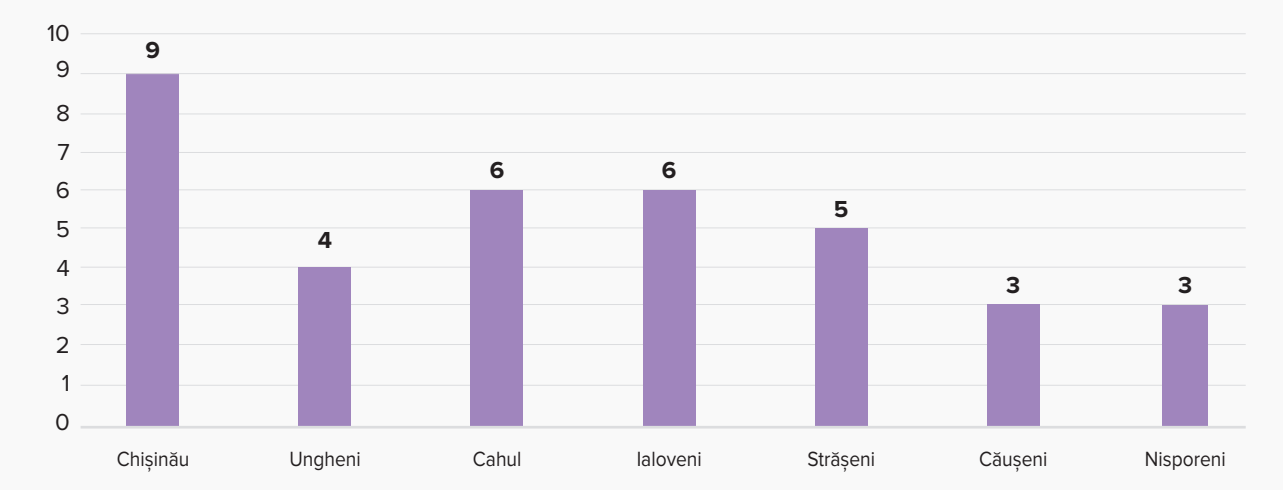
Femicidul rămâne un fenomen prezent în toate regiunile țării (Figura 13), având o incidență ridicată în UAT dens populate sau vulnerabile din punct de vedere social. Creșterile înregistrate în 2024 în UAT, precum **Edineț, Chișinău sau Strășeni**, semnalează o nevoie acută de intervenții țintite. De asemenea, persistența cazurilor în raioane, precum **Cahul, Ialoveni sau Ungheni**, subliniază importanța menținerii unor programe de prevenție pe termen lung. Intervențiile trebuie să fie **adaptate teritorial** ținându-se cont de dinamica locală și capacitatea comunităților de a recunoaște, raporta și gestiona riscul de violență letală.

Figura 13. **Cazurile de femicid pe unități teritorial-administrative**

Datele relevă o distribuție geografică neuniformă a cazurilor de femicid, cu o prezență constantă în mai multe UAT ale țării (*Figura 14*). Deși numărul total de cazuri variază de la un an la altul, se observă anumite zone cu incidență recurentă și UAT unde fenomenul apare izolat sau ocazional. UAT, precum **Cahul, Ialoveni, Chișinău, Strășeni și Ungheni**, înregistrează cazuri aproape în fiecare an, ceea ce reflectă o **problemă structurală** în aceste regiuni și necesitatea unor strategii consolidate de prevenție. Totuși există și UAT în care pe parcursul perioadei 2022 - 2024 **nu au fost raportate cazuri de femicid**: Basarabeasca, Briceni, Călărași, Cantemir, Dondușeni, Râșcani, Sângerei, Taraclia.

Figura 14. **Unitățile administrativ-teritoriale cu o incidență ridicată de femicid**

Distribuția cazurilor de violență în familie pe parcursul anului 2024 evidențiază o repartitie inegală, cu anumite luni marcate de o frecvență considerabil mai ridicată. Cele mai multe fapte au fost înregistrate în **februarie (14 cazuri)**, luna respectivă fiind urmată de **ianuarie și iunie** – fiecare cu **9 cazuri**, iar în **august și mai** au fost înregistrate câte **8 cazuri**. De asemenea, **aprilie** se remarcă printr-un nivel sporit, cu **7 cazuri** raportate.

Aceste luni conturează vârful clare de incidență, în special perioada ianuarie - februarie. O astfel de concentrare poate fi asociată cu factori sezonieri, precum:

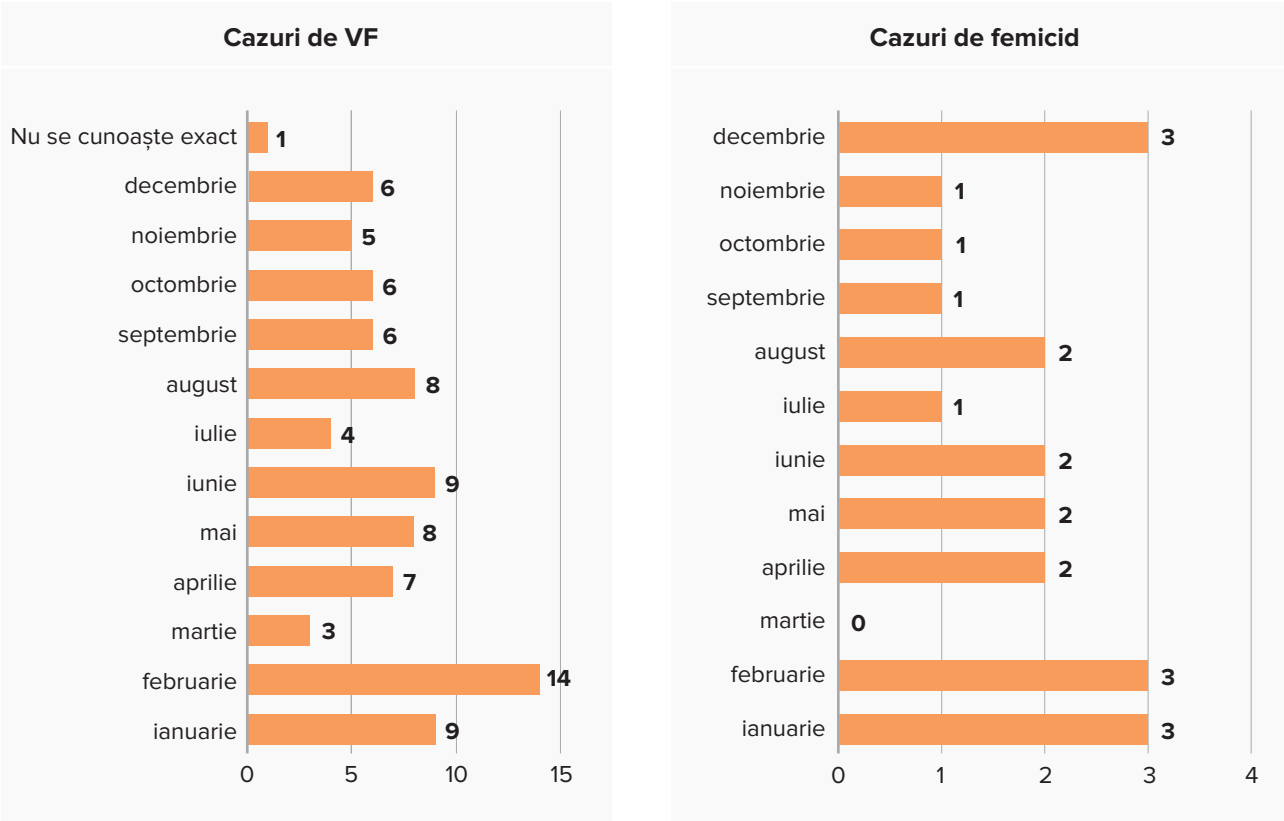
- **perioada rece**, care presupune mai mult timp petrecut în spații comune restrânse și favorizează izbucnirea conflictelor latente;
- **stresul socioeconomic** acumulat în perioada post-sărbători sau la începutul de an ce poate amplifica tensiunile vieții de familie.

La polul opus, lunile cu cea mai redusă incidență a cazurilor sunt **martie (3 cazuri)**, **iulie (4 cazuri)** și **noiembrie (5 cazuri)**. Aceste luni coincid, în general, cu perioadele de vacanță sau activitate redusă în mediul familial când persoanele petrec mai mult timp în afara locuinței și au acces mai frecvent la suport social informal.

Comparativ, în anul 2023, cele mai multe cazuri de violență în familie soldate cu deces sau vătămări grave s-au produs în **iunie și august**, fiind urmate de lunile **martie, februarie și octombrie**. În anul 2022, **mai și august** au fost lunile cu cea mai mare frecvență a faptelor de VF.

Situația constatată susține concluzia că violența în familie este un fenomen **constant**, dar marcat de **intensificări sezoniere**, în special în lunile de iarnă și cele de tranziție, precum **ianuarie și februarie, aprilie și mai**. Urmărirea evoluției fenomenului în timp și identificarea perioadelor critice este esențială pentru a ajusta intervențiile instituționale și a activa mecanismele de prevenție în momentele de risc sporit.

Figura 15. Perioada comiterii infracțiunilor

Distribuția cazurilor de femicid în 2024 în funcție de lună și mediul unde s-a produs fapta evidențiază diferențe semnificative între zonele rurale și urbane, ceea ce reflectă particularitățile contextului social și accesului la resurse în cele două spații geografice. Din cele 21 de cazuri analizate, **majoritatea (14)** s-au produs în **mediul rural**, în timp ce alte **7 cazuri** au fost înregistrate în **mediul urban**. Prevalența mai ridicată în zonele rurale este în concordanță cu tendințele generale privind violența în familie când accesul limitat la servicii de suport și protecție reduce capacitatea de prevenție și intervenție timpurie.

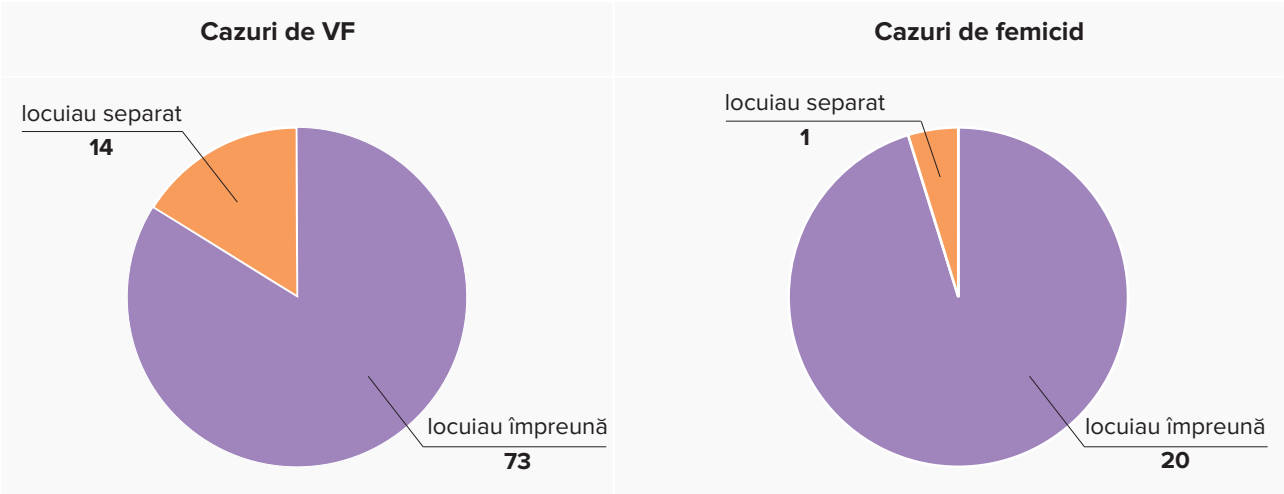
Raportat la lunile anului, femicidul în mediul rural se atestă mai frecvent în **februarie (3 cazuri)** și **lunile ianuarie, aprilie și iunie**, fiecare cu câte **2 cazuri**. Alte cazuri au fost raportate în **iulie, august, octombrie, noiembrie și decembrie**, câte **un caz** în fiecare lună. Aceste constatări pot fi explicate printr-o sensibilitate crescută în perioadele de tranziție sezonieră sau de activitate familială intensă când tensiunile nesoluționate pot escalada în forme extreme de violență.

În mediul urban, cazurile sunt mai dispersate, cu o frecvență ușor mai mare în **decembrie și mai** (câte 2 cazuri), urmate de **ianuarie, februarie, august și septembrie** (câte 1 caz). Producerea cazurilor în aceste luni sugerează că și în mediul urban femicidul poate fi asociat cu factori, precum stresul familial, izolarea emoțională sau reactivarea conflictelor în perioade tensionate.

Aceste constatări subliniază importanța unor **intervenții direcționate și adaptate** la contextul local, prin eforturi consolidate de prevenție, în special în comunitățile rurale, și consolidarea mecanismelor de alertă și protecție în perioadele critice.

Majoritatea faptelor s-au produs în locuință, fie la domiciliul comun, fie la domiciliul victimei/agresorului. În 73 de cazuri **victima și agresorul locuiau împreună**, iar în alte **14 locuiau separat**. Aceeași situație este valabilă și în marea majoritate a cazurilor de femicid, **victima și agresorul locuiau împreună** și doar într-un caz **locuiau separat** (Figura 16).

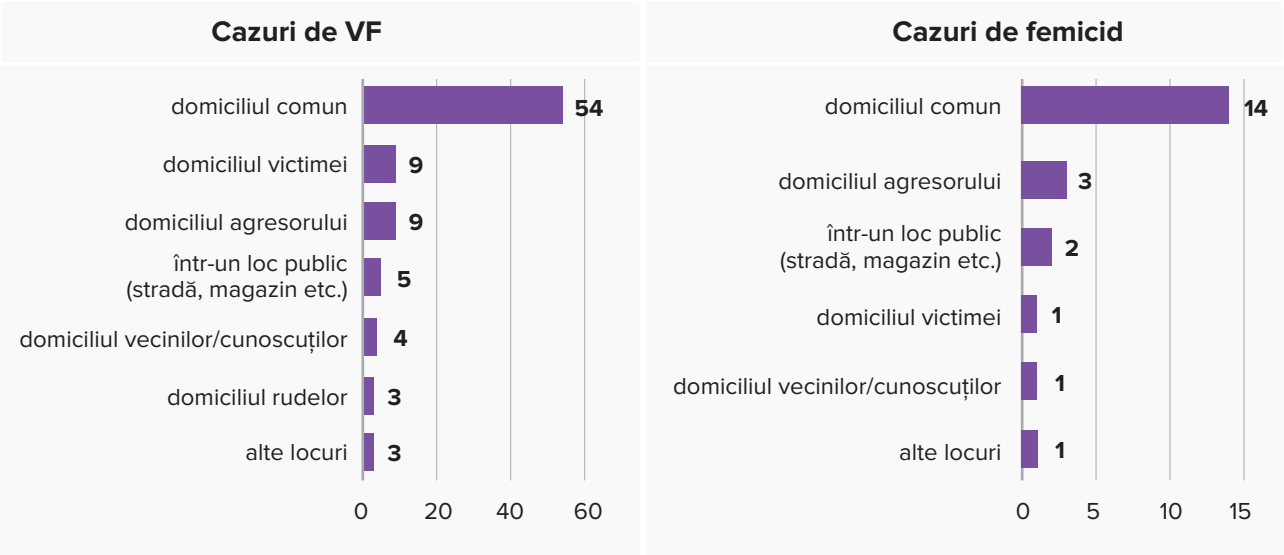
Figura 16. **Conlocuirea victimei cu agresorul**

Domiciliul rămâne cel mai periculos loc pentru victime, or spațiul casnic, perceput adesea ca un loc de siguranță, devine scena principală a abuzului, ceea ce face dificilă intervenția, iar victimele sunt supuse mai multor pericole riscând chiar să-și piardă viața. Datele privind locul comiterii faptelor de violență arată că, în majoritatea cazurilor, agresiunea are loc în spațiul privat, cel mai frecvent în **domiciliul comun al victimei și agresorului** (54 de cazuri din total). De asemenea, alte spații private, cum ar fi domiciliul agresorului (9 cazuri), al victimei (9 cazuri), al rudelor (3) sau al vecinilor/cunoștințelor (4), sunt și ele locuri de comitere a violenței (Figura 17). Doar 5 cazuri au avut loc în spații publice, ceea ce confirmă caracterul profund și invizibil al violenței în familie. 3 cazuri s-au produs în automobil, la poarta casei sau într-o casa străină în care se aflau doar victima și agresorul. Spațiul privat favorizează lipsa martorilor, intensificarea conflictelor și întârzierea intervenției.

În cazurile de femicid analizate, violența letală a avut loc aproape exclusiv în spații private, preponderent la domiciliul comun al victimei și agresorului (2 din 3 cazuri). Alte locuri de comitere includ locuința agresorului (3 cazuri), domiciliul victimei, al vecinilor sau spațiile publice. Această distribuție confirmă că femicidul este, în esență, o crimă domestică, comisă în intimitatea locuinței, departe de ochii comunității. Spațiul casnic devine astfel nu doar un loc de coabitare, ci și de izolare și impunitate, unde riscul letal crește atunci când nu există intervenție sau protecție eficientă.

Figura 17. **Locul comiterii faptei**

Majoritatea cazurilor de violență analizate s-au produs în cadrul unor relații de proximitate emoțională și coabitare. Astfel, **26 de cazuri** implică **concubini**, iar **11 cazuri – soți/soții**. Împreună aceste două categorii însumează **37 de cazuri (aproximativ 41%)**, ceea ce sugerează că cele mai frecvente agresiuni sunt comise de către subiecții care se află într-o relație sau sunt parteneri intimi. Acest tipar confirmă că relațiile de parteneriat, în special cele **neoficializate**, pot deveni un spațiu de violență ascunsă și greu de controlat instituțional. **16 cazuri** implică agresiuni comise **împotriva părinților** și **9 cazuri** presupun acțiuni agresive împotriva propriilor **copii** (adulți sau minori). În **7 cazuri** violența a avut loc între frați/surori adulți. Aceste cifre subliniază existența violenței ascendente și colaterale în familie, nu doar a celei conjugale.

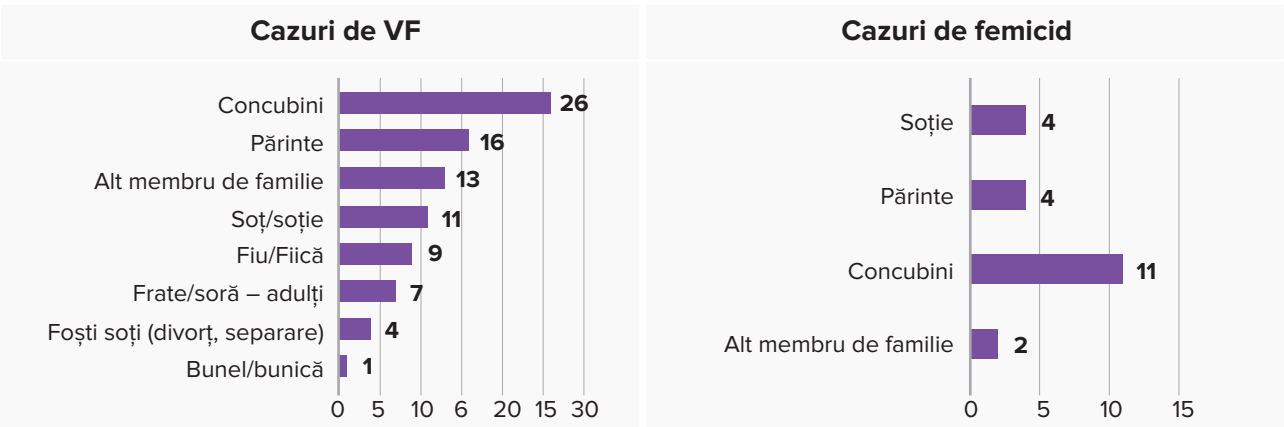
Din analiza datelor rezultă că **4 cazuri** implică **foști parteneri**, ceea ce arată că despărțirea legală nu garantează siguranța victimei. Agresorii pot rămâne periculoși și după divorț/separare, mai ales în lipsa unor măsuri de protecție susținute. Aceste date subliniază necesitatea de: (i) mecanisme de protecție flexibile și rapide pentru victimele din orice tip de relație familială, nu doar mariaj, și (ii) de intervenție specializată în conflictele intra-familiale nereglementate legal (de ex., concubinaj, relații părinți – copii adulți).

Cei **13 agresori** calificați drept „alt membru de familie” se împart în următoarele categorii: în 3 cazuri agresorul era unchiul victimei, în 2 cazuri era verișorul, în 2 cazuri era cumnatul, într-un caz era tatăl vitreg, într-un caz era fiul vitreg, într-un caz era soacră, într-un caz era mătușă, într-un caz era concubinul mamei, într-un caz era mama victimei minore (victima fiind fosta concubină a agresorului). Acțiunile comise de astfel de agresori, precum unchiul, verișorul, cumnatul, tatăl sau fiul vitreg, indică asupra unui nivel sporit de insecuritate chiar și în cadrul familiei extinse, nu doar în direct în cadrul cuplului. Acești agresori profită adesea de încrederea familială sau de coabitarea impusă (în gospodării comune, din considerente economice etc.). În astfel de contexte, **sprijinul instituțional pentru victime este mai greu de aplicat**, iar autoritățile pot întâmpina obstacole în delimitarea agresorului real.

În cazurile de femicid, **11** implică **concubini**, iar **4 – soți/soții**. Împreună, acestea constituie **75% din totalul cazurilor de femicid** analizate. Situația constatată reflectă că cele mai periculoase relații pentru femei sunt cele de parteneriat intim, în special cele neoficializate (concubinaj), unde lipsa de protecție legală și dependența emoțională/economică pot facilita violența extremă. În **4 cazuri victima era părintele agresorului**, ceea ce evidențiază un tip de violență **ascendentă**, mai puțin discutat, dar extrem de grav. Femicidul comis asupra mamelor de către propriii fii reprezintă o formă extremă de violență domestică, adesea ignorată în intervențiile clasice.

La acțiuni de femicid pot recurge și rudele apropiate. Astfel, în 2 cazuri de femicid victime au fost soacra și cumnata. Astfel de situații semnalează că pericolul pentru femei în medii familiale extinse rămâne real, mai ales în gospodăriile cu mulți membri sau în lipsa autonomiei personale.

Figura 18. **Relația victimei cu agresorul**

Analiza dinamicii violenței în familie evidențiază o problemă profundă în structura relațiilor interpersonale. **Majoritatea cazurilor de VF sunt comise de partenerii intimi**, ceea ce subliniază necesitatea unor măsuri preventive și educative concentrate pe relațiile de cuplu.

Datele privind durata relației dintre victimă și agresor în cazurile de violență gravă în familie arată că intensitatea abuzului nu depinde de vechimea relației. Relațiile de tip **soț/soție** au adesea o durată foarte mare. Astfel, în cazurile analizate de Comisie au fost observate cupluri care au locuit împreună 14, 22, 25, 31, 37 și chiar 42 de ani. Relațiile de tip **foști soți** au avut și ele o durată de la 3 la 36 de ani. În cazurile cu implicarea **concubinilor** durata relației variază între 7 luni și 30 de ani, cu multe relații care au durat între 2 și 10 ani.

Aceste date confirmă ipoteza că violența poate apărea atât în cadrul unor relații de scurtă durată, de câteva luni sau un an, cât și în cele care durează de zeci de ani. Există situații în care agresiunea s-a produs după doar 7 sau 9 luni de concubinaj, dar și cazuri în care partenerii erau împreună de 20, 30 sau chiar 42 de ani. Această variație sugerează că durata perioadei de timp cât partenerii au fost împreună nu funcționează nici ca factor de protecție, nici ca un predictor clar al riscului.

În relațiile de concubinaj riscurile par deosebit de accentuate. Deși durata relațiilor de acest tip variază considerabil, multe cazuri de violență extremă se produc în relații care au durat între 2 și 10 ani, adică o perioadă suficient de lungă pentru ca tensiunile să se acumuleze, dar nu neapărat suficient de stabilă pentru ca victima să beneficieze de protecție legală sau socială. Durata relațiilor oficiale (soț/soție) este adesea semnificativ mai mare – uneori peste trei decenii – ceea ce sugerează o cronicizare a controlului, fricii și dependenței victimei, pentru că în multe cazuri violența a apărut în primii ani ai căsătoriei. Datele atestă că în multe situații violența pare să se instaleze treptat și să se „normalizeze” în dinamica de cuplu până când escaladează în forme grave sau fatale. În unele cazuri, agresorul și victima erau divorțați (foști soți), însă istoria de viață în comun pe parcursul a 15, 26 sau chiar de 36 de ani n-a descurajat comiterea faptei, ba poate chiar a agravat dinamica de control și revendicare.

Așa dar, datele privind cazurile de femicid arată că durata relației dintre victimă și agresor variază semnificativ, de la câteva luni la peste patruzeci de ani, fără ca timpul cât partenerii au fost împreună să ofere victimei o protecție reală. Violența soldată cu deces a avut loc atât în cadrul unor relații scurte de concubinaj, caracterizate prin instabilitate și control intens, cât și în cadrul unor căsnicii de lungă durată, unde abuzul s-a cronicizat în timp. Astfel, riscul de femicid nu scade odată cu vechimea relației, iar intervenția trebuie să vizeze dinamica abuzivă, nu doar durata conviețuirii.

Metodele și mijloacele aplicate de agresori sunt diverse, însă predomină situațiile de utilizare a ustensilelor casnice: cuțite de bucătărie, bâte, topor, obiecte contondente (scaune, lemne, bare metalice). În unele cazuri, agresorii au făcut uz de substanțe inflamabile sau au recurs la metode de asfixiere (strangulare, sugrumare). Aproape toate faptele implică violență fizică directă și contact apropiat.

Instrumentele ascuțite rămân cele mai frecvent utilizate, cu un total de 51 de cazuri în care agresorii au folosit obiecte, precum cuțite, șurubelnițe, topoare, furculițe sau foarfece. Acestea sunt „arme” de uz casnic, ușor accesibile, dar extrem de periculoase, indicând intenția agresorului de a produce o rană letală și o posibilă intenție clară de distrugere fizică.

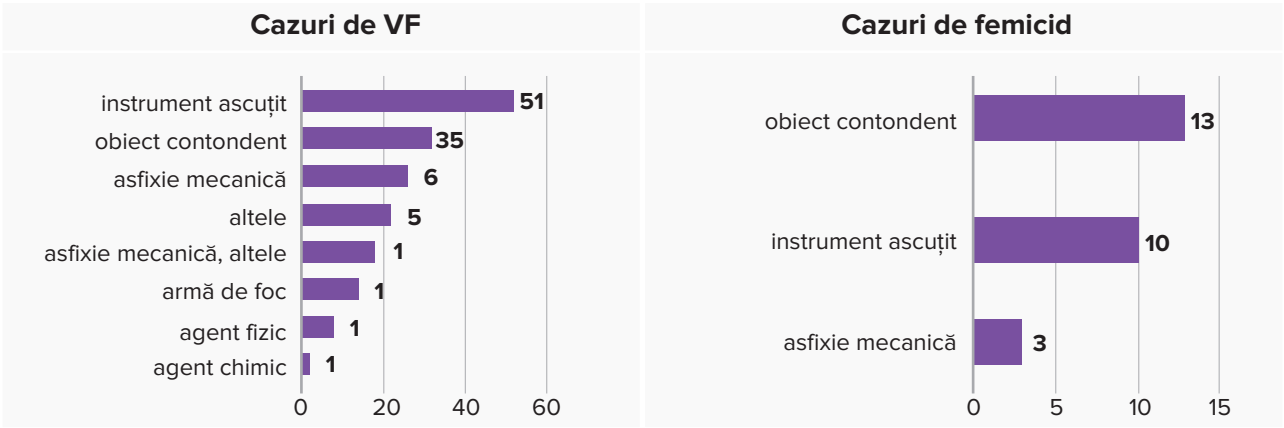
Obiectele contondente au fost raportate în **35 de cazuri**, variind de la bâte, bucăți de lemn, răngi metalice, picioarele mobilierului până la obiecte de uz casnic, cum ar fi scaune, ceaune, vase metalice sau chiar pietre. În multe din aceste situații victimele au fost lovite în mod repetat, inclusiv în regiunea capului, ceea ce sugerează o escaladare necontrolată a agresiunii.

În unele cazuri, metodele au fost **combinatorii** incluzând atât obiecte contondente, cât și ascuțite, eventual și asfixie mecanică. De exemplu, au existat cazuri în care victimele au fost lovite cu pumnii, apoi cu un scaun, iar ulterior strangulate cu mâinile sau cu o eșarfă. Aceste metode mixte sunt atestate în cel puțin **10 cazuri** și reflectă un grad sporit de cruzime și o intensitate emoțională copleșitoare a actului violent.

În câteva cazuri izolate agresorii au folosit **asfixia ca metodă unică** (3 cazuri) sau **în combinație cu alte mijloace** (3 cazuri). De asemenea, au fost raportate **metode atipice**, precum utilizarea unor substanțe chimice, mușcături, procedee de luptă sau chiar incendierea locuinței.

Această diversitate evidențiază nu doar accesul facil la instrumente de agresiune în spațiul domestic, ci și impulsivitatea, brutalitatea și dorința de anihilare fizică a victimei. Nu este vorba doar despre pierderea controlului, ci despre fapte comise cu violență extremă, uneori repetitivă, ceea ce subliniază urgența unor intervenții mai eficiente în cazurile de violență recurentă, înainte ca acestea să escaladeze ireversibil.

Figura 19. **Mijloacele/metodele infracțiunii**

În cazurile de femicid, obiectele contondente sunt cele mai frecvent utilizate (13 cazuri), cu exemple concrete, precum băte lemn, pietre, vase de bucătărie sau bucăți de metal. Obiectele contondente folosite în cazurile de femicid:

- băte și bucăți de lemn (de ex., „bătă din lemn”, „un lemn despicat”, „băț de lemn”), utilizate în special pentru lovituri în zona capului;
- obiecte casnice grele, precum un vas metalic de bucătărie cu mâner și un ceaun;
- obiecte dure, cum ar fi o piatră, o farfurie, un borcan din sticlă, precum și o bucată de metal.

Au fost și situații de aplicare a loviturilor directe cu pumnii și picioarele (menționate în mai multe cazuri), ceea ce demonstrează o agresiune fizică directă, adesea combinată cu alte metode.

Uneori, agresorii au recurs la mai multe metode concomitent, lovituri cu pumnii și picioarele, urmate de lovituri cu obiecte, în special în zona capului. În 4 cazuri obiectele contondente au fost folosite împreună cu instrumente ascuțite, ceea ce sugerează o escaladare extremă a violenței în timpul faptei.

Sunt utilizate frecvent și **instrumentele ascuțite (10 cazuri)**. Cel mai des a fost folosit cuțitul în astfel de situații: agresorul a recurs doar la cuțit în 8 cazuri, iar în alte cazuri a mai folosit și alte obiecte: toporul (1 caz) sau șurubelniță și foarfecă (1 caz). În total, obiectele ascuțite au fost utilizate în 6 cazuri în mod exclusiv, iar în 4 situații agresorul a recurs la acest gen de obiecte în combinație cu alte metode. Aceste date arată intenția clară de a provoca leziuni letale și accesul facil la astfel de obiecte în mediul domestic.

Asfixia mecanică chiar dacă este mai puțin frecventă (3 cazuri) reprezintă totuși o metodă de suprimare directă a vieții, cu implicarea fizică nemijlocită a agresorului. Au fost menționate, inclusiv metode, precum asfixierea cu un colan, sugrumare cu eșarfă, care presupun o complexitate ridicată în săvârșirea faptei.

2.3. Profilul victimelor

Violența în familie este o problemă gravă care afectează persoane de toate vârstele, etniile și clasele sociale. Datele colectate de Comisie relevă că **3 victime sunt minori** (2 născuți în anul 2022 și unul născut în 2019). Alte **84 de victime sunt persoane adulte**. În medie, victimele sunt născute în 1975 (în datele pentru anul 2023, în medie anul nașterii era 1976). În anul 2024, cea mai vârstnică victimă este născută în anul 1938, iar cea mai tânără victimă este născută în anul 2022.

Majoritatea victimelor sunt persoane adulte, născute în anii '70 și '80, ceea ce reflectă o prevalență crescută în rândul populației active. Sunt, de asemenea, numeroase victime vârstnice (născute în anii '50 și '60), ceea ce indică o vulnerabilitate sporită în relațiile părinte – copil sau în raport cu îngrijitorii.

Cazurile ce implică victime foarte tinere (copii) sunt mai puțin, numeroase dar ele totuși există, ceea ce subliniază gravitatea unor fapte comise în medii familiale profund disfuncționale.

Datele din 2024 arată o tendință constantă în ceea ce privește media vârstei în cauzele penale de violență în familie, similară cu cea din anul precedent:

- În cazurile în care agresorul este bărbat și victima femeie, în medie anul nașterii este 1976, ceea ce corespunde unei vârste medii de aproximativ 48 de ani.
- În situațiile cu agresor femeie și victimă bărbat, în medie anul nașterii este 1980 (~44 de ani).
- În cazurile în care atât agresorul, cât și victima sunt de același sex, în medie anul nașterii la fel este 1980.

Aceeași tendință a fost observată și în anul 2023 când *„în cauzele penale în care agresorul este bărbat, iar victima femeie anul nașterii în medie este 1974, când agresorul este femeie, iar victima bărbat anul nașterii în medie este 1981, iar când victima și agresorul sunt de același sex anul nașterii în medie este 1980”*.

Această stabilitate interanuală sugerează că violența în familie afectează în principal persoanele adulte de vârstă medie, indiferent de gen sau configurația relației, fiind un indicator valoros pentru direcționarea campaniilor de prevenție și intervenție.

În cazurile de femicid **toate victimele acestui fenomen sunt adulte**. În medie victimele femicidului sunt născute în 1975 (în datele pentru anul 2023 erau născute în medie în 1976). Cea mai vârstnică victimă a femicidului este născută în anul 1952, iar cea mai tânără în anul 2003.

Aproape jumătate dintre victime (9) s-au născut între 1975 și 1984, constatarea în cauză reflectând o vulnerabilitate crescută în rândul femeilor aflate la mijlocul vieții active, însă există și cazuri la extremele vârstei. Astfel, intervențiile de prevenție trebuie să fie multigeneraționale, cu o atenție specială pentru femeile din grupul de 30 - 50 de ani.

Cât privește cetățenia victimelor VF soldate cu deces sau vătămare corporală gravă, datele colectate arată că **toate** victimele sunt cetățeni ai Republicii Moldova. Majoritatea dintre ele (80 persoane) sunt de etnie moldoveni, 7 fiind de alte etnii (3 de etnie romă, una de etnie rusă, una de etnie ucraineană și 2 de etnie găgăuză). În comparație cu anii precedenți când nu a fost înregistrată nici o victimă de etnie romă, în 2024 s-au atestat 3 victime și în comunitatea romă, ceea ce impune necesitatea de a intensifica intervențiile de prevenție în comunitățile respective. În cazurile de femicid, toate victimele sunt cetățeni ai Republicii Moldova. Majoritatea dintre ele (19 persoane) sunt de etnie moldoveni, 2 fiind de alte etnii (o victimă de etnie rusă și o victimă de etnie găgăuză).

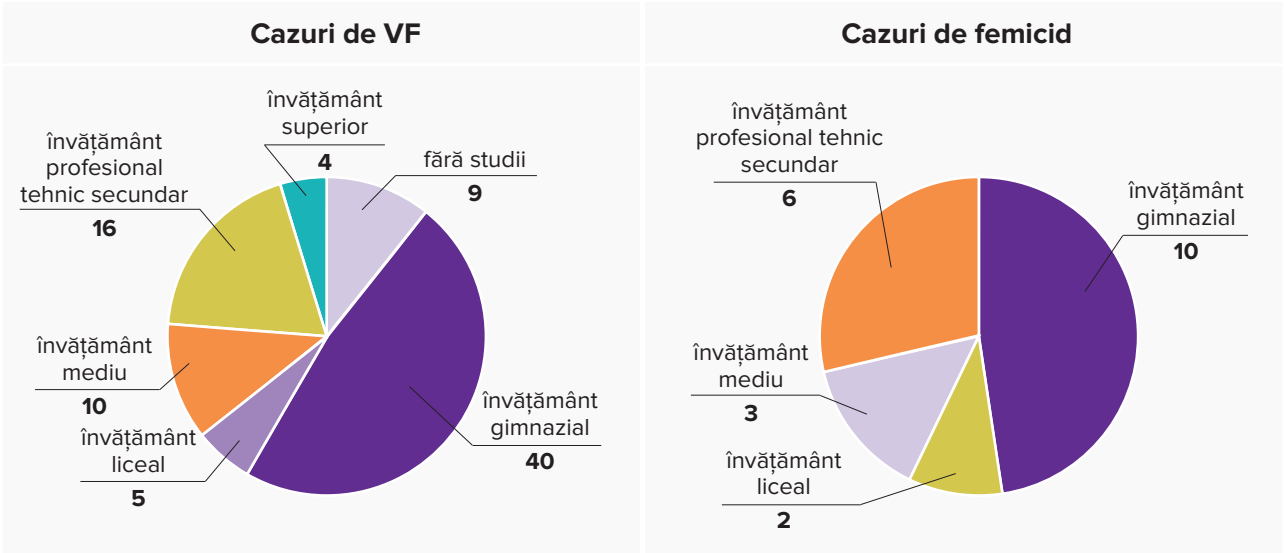
Datele analizate de Comisie arată că **majoritatea victimelor provin din categorii cu un nivel scăzut sau mediu de educație (Figura 20):**

- Învățământ gimnazial: 40 de victime (cea mai mare pondere)
- Învățământ profesional tehnic secundar: 16 victime
- Fără studii: 9 victime
- Învățământ mediu general: 10 victime.

Aceste date subliniază necesitatea unor campanii de prevenire adaptate grupului de femei cu nivel scăzut de educație și investiții în educație ca formă de protecție socială.

Victimele femicidului sunt, în mare parte, femei cu un nivel redus de instruire (jumătate din ele având doar studii gimnaziale) (Figura 20). Realitatea constatată relevă o interdependență clară între vulnerabilitate și lipsa educației, subliniind nevoia unor măsuri de prevenire țintite în comunitățile cu acces limitat la educație și sprijin social.

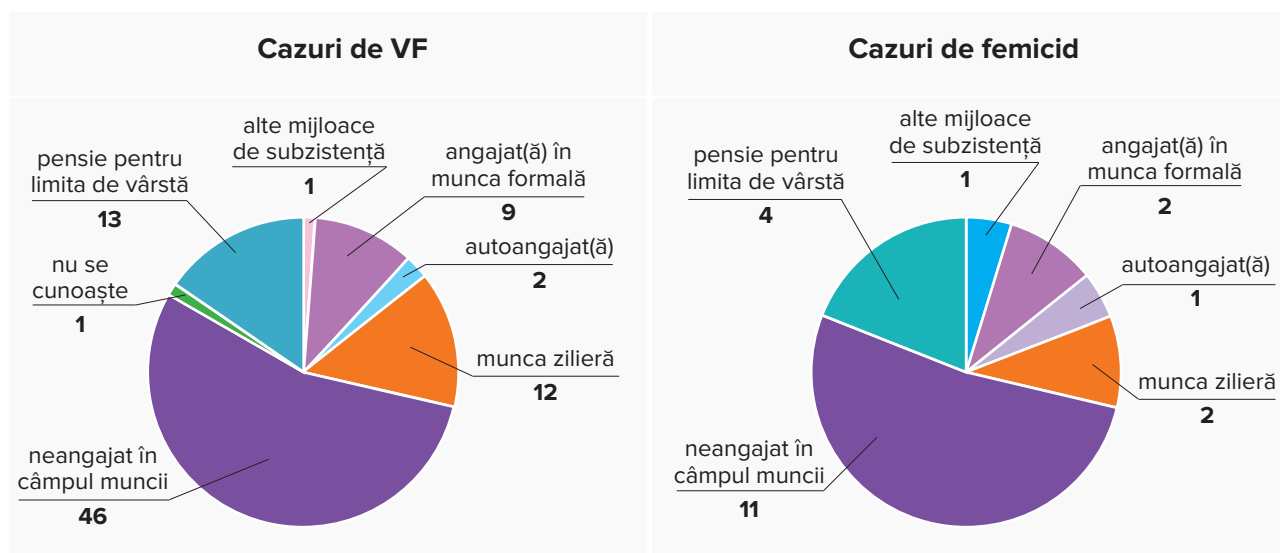
Figura 20. Nivelul de educație a victimelor

Analiza datelor colectate de Comisie reflectă o **precaritate socială accentuată în rândul victimelor violenței** (Figura 21):

- 46 de victime (**peste 50%**) **nu erau angajate în câmpul muncii**
- 13 victime erau beneficiare de pensie pentru limită de vârstă
- 9 victime aveau un loc de muncă formal
- 12 victime lucrau cu ziua (muncă ocazională, nesigură)
- 2 victime erau angajate pe cont propriu (lucrătorii independenți), iar o victimă trăia din alte mijloace de subsistență.

Figura 21. **Sursa de venit**

Datele analizate indică, la fel, asupra unei **precarități sociale foarte accentuate și în rândul victimelor femicidului** (Figura 21). Majoritatea victimelor nu sunt angajate, iar în cazul victimelor femicidului doar două aveau un loc de **muncă formală**:

- 11 victime **nu erau angajate în câmpul muncii (peste 50%)**
- 4 victime erau beneficiare de pensie pentru limită de vârstă
- 2 femei lucrau cu ziua (muncă ocazională, nesigură)
- o victimă era angajată pe cont propriu (lucrător independent), iar o victimă trăia din alte mijloace la limita.

Analiza a demonstrat că tendințele **precarității sociale foarte accentuate a victimelor au fost atestate și în anii 2022-2023**. Sărăcia și dependența financiară sunt identificate ca factori de risc major în cazurile de femicid. Această situație este agravată în cazul femeilor pensionare care par să fie afectate disproporționat. Realitatea descrisă sugerează o corelație clară între lipsa stabilității economice și riscul de a se pomeni în rol de victimă subliniind necesitatea unor intervenții sociale integrate: sprijin în angajare, protecție socială și măsuri de prevenție în comunitățile vulnerabile.

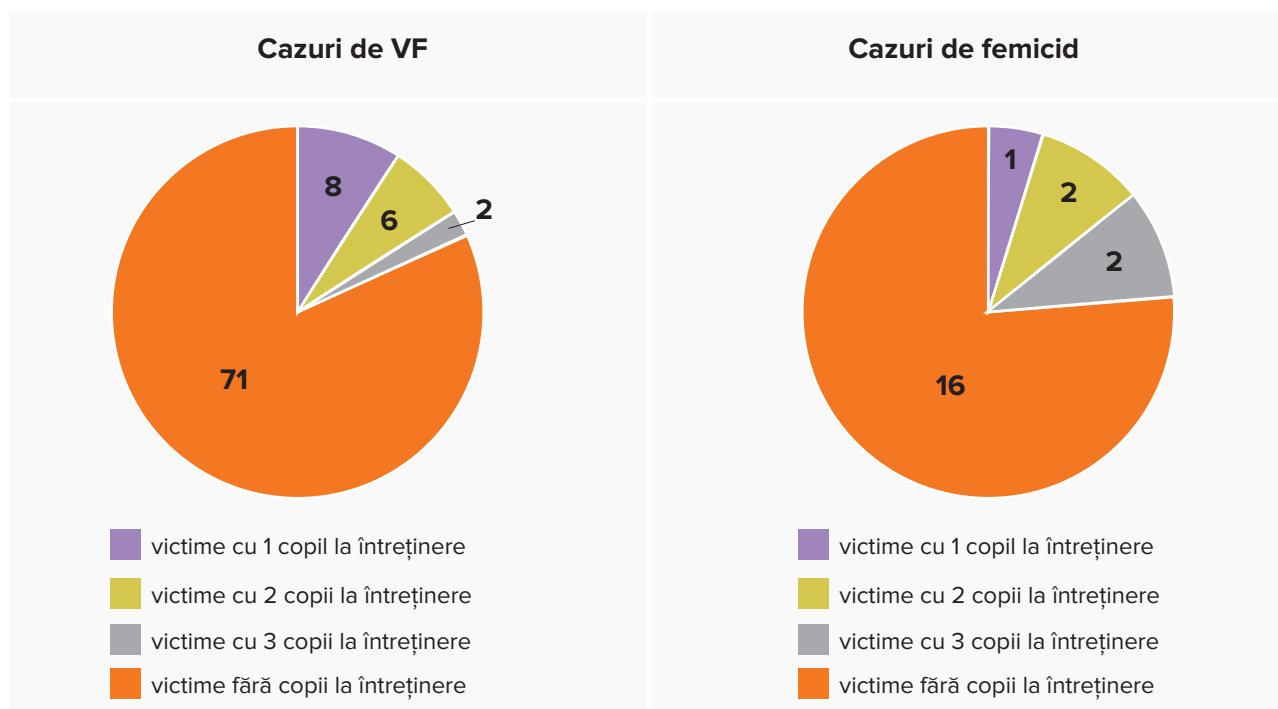
În cazurile de VF analizate, **una din 5 victime** (16 victime) **avea copii la întreținere**. Dintre ele 8 au câte un copil, 6 victime au câte 2 copii, 2 victime au câte 3 copii (Figura 22). În cazul femicidului, **5 victime (una din 4 femei) aveau persoane la întreținere**. Dintre ele 2 aveau câte un copil, una avea 2 copii și alte 2 aveau câte 3 copii. Astfel copiii devin **victime indirecte** ale violenței extreme, fie prin pierderea mamei, fie prin expunere directă la traumă.

Deși vârsta medie a victimelor (anul nașterii 1975) sugerează că multe dintre ele ar fi avut vârstă reproductivă și, implicit, copii minori în întreținere, datele arată că doar o mică parte dintre victime aveau efectiv copii în grija lor la momentul comiterii faptei.

Această discrepanță sugerează două posibile direcții:

1. Prezența copiilor poate avea un efect descurajator asupra comportamentului agresorului, cel puțin în sensul amânării sau evitării actelor fatale.
2. Agresorii comit mai frecvent acte extreme împotriva partenerelor fără responsabilități parentale directe (sau după separarea de copii), posibil percepend aceste victime ca fiind „mai izolate” social sau fără legături care ar atrage intervenția rapidă a autorităților.

Figura 22. **Prezența persoanelor la întreținere în rândul victimelor**

Astfel, prezența copiilor în familie nu protejează în mod absolut împotriva violenței, dar poate modifica gradul de severitate sau cronologia escaladării. Această tendință, constantă și în 2022-2023, sugerează că absența copiilor minori poate influența dinamica relațiilor de cuplu într-un mod negativ, posibil din cauza lipsei unui factor de stabilizare sau de atenuare a conflictelor. Este esențial ca studiile viitoare să exploreze mai profund modelele în cauză pentru a înțelege mai bine factorii de risc și pentru a dezvolta strategii eficiente de prevenire și intervenție. Între timp, este crucială consolidarea serviciilor de sprijin pentru victimele violenței în familie, indiferent de statutul lor parental, cu scopul de a asigura protecția și siguranța tuturor membrilor societății.

În **4 cauze penale copiii au fost victime ale actelor de violență**, iar în **3 cauze penale** minorul are statut de **martor** prezent în momentul comiterii infracțiunii. Astfel, în procesele penale intentate pentru faptele ce fac obiectul Comisiei au fost implicați **7 minori (5 fete și 2 băieți)** cu vârsta de 2 ani (2 copii), 5 ani (2 copii), 7 ani (un copil), 10 ani (un copil) și 17 ani (un copil). În **4 cauze penale** minorul este recunoscut **în calitate de parte vătămată**, iar în alte **3 nu este recunoscut**, deoarece în 2 cauze nu i-au fost cauzate prejudicii, iar într-unul a fost indicat că recunoașterea ca parte vătămată ar putea determina revictimizarea (constatare făcută în urma evaluării psihologice). Doar în 3 cauze penale a fost **sesizată autoritatea tutelară**. În cazurile când autoritatea tutelară nu a fost sesizată (4 cazuri) cauza nu a fost explicată.

În **2 cauze penale** care vizează femicidul **sunt implicați și minori** (2 fete de 10 și 17 ani). În ambele cauze penale minorul are statut de **martor** prezent în momentul comiterii actelor de violență și tot în ambele minorul **nu a fost recunoscut în calitate de parte vătămată**, deoarece: într-o cauză nu i-a fost cauzat prejudiciu, iar într-un caz evaluarea psihologică indică că ar putea avea loc revictimizarea acestuia.

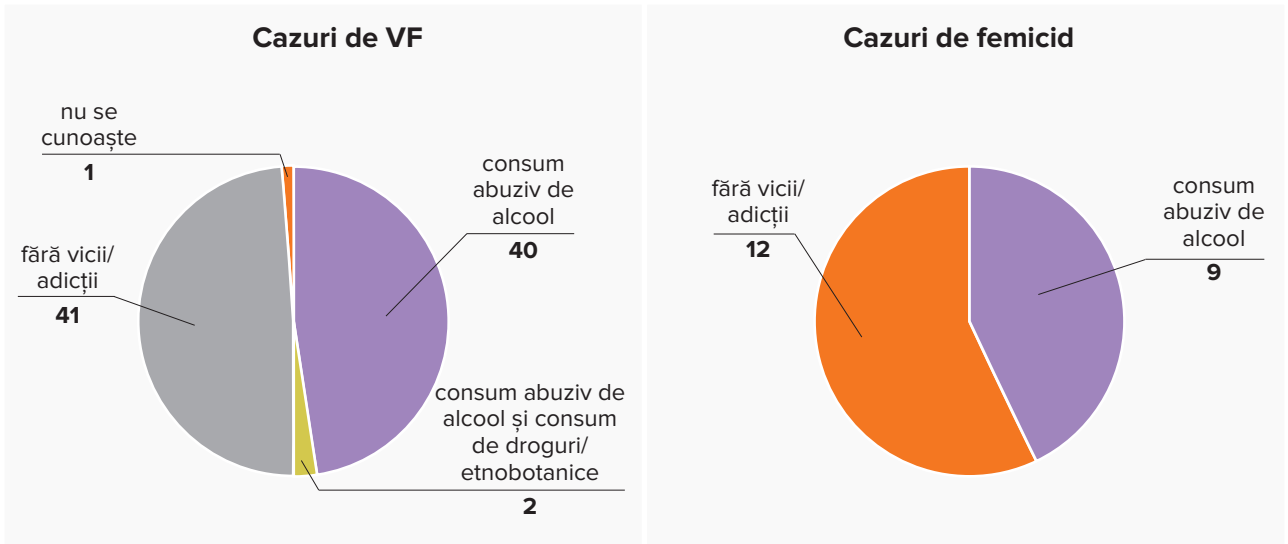
Conform formularului de înregistrare a cazului, **5 victime** s-au aflat anterior la evidența poliției: 2 dintre ele în calitate de agresori familiali, una pentru consum de droguri și două pentru alte fapte.

În cazurile de femicid, **nici una** dintre victime nu s-a aflat anterior la evidența poliției și n-a avut **antecedente penale sau contravenționale**.

Jumătate dintre victime fac abuz de alcool (în 42 din 84 de cazuri), ceea ce poate constitui un **factor agravant al vulnerabilității** în situațiile de violență în familie. Totuși, un număr comparabil mare de victime (41 de cazuri) **nu prezentau vicii sau adicții**. În cazurile de fomicid, **9 victime consumau alcool în exces**.

Această distribuție echilibrată subliniază faptul că prezența adicțiilor nu este o condiție iminentă pentru ca o persoană să devină victimă, iar absența acestora nu oferă protecție față de violența severă (Figura 23).

Figura 23. **Prezența adicțiilor în rândul victimelor**

Este îngrijorător faptul că, deși o proporție semnificativă a victimelor suferă de dependență de alcool, nici una totuși nu era înregistrată la specialiști pentru tratament. Constatarea respectivă sugerează o lacună în sistemul de sănătate și asistență socială care ar putea să nu identifice sau să nu ofere asistența necesară persoanelor cu dependență.

2.4. Profilul agresorilor

Agresorii sunt născuți în medie în 1980, spre deosebire de situația din 2023 când anul nașterii era, în medie, 1975. Cel mai în vârstă agresor este născut în anul 1946, iar cel mai tânăr agresor – în 2009 (este minor). Cel mai tânăr dintre agresorii adulți este născut în anul 2003.

Spre deosebire de anii 2022-2023, în 2024 **sunt înregistrați 2 agresori minori** (unul născut în anul 2009 și altul în 2007), ceea ce impune planificarea intervențiilor de prevenție și în rândul minorilor. Cu referire la sexul agresorilor vom nota că agresorii de sex masculin sunt născuți în medie în 1981, iar cei de sex feminin în 1976.

Majoritatea agresorilor sunt bărbați adulți, născuți în anii '70, '80 și începutul anilor '90, ceea ce reflectă o prevalență crescută a comportamentului violent în rândul populației mature, aflate în perioade de viață marcate de responsabilități familiale, instabilitate financiară sau relațională. Se remarcă, de asemenea, un număr semnificativ de agresori în vârstă (născuți în anii '40, '50 și '60), constatarea în cauză indicând persistența unor modele comportamentale abuzive în relațiile de autoritate (părinte-copil, soț-soție în cupluri de durată), dar și lipsa de intervenție eficientă la etapele anterioare ale vieții.

Cazurile în care agresorii sunt foarte tineri (născuți după anul 2000) sunt rare, dar totuși prezente, semnalând situații critice de început precoce al comportamentului agresiv în contexte familiale disfuncționale.

Proporția agresorilor de sex feminin este semnificativ mai mică, dar nu neglijabilă, iar media vârstei lor este similară cu cea a agresorilor bărbați, sugerând că violența comisă de femei apare, de regulă, tot în contexte tensionate de lungă durată.

În majoritatea cazurilor analizate, diferența de vârstă dintre victimă și agresor este relativ mică, dar semnificativă din punct de vedere analitic. Extremele sunt următoarele: **agresorul este cu 46 ani mai tânăr decât victima și agresorul este cu 35 ani mai în vârstă decât victima.**

Majoritatea agresorilor (42) sunt mai în vârstă decât victimele, ceea ce reflectă o dinamică de control și dominație tipică relațiilor de cuplu sau de autoritate, în special în contexte patriarhale sau familiale tradiționale.

Totuși, în aproape la fel de multe cazuri (40), victima este mai în vârstă decât agresorul, constatarea în cauză semnalând o vulnerabilitate crescută a persoanelor adulte sau în vârstă în relațiile cu parteneri mai tineri, copii sau îngrijitori, inclusiv în situații de violență ascendentă.

În cazurile de femicid agresorii sunt născuți în medie în anul 1980 (în 2023 anul nașterii era în medie 1973). Cel mai în vârstă agresor este născut în anul 1949, iar cel mai tânăr agresor este născut în anul 2007 (este minor). Printre agresorii adulți, cel mai tânăr este născut în anul 1997. Cazurile de femicid analizate relevă o distribuție amplă a vârstelor agresorilor, cu anii de naștere între 1949 și 2007, ceea ce înseamnă că, la capitolul vârstă, autorii acestor acte pot fi de la adolescenți la persoane în vârstă. Vârsta medie a agresorilor este de 43 de ani (născuți în 1980), cu o mediană foarte apropiată (1981), ceea ce indică faptul că majoritatea agresorilor sunt bărbați aflați în perioada adultă activă, adesea cu responsabilități familiale, dar și cu potențiale frustrări socioeconomice și emoționale. Astfel, se conturează un profil dominant de agresori în intervalul de vârstă 35 - 45 de ani. Acesta este un segment asociat frecvent cu relații de cuplu tensionate, divorțuri sau situații conflictuale prelungite.

Există și unii agresori născuți în 2007 (aproximativ 16 ani) sau în anii '50 - '60, iar acest lucru denotă faptul că femicidul nu este limitat la o categorie de vârstă, ci poate apărea atât la începutul, cât și la finalul vieții adulte, în funcție de contextul relațional și factorii de risc care s-au acumulat.

STUDIU DE CAZ. Femicid comis de un minor asupra mamei sale

La 14 august 2024, în or. X., a avut loc un caz deosebit de grav: XXX Vasile, în vârstă de 16 ani, și-a ucis mama, XXX Natalia, în vârstă de 40 de ani, în urma unui conflict izbucnit în contextul consumului de alcool. Acțiunea violentă a avut loc la domiciliul comun, în jurul orei 23:00. Minorul aflat în stare de ebrietate a agresat-o fizic pe mamă utilizând în acest scop mai multe obiecte contondente – o piatră, o farfurie și un borcan de sticlă. În consecință, agresorul i-a provocat victimei leziuni grave la cap în urma cărora aceasta a decedat. Ulterior, agresorul a târât cadavrul și l-a aruncat peste gardul gospodăriei.

Victima, care nu era angajată în câmpul muncii și făcea abuz de alcool, fiind mamă singură cu trei copii la întreținere beneficia de asistență socială. Anterior nu fusese înregistrată la poliție pentru fapte de violență în familie și nu depusese plângeri. Nici agresorul nu fusese până atunci documentat pentru violență familială, dar avea o condamnare anterioară, la vârsta de doar 14 ani, pentru furt (art. 186 din CP), și s-a aflat în 2023 timp de patru luni într-un centru de detenție pentru minori.

În urma crimei, frații agresorului au fost spitalizați și plasați ulterior în îngrijire substitutivă fiind declarați copii rămași fără ocrotire părintească. XXX Vasile a fost condamnat prin sentința Judecătoriei Chișinău (sediul Buiucani) la **9 ani de închisoare cu ispășirea pedepsei într-un centru de detenție pentru minori și tineri**, în baza art. 145 alin. (2) lit. e¹) și lit. j) din Codul penal – omor săvârșit cu deosebită cruzime, împotriva unui membru de familie.

Pe durata detenției, minorul a prezentat semne de deteriorare comportamentală și a acumulat 12 sancțiuni disciplinare. Deși a fost inclus în programe educaționale de bază, nu i s-a întocmit un plan individual de resocializare, din motiv că a fost prea scurt termenul condamnării anterioare.

Reflecție: Acest caz evidențiază un cumul tragic de vulnerabilități: mediu familial precar, abuz de alcool, lipsă de supraveghere eficientă a minorilor cu antecedente și absența intervențiilor preventive multisectoriale.

Crima comisă cu o cruzime extremă trage un semnal de alarmă privind violența ascendentă în familie și necesitatea unor mecanisme mai clare de protecție, monitorizare și sprijin pentru familiile vulnerabile, înainte ca astfel de situații să degereze ireversibil.

Diferențele de vârstă dintre agresor și victimă în cazurile de femicid variază semnificativ, de la **agresori mai în vârstă decât victima cu până la 14 ani** până la **agresori mai tineri decât victima cu până la 29 de ani**.

Aproximativ jumătate dintre agresori (9) sunt mai tineri decât victimele, ceea ce relevă situații neobișnuite de violență în relații inegale de maturitate (de ex., parteneri mai tineri, fii, îngrijitori).

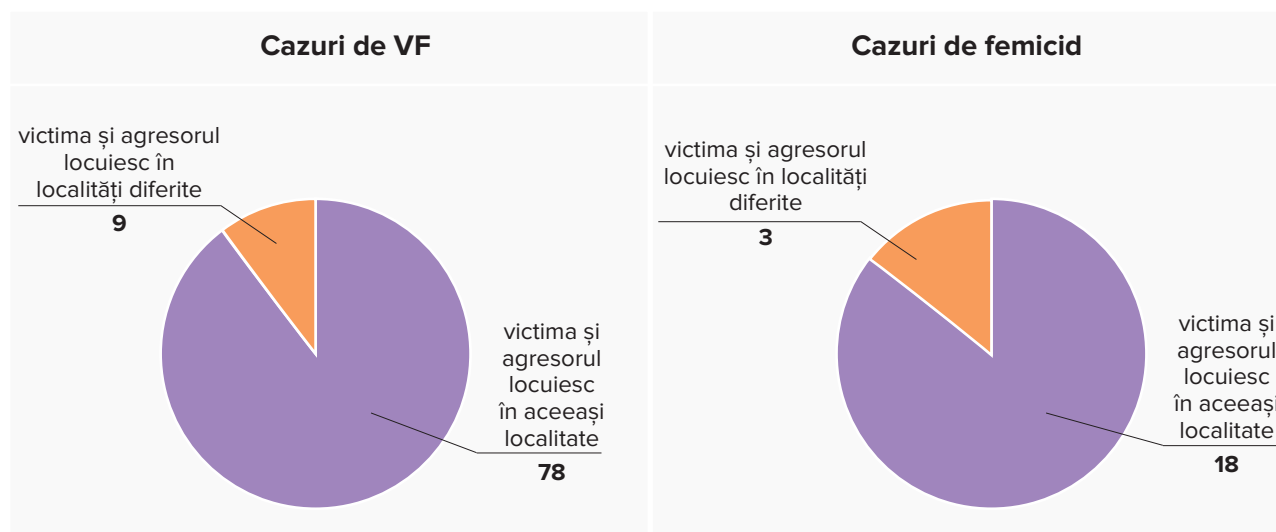
Cealaltă jumătate reflectă tiparul clasic de control în care agresorul este mai în vârstă și, adesea, într-o poziție de autoritate sau dominare față de victimă.

Toți agresorii sunt cetățeni ai Republicii Moldova. Majoritatea dintre ei (83) sunt de etnie moldoveni, 4 fiind de alte etnii (3 romi și un găgăuz). În cazurile de femicid, **20 de agresori** sunt de etnie moldoveni și **un agresor** este găgăuz.

Cât privește reședința agresorului, rezultatele cercetării arată că în **majoritatea cazurilor** victima și agresorul sunt stabiliți în aceeași localitate (*Figura 24*).

În cele 21 de fapte de femicid, 3 agresori aveau domiciliul în altă localitate decât cea în care s-a produs infracțiunea. Totuși, chiar dacă una din cele 7 victime n-are locul de trai în aceeași localitate cu agresorul, această circumstanță n-a fost un factor protectiv.

Figura 24. **Domiciliul agresorului**

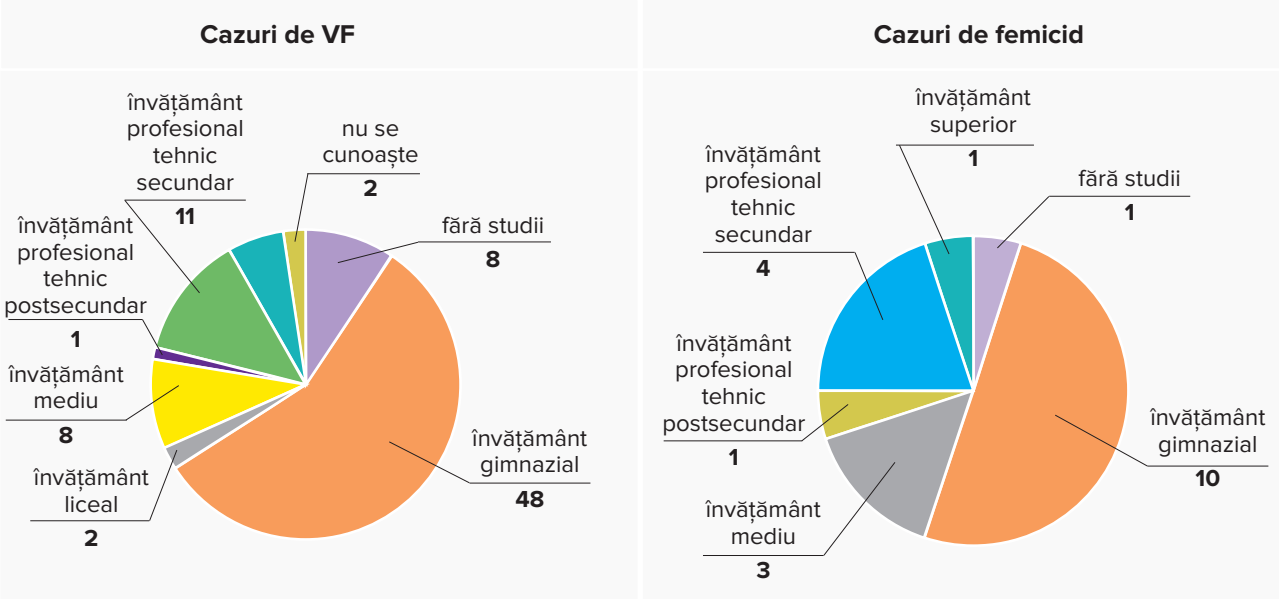
Datele privind nivelul de educație al agresorilor¹⁸ arată că majoritatea au un grad redus de instruire, 48 de persoane având doar studii gimnaziale și 8 fiind fără studii (*Figura 25*). Un număr relativ mic a absolvit o instituție de învățământ profesional (12 în total) și doar 5 persoane au studii superioare.

¹⁸ **Notă:** În continuare statisticile privind profilul agresorilor vor fi prezentate pentru 85 agresori, cei 2 agresori minori fiind excluși.

În cazurile de **femicid** datele arată că cei mai mulți agresori aveau un nivel educațional redus, 10 persoane având doar studii gimnaziale și una fiind fără studii. Spre deosebire de victime, **un agresor are studii superioare**, în timp ce restul aveau niveluri intermediare, profesional tehnic sau mediu.

Această distribuție evidențiază lipsa studiilor ca factor important de risc în apariția și perpetuarea violenței, precum și necesitatea intervenției preventive în comunitățile cu grad scăzut de școlarizare. Prin aceste date se confirmă tendința generală observată și în cazurile de violență analizate de Comisie în 2022-2023: un nivel educațional mai redus este asociat frecvent cu niște comportamente violente extreme, în lipsa altor resurse sociale și cognitive de gestionare a conflictelor.

Figura 25. **Nivelul de educație al agresorilor**

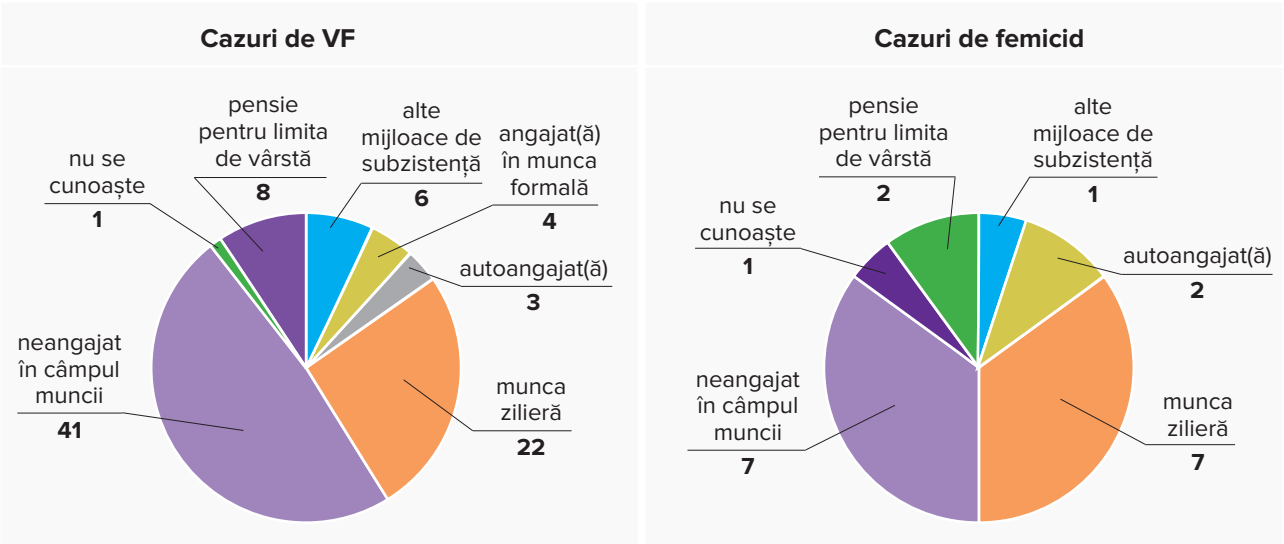

Datele analizate de Comisie demonstrează că **majoritatea agresorilor** în cazurile de violență în familie își duceau traiul din **mijloace de subsistență instabile sau în general n-aveau niciun un fel de venit** (Figura 26). Astfel, **41 de persoane erau neangajate**, iar 22 lucrau cu ziua, ceea ce indică un nivel ridicat de insecuritate economică. Respectiv, **munca zilieră este o formă comună de ocupare pentru agresorii familiali**, doar 4 agresori aveau loc de muncă formal, iar 3 erau angajați pe cont propriu, deci putem constata că venitul constant și formal este rar întâlnit printre agresori. Această situație sugerează o legătură clară între excluderea economică și comportamentul violent accentuând nevoia de intervenții integrate care să vizeze și componenta socioeconomică.

În cazurile de femicid se observă că majoritatea agresorilor aveau o situație economică precară (Figura 26): 7 erau neangajați și 7 lucrau cu ziua, fără a avea venituri stabile. În cazul a foarte puțini agresori au fost constatate anumite forme independente de subsistență (angajat pe cont propriu – 2 cazuri) sau pensie (2 cazuri).

Similar constatărilor din rapoartele pentru anii 2022-2023, majoritatea victimelor și agresorilor în cazurile de femicid se află în situații de vulnerabilitate socioeconomică: „neangajat – neangajat” sau „muncă zilieră – muncă zilieră” fiind cele mai frecvente combinații și foarte puține victime sau agresori având un loc de muncă formal stabil sau statut de angajat pe cont propriu. Această distribuție confirmă că insecuritatea economică profundă reprezintă un factor asociat cu violența extremă agravând vulnerabilitățile sociale și crescând riscul de comportamente fatale.

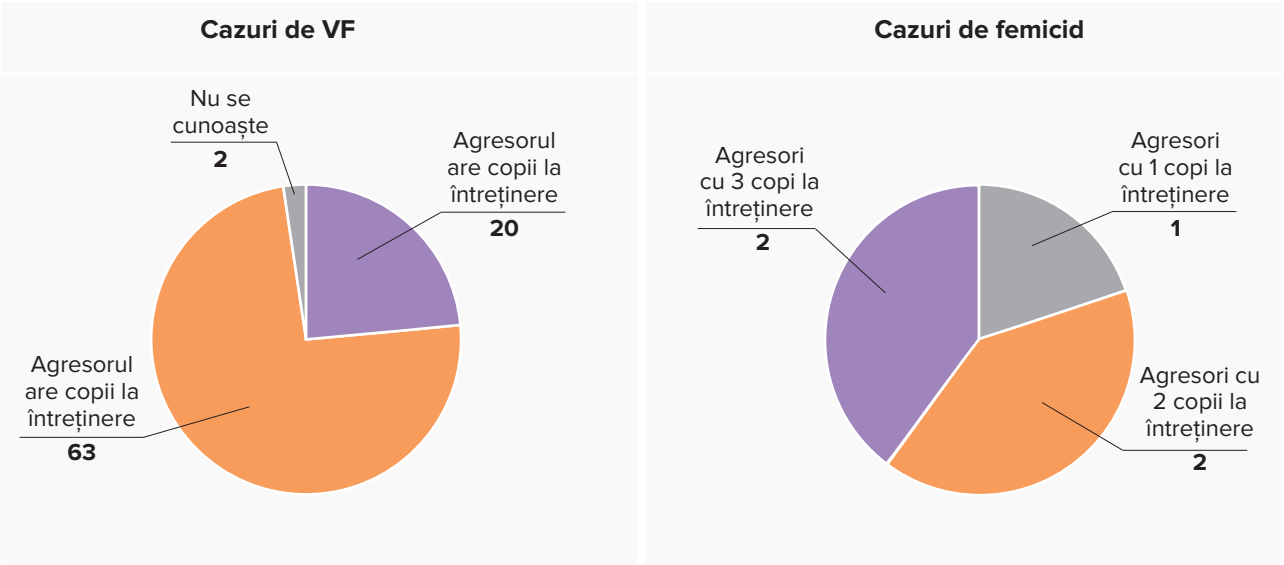
Figura 26. Sursa de venit

Conform datelor analizate, **unu din 4 agresori (20 în total) au copii la întreținere** (Figura 27). Dintre aceștia 10 au câte un copil, 8 agresori au câte 2 copii și 2 agresori au câte 3 copii. **Numărul victimelor care au copii la întreținere este de 16, fiind mai mic decât cel al agresorilor.**

În cazurile de **femicid** se menține aceeași tendință, **unul din 4 agresori (5 persoane) având copii la întreținere**. Dintre ei, unul are un copil, 2 agresori au câte 2 copii și 2 agresori au câte 3 copii. Chiar dacă numărul victimelor care aveau copii la întreținere este la fel de 5 persoane, situația nu se încadrează în aceleași cazuri, or copiii nu sunt comuni. Astfel, în 3 cazuri atât victima, cât și agresorul au copii la întreținere, în 2 cazuri doar victima are copii la întreținere și în alte 2 cazuri doar agresorul are copii la întreținere.

Figura 27. Prezența persoanelor la întreținere în rândul agresorilor

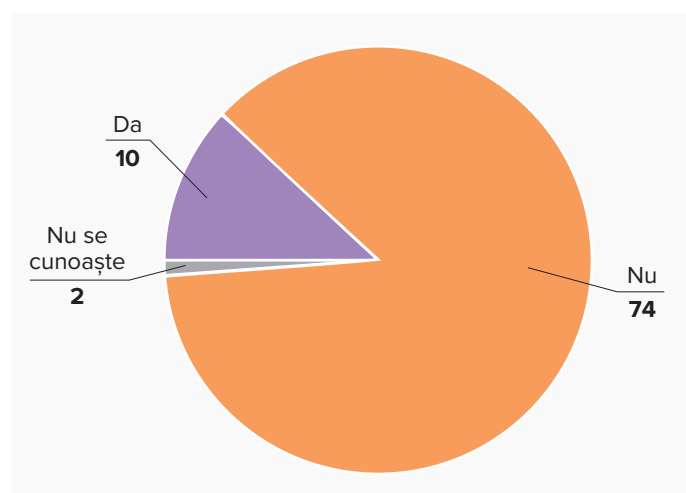

Deși vârsta medie a agresorilor (majoritatea născuți între anii '70 și '90) indică faptul că mulți dintre ei se află în perioada activă de viață și, teoretic, ar putea avea copii minori în grijă, doar puțini dintre aceștia declară că au la întreținere persoane sub 18 ani. Această discrepanță sugerează că prezența copiilor poate avea un efect moderant asupra comportamentului agresiv descurajând comiterea de acte extreme, în special în contexte în care minorii ar fi martori direcți.

Prezintă îngrijorări faptul că **10 agresori** s-au aflat anterior la evidența nominală a poliției (*Figura 28*): **7 agresori** au fost la evidență ca **agresori familiari**, un agresor figurează ca fiind anterior condamnat, ceea ce implică antecedente penale (nu neapărat asociate cu violența în familie), în **2 cazuri** informația fie n-a fost înregistrată, fie este necunoscută.

Deci, în **7 cazuri din 87**, agresorii aveau un istoric de comportament violent cunoscut și documentat, respectiv, apar semne de întrebare vizavi de eficacitatea măsurilor de prevenție și monitorizare instituțională.

Figura 28. **Agresori care anterior s-au aflat la evidența nominală a poliției**

În cazurile de **femicid**, unul din **5 agresori** (4) s-au aflat anterior la evidența poliției: 3 ca **agresori familiari**, unul ca fiind „anterior condamnat”, ceea ce implică antecedente penale (nu neapărat asociate cu violența în familie). Deci în 4 cazuri din 20 agresorii aveau un istoric de comportament violent cunoscut și documentat, respectiv apar semne de întrebare vizavi de eficacitatea măsurilor de prevenție și monitorizare instituțională.

În cazul a **2 agresori** este indicat că au avut în ultimii 5 ani încălcări ale restricțiilor instituite prin ordonanța de protecție, iar în cazul unui agresor aceste detalii nu se cunosc. Proporția agresorilor care au avut restricții instituite și încălcate în cazurile de femicid este mult mai mare decât în general în toate cazurile de violență în familie soldate cu consecințe grave (4 din 87 vs 2 din 21).

Conform datelor analizate, în cazurile de VF, **38 de agresori** au avut anterior antecedente penale și/sau contravenționale (*Figura 29*): condamnări anterioare, dosare penale în curs de desfășurare sau sancțiuni pentru comportamente antisociale. Printre aceștia sunt atât persoane cu fapte repetate, cât și indivizi cu infracțiuni grave (omor, vătămare corporală, violență în familie, huliganism, violare de domiciliu etc.) Cele mai frecvente infracțiuni comise în trecut de agresori au fost calificate în baza:

- art. 201¹ din CP – violență în familie (multiple cazuri, unele repetate pe parcursul mai multor ani);
- art. 217¹, art. 145, art. 151 din CP – trafic de droguri, vătămări corporale, omor, leziuni grave;
- art. 287 din CP – huliganism;
- art. 264¹ din CP – conducere în stare de ebrietate;
- alte infracțiuni: furt, violare de domiciliu, depozitare prin violență etc.

Sunt cazuri documentate de **recidivă a violentei**, inclusiv: condamnări multiple cu executare, comasări de sentințe, eliberări condiționate urmate de noi încălcări, antecedente contravenționale care preced violența fizică. Acestea sugerează **un eșec al sistemului de intervenție timpurie** și a monitorizării eficiente a agresorilor cunoscuți și susțin nevoia de:

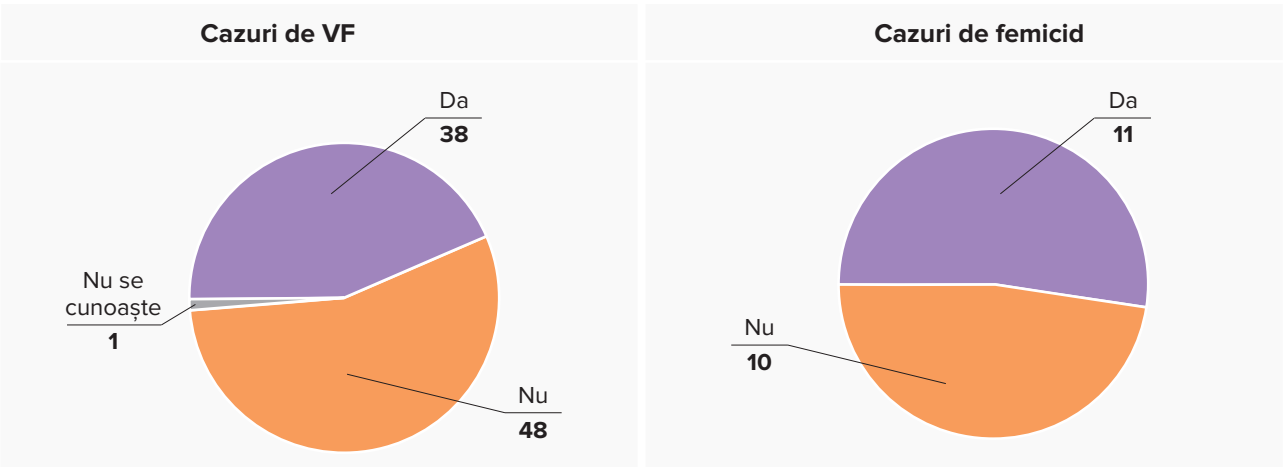
- sisteme interconectate de monitorizare (poliție – justiție – asistență socială);
- măsuri de reabilitare aplicabile înainte de escaladare;
- acces public limitat, dar funcțional, la istoricul infracțional al persoanelor cu risc cunoscut.

În cazurile de **femicid, ponderea agresorilor care au avut anterior antecedente penale și/sau contravenționale este și mai înaltă** (11 din 21) comparativ cu ponderea generală pentru toate cazurile de violență gravă în familie (*Figura 29*). Cele mai frecvente infracțiuni comise în trecut de agresori au fost calificate în baza:

- art. 201¹ din CP – violență în familie (cu condamnări multiple sau fără sancțiuni aplicate);
- art. 217¹, art. 145, art. 151, din CP – vătămări corporale, omor, leziuni grave;
- art. 186, art. 187, art. 208 din CP – infracțiuni patrimoniale și contra integrității corporale;
- art. 320¹ din CP – încălcarea ordinului de restricție.

Aproape **două treimi dintre agresorii implicați în cazuri de femicid aveau antecedente penale**, iar mulți dintre ei fuseseră deja sancționați pentru violență în familie sau alte forme de abuz. Constatarea arată că măsurile de prevenție și monitorizare a agresorilor cunoscuți sunt insuficiente, iar sistemul de justiție nu reușește întotdeauna să intervină eficient înainte ca violența să degenereze în crimă. În cazul a **4 agresori este indicat că au avut în ultimii 5 ani încălcări ale restricțiilor instituite prin ordonanța de protecție**, iar în cazul unui agresor aceste detalii nu se cunosc.

Figura 29. **Prezența antecedentelor penale sau contravenționale în cazul agresorilor**

Dependența de alcool este viciul de care suferă mai mult de jumătate dintre agresori. Același patern este valabil și pentru cazurile de femicid. Astfel, în cazurile de **femicid**, potrivit statisticilor, mai mult de jumătate dintre agresori (11 din 20) erau dependenți de alcool, ceea ce confirmă rolul frecvent al consumului abuziv în escaladarea violenței până la acte fatale. Totodată 8 agresori nu aveau vicii sau adicții cunoscute, iar în 7 cazuri (**1/3 din totalul cazurilor de femicid**) **nici agresorul, nici victima nu sufereau de vreo adicție**, ceea ce evidențiază că femicidul poate fi comis și de persoane aparent stabile, iar alcoolul, deși important, nu este singurul factor declanșator. Astfel, în timp ce alcoolul poate agrava impulsivitatea și reduce autocontrolul, cauzele femicidului rămân adesea multifactoriale.

Datele privind evidența narcologică și/sau psihiatrică a agresorilor în cazurile de violență gravă în familie sugerează că în majoritatea covârșitoare a situațiilor nu sunt raportate maladii psihice cronice sau evolutive – **4 agresori** se aflau **la evidența narcologică**, iar **9 agresori** (aproximativ 1 din 10) se aflau la **evidența psihiatrică**, cu un spectru larg al afecțiunilor, de la tulburări de personalitate și tulburări de comportament cauzate de consumul de substanțe până la diagnostice severe, precum schizofrenie paranoică, retard mintal sever sau alienație mintală.

Se remarcă prezența unor cazuri în care agresorii au fost considerați iresponsabili penal, adică în momentul comiterii faptei nu aveau discernământ din cauza unei afecțiuni psihice. În alte situații, persoanele în cauză sufereau de tulburări mintale moderate, dar care nu le afectau capacitatea de a-și înțelege acțiunile, ceea ce nu exclude responsabilitatea penală, dar care evidențiază un fond psihologic fragil și un risc de comportament impulsiv sau instabil.

Din această distribuție putem concluziona că, deși doar un număr mic sunt oficial înregistrați în evidența psihiatrică cu diagnostice severe, există o zonă gri mult mai largă de agresori cu tulburări comportamentale sau emoționale nediagnosticate, nesupravegheate ori netratate.

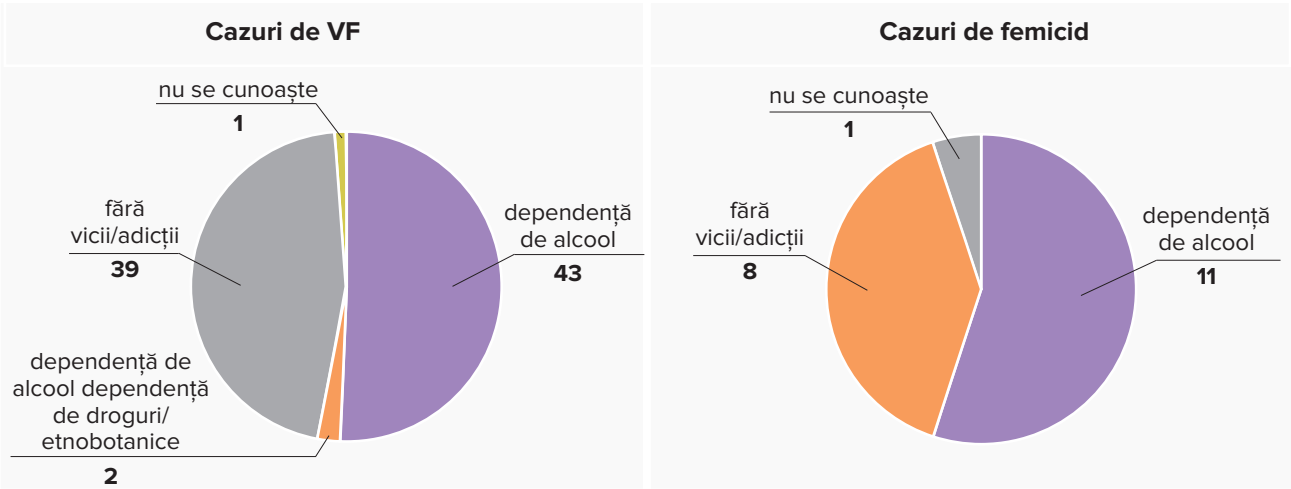
În cazurile de femicid **un agresor** se afla **la evidența narcologică** pentru că suferea de alcoolism, iar **5 agresori** (aproximativ 1/4 din cazuri) se aflau la **evidența psihiatrică** fiind diagnosticați cu tulburări de comportament sau afecțiuni, precum schizofrenie, instabilitate emoțională ori dependență de substanțe. Chiar și în aceste situații, agresorii aveau capacități de discernământ, respectiv faptele lor n-au fost rezultatul unei iresponsabilități medicale. Astfel, boala psihică apare rar ca factor central în femicid fiind mai degrabă un element agravant într-un context deja abuziv.

Datele privind **adicțiile agresorilor în cazurile de VF** aratau o diviziune aproape echilibrată între cei care prezintă dependențe și cei fără vicii cunoscute (*Figura 30*):

- 43 de agresori (aproximativ jumătate) erau dependenți de alcool, iar 2 practicau și consumul combinat cu droguri/etnobotanice, ceea ce indică un nivel semnificativ de comportamente de risc asociate violenței.
- În schimb, 39 de agresori (aproximativ 45%) nu prezentau vicii declarate, ceea ce arată că adicțiile nu sunt o condiție iminentă pentru comportamentul violent extrem.
- Într-un singur caz nu există date clare vizavi de adicțiile și viciile agresorilor.

Distribuția constatată sugerează că, deși alcoolul este un factor agravant frecvent, violența nu este generată exclusiv de consumul de substanțe având cauze mai complexe, inclusiv de natură relațională, psihologică sau socioeconomică.

Figura 30. **Prezența viciilor/adicțiilor în cazul agresorilor**

Majoritatea agresorilor care sunt dependenți de alcool sau practică consumul mixt, alcool-droguri, sunt persoane neangajate în câmpul muncii sau implicate în muncă zilieră. **Agresorii de sex masculin suferă de adicții într-o proporție covârșitoare.** Aproape toți agresorii cu dependență de alcool sunt bărbați. Printre agresoare (foarte puține cazuri), în schimb, adicțiile sunt inexistente sau mult mai reduse. **Astfel, consumul de alcool este semnificativ mai frecvent în profilul agresorului masculin,** ceea ce poate funcționa ca factor de escaladare rapidă a conflictelor în contexte tensionate.

Prezența copiilor la întreținere nu influențează semnificativ riscul adicțiilor. Agresorii cu sau fără persoane la întreținere apar în proporții similare în ambele categorii (cu și fără vicii), ceea ce sugerează că responsabilitatea parentală nu reduce automat consumul de substanțe și nu este suficientă pentru prevenirea violenței.

În baza datelor privind **adicțiile agresorilor și ale victimelor** în toate cazurile de violență analizate, pot fi făcute următoarele concluzii:

- În mai multe cazuri atât agresorul, cât și victima făceau abuz de alcool, ceea ce indică un mediu familial marcat de haos, conflict și lipsă de control.
- Pe locul doi sunt situațiile când agresorul suferea de dependență de alcool, iar victima nu prezenta vicii. Dar sunt și cazuri în care doar victima consuma alcool, ceea ce poate amplifica vulnerabilitatea ei în lipsa unui sistem de sprijin.
- Totuși în 30 de cazuri nici victima, nici agresorul, nu prezentau anumite vicii sau adicții.

2.5. Autoritățile implicate în examinarea cazurilor

Datele unor studii anterioare atestă că situațiile de VF și cele de femicid nu sunt cazuri singulare. Situațiile de VF și cele de femicid analizate arată că astfel de cazuri nu se produc ca rezultat al unui incident izolat și nici a unui singur factor de risc. De obicei, există mai multe indicii care semnalează riscul, dar acestea sunt ignorate de victime, rudele și prietenii apropiați victimei, membrii comunității¹⁹.

Unul din factorii de risc asociați femicidului în Republica Moldova este **prezența violenței fizice, de lungă durată, combinată cu alte forme de violență, inclusiv cu amenințări de omor.** Victimele violenței nu apelează după ajutor la organele de ordine publică, cele de drept sau la autoritățile de protecție socială încercând să ascundă violența.

Datele analizate de Comisie arată că în **16 cazuri** victima a fost supusă violenței în ultimii 5 ani:

- În **8 cazuri** victimele **au depus plângeri** (5 femei și 3 bărbați) (*Figura 31*).
- În alte **8 cazuri plângeri n-au fost depuse**, deși violența a avut loc (6 femei și 2 bărbați).

În **47 de cazuri**, a fost consemnat că **nu au existat episoade anterioare de violență**, iar în **21 de situații nu se cunoaște istoricul.**

În total au fost identificate **8 cazuri** în care victima a depus una sau mai multe plângeri anterioare. Din acestea:

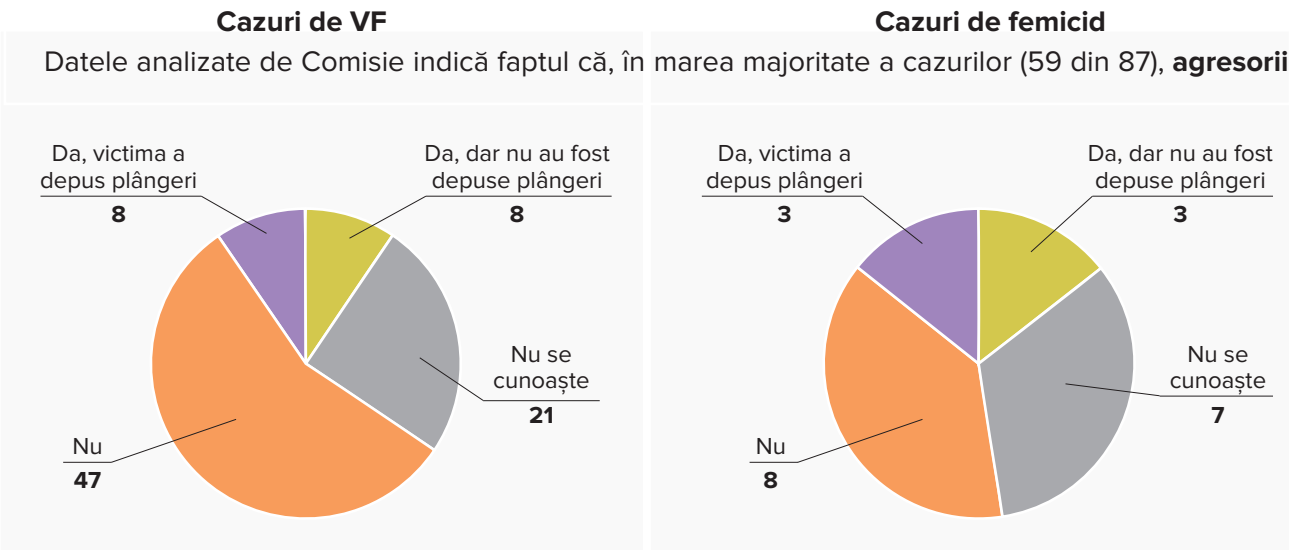
- doar 4 cazuri au fost referite asistenților sociali, restul (4 cazuri) n-au fost referite sau nu se cunoaște spre care instituții au fost referite;
- în cel puțin 3 cazuri victimele au fost supuse repetat violenței severe, uneori în pofida existenței unor ordonanțe de protecție sau a condamnărilor anterioare ale agresorilor;
- unele victime au fost internate în spital din cauza leziunilor, iar în alte situații a fost necesară expertiza medico-legală sau intervenția de urgență a poliției;
- într-un caz, agresorul a continuat comportamentele violente, inclusiv față de copilul său minor și soacra victimei, în pofida condamnărilor penale anterioare.

¹⁹ CDF (2021), Studiu național de analiză a cazurilor de femicid, Țurcan-Donțu A., Cheianu-Andrei D., p. 29.

Aceste date demonstrează că: (i) plângerile nu garantează întotdeauna intervenții eficiente, (ii) mecanismele de monitorizare a agresorilor recidiviști sunt insuficiente, (iii) victimele rămân expuse, chiar și în prezența dovezilor repetate ale riscului și ca rezultat se conturează o imagine și mai clară a escaladării violenței în lipsa intervențiilor adecvate.

În cazurile de **femicid istoricul relației dintre victimă și agresor anterior comiterii faptei** arată că **6 victime** au fost supuse violenței în ultimii 5 ani: 3 victime **au depus plângeri**. Alte 3 victime **n-au depus plângeri**, deși anterior au fost agresate. În schimb, în **8 cazuri** s-a menționat că **n-a existat violență**, iar în alte **7 cazuri istoricul nu se cunoaște**. Deci aproape **unul din 3 cazuri de femicid** a fost precedat de forme de violență, însă doar jumătate au ajuns în atenția autorităților ceea ce subliniază riscul major al subraportării și al lipsei de intervenție timpurie. Statisticile evocate scot în evidență faptul că doar o mică parte dintre victimele aflate în situații de risc recurent au apelat la autorități, ceea ce sugerează fie subraportare masivă a abuzului anterior, fie o lipsă de încredere în protecția instituțională.

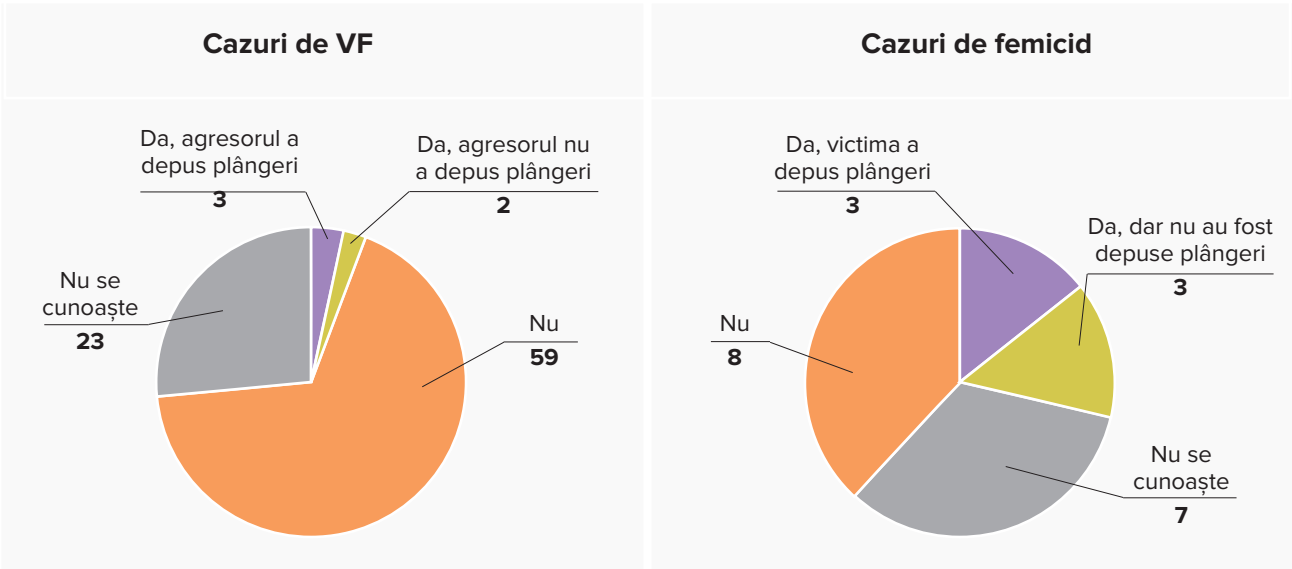
Figura 31. **Istoricul adresării victimei către autorități anterior comiterii faptei**

n-au fost anterior victime ale violenței. Doar în 5 situații (3 bărbați și 2 femei) există indicii că **agresorii ar fi fost supuși în trecut violenței în familie**, 3 dintre aceștia au depus plângeri (2 bărbați și 1 femeie), iar 2 – nu au reclamat situațiile de violență. În 23 de cazuri informația nu este cunoscută (*Figura 32*). În cazurile de femicid, **un agresor** a fost anterior, pe parcursul ultimilor 5 ani, victima actelor de violență în familie. Situațiile de violență la care a fost supus au fost documentate în urma plângerilor pe care le-a depus acesta.

Datele respective contrazic narațiunea frecventă potrivit căreia violența comisă ar fi mereu un răspuns la traume personale anterioare sugerând că majoritatea agresorilor n-au un istoric documentat în calitate de victime ale violenței domestice. Astfel, din cele trei cazuri în care agresorii au fost victime ale violenței și au depus plângeri, doar în unul există informații detaliate și relevante în acest sens. Este vorba despre cazul lui C. A. care între 2019 și 2023 a raportat cel puțin cinci incidente cu concubina sa, I. B., toate documentate prin încheieri contravenționale (art. 69 și art. 441 din Codul contravențional). Reclamațiile vizează comportament agresiv, conflicte repetate și episoade de violență verbală și fizică în contextul consumului de alcool.

Figura 32. **Situații când agresorul a depus anterior plângeri pentru acte de violență**

În cazurile de femicid, în cele 3 situații când victimele au reclamat anterior situațiile de VF reacția instituțională a fost inefficientă sau absentă:

- Într-un caz grav victima a fost agresată fizic și internată în spital, iar autoritățile au intentat o cauză penală, dar cazul n-a fost referit pentru sprijin sau protecție.
- În alt caz victima fusese supusă repetat agresiunilor, deși fusese emisă o ordonanță de protecție și existau multiple plângeri și condamnări anterioare ale agresorului, inclusiv pentru agresarea altor membri ai familiei.
- Într-un alt caz în trecut au fost înregistrate două plângeri, dar nu este clar dacă au fost luate măsuri; nu se cunoaște dacă autoritățile au intervenit eficient.

Exemplele menționate probează un model de neintervenție sau reacție tardivă care a permis escaladarea violenței până la deznodământul fatal.

Eșecul statului în protecția victimei femicidului și exemplul când situația a fost raportată de mai multe ori autorităților este reflectat în următorul studiu de caz.

STUDIU DE CAZ. Femicid

În decembrie 2024, în orașul X, C. (de 43 ani) și-a înjunghiat concubina, B. (de 49 ani), în urma unui conflict izbucnit în contextul consumului de alcool. Femeia a decedat în drum spre spital. Cei doi locuiau împreună de aproximativ 8 ani, iar **relația lor era caracterizată prin violență recurentă și codependență alcoolică**.

Ambii parteneri au depus anterior la poliție plângeri pentru agresiune.

Astfel, C. a înregistrat **cel puțin cinci plângeri între 2019 și 2023** reclamând comportamentul violent și starea frecventă de ebrietate a concubinei. La rândul ei, B. a sesizat poliția cu privire la conflicte, injurii și agresiuni verbale, însă **în niciunul din cazuri n-au fost dispuse măsuri de protecție**.

Cu toate că agresorul avea **antecedente penale și contravenționale**, inclusiv pentru fapte de violență, **el n-a fost inclus într-un program de monitorizare sau reabilitare**. Serviciile sociale nu erau la curent cu situația în cauză, iar intervențiile anterioare ale autorităților au fost formale și n-au fost urmărite în timp.

Cazul evocat supra reflectă o **escaladare clasică a violenței cronice într-un cuplu disfuncțional**, în care ambii parteneri au fost alternativ victimă și agresor. În lipsa unor măsuri reale de protecție, monitorizare și intervenție, violența a degenerat într-un act fatal. Este un exemplu elocvent al **eșecului sistemic de a preveni femicidul**, chiar și atunci când semnalele de avertizare sunt documentate oficial.

Din cazurile de femicid analizate putem constata că în cel puțin **un caz documentat** în raport cu agresorul au fost aplicate anterior măsuri de protecție, inclusiv o ordonanță de protecție emisă de instanță care prevedea:

- evacuarea temporară din domiciliu;
- interdicție de a contacta cu victima;
- monitorizare electronică.

Această ordonanță a fost încălcată, agresorul fiind condamnat la 130 de ore de muncă neremunerată în baza art. 320¹ din Codul penal.

Într-un alt caz, măsurile de protecție n-au fost aplicate din cauza refuzului victimei, deși aceasta a fost informată despre serviciile de sprijin disponibile. Este important de precizat că în ambele cazuri au fost oferite forme minime de intervenție, precum consiliere informațională.

Realitatea scoasă în evidență relevă două aspecte critice:

1. Aplicarea măsurilor legale nu este întotdeauna suficientă pentru a preveni escaladarea violenței dacă acestea nu sunt însoțite de monitorizare eficientă și sprijin sistemic;
2. Refuzul victimei de a solicita protecție, chiar și în contextul riscurilor evidente, sugerează necesitatea unor intervenții pro-active din partea autorităților și a serviciilor sociale.

PRACTICA JUDICIARĂ ÎN CAZURILE JURIDICO-PENALE EXAMINATE DE COMISIE ÎN ANUL 2024

În urma analizei sentințelor s-a constatat că din cele **67 de cauze penale** pentru care s-a întocmit rechizitoriu sau ordonanță de expediere a cauzei penale în judecată pentru aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical, **51 de cazuri** (76% din totalul celor transmise în judecată, sau 59% din totalul cauzelor penale) **au fost judecate**.

În proces de examinare judecătorească se află **16** cauze penale, inclusiv 9 cauze intentate în baza art. 201¹ (3) lit. a) din CP, 3 cauze intentate în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, 3 cauze intentate în baza art. 145 din CP și o cauză intentată în baza art. 27 și art. 145 din CP²⁰. Totodată, câteva cauze se află pe rol mai mult de un an.

Din cele **51** de cauze penale în care există o hotărâre a instanței de judecată – în **45 a fost emisă doar hotărârea primei instanțe, iar în 6 a fost emisă o hotărâre atât în primă instanță, cât și în instanță de apel**.

Într-un șir de dosare penale cu soluție fapta a fost recalificată în cadrul ședinței de judecată.

Astfel, din numărul total de 13 cauze penale trimise în judecată în baza art. 27 și art. 145 din CP, în 4 cauze fapta a fost recalificată, inclusiv: în 2 cauze în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP; pe o cauză în baza art. 201¹ alin. (2) lit. a) din CP și pe cauză în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP.

Din cele **13** cauze penale trimise în judecată în temeiul art. 145 din CP, în 4 cauze fapta a fost recalificată: în 2 cauze în sensul atenuării, în baza art. 145 alin. (1) din CP și art. 146 din CP, iar în 2 cauze în sensul agravării, în baza art. 145 alin. (2) din CP.

²⁰ c/p 2024140044: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 31.01.2024; c/p 2024030179: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 29.02.2024; c/p 2024470045: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 25.03.2024; c/p 2024270300: în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, din 25.03.2024; c/p 2024380122: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 11.07.2024; c/p 2024380100: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 26.07.2024; c/p 2024020451: în baza art. 145 alin. (2) din CP, din 07.08.2024; c/p 2024010470: în baza art. 27, art. 145 alin. (2) din CP, din 29.10.2024; c/p 2024270311: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 07.11.2024; c/p 2024350116: pe art. 145 alin. (2) din CP, din 06.12.2024; c/p 2024240343: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 10.01.2025; c/p 2024150556: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 14.01.2025; c/p 2024360421: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 14.01.2025; c/p 2024260199: în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, din 05.02.2025; c/p 2024360438: în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, din 28.02.2025; c/p 2024180462: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 11.03.2025

Din cele **11** cauze penale trimise în judecată în temeiul art. 201¹ (4) din CP, în 4 fapta a fost recalificată: într-o cauză în sensul atenuării, în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP, iar în 3 cauze în sensul agravării, în baza art. 145 alin. (2) din CP.

Din totalul de **14** cauze penale trimise în judecată în temeiul art. 201¹ alin. (3) din CP, în nicio cauză acțiunile făptuitorului n-au fost recalificate.

Analiza sentințelor a scos în evidență că în unele din aceste cazuri recalificarea faptelor agresorului trezește anumite semne de îngrijorare, la care ne vom referi în continuare, în studiul de caz de mai jos.

STUDIU DE CAZ. Recalificarea faptei de către instanța de judecată

„La data de 31.05.2024, T. C. i-a aplicat soțului T. L., lovituri pe corp cu un cuțit de bucătărie, inclusiv în regiunea inimii, în urma cărora acesta a decedat. În aceeași zi a fost intentată o cauză penală în temeiul art. 145 alin. (2) lit. e¹) și lit. j) din CP. La momentul comiterii faptei agresoarea și victima erau în stare de ebrietate alcoolică. La 08.08.2024 cauza penală a fost remisă în instanța de judecată cu rechizitoriul în baza art. 145 alin. (2) lit. e¹) și lit. j) din CP. În sentința din 20.01.2025 faptele agresoarei au fost recalificate, ea fiind condamnată în baza art. 146 din CP (Omor săvârșit în stare de afect) și la 3 ani de închisoare cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip semiînchis pentru femei, cu suspendarea condiționată a executării pedepsei (art. 90 din CP) pentru o perioadă de probațiune de 4 ani. Agressoarea a fost obligată să participe la programe probaționale²¹.

Analiza sentinței în studiul de caz descris mai sus arată că în procesul de judecată apărătorul a solicitat recalificarea acțiunilor inculpatei în temeiul art. 146 din Codul penal și stabilirea pedepsei cu aplicarea prevederilor art. 90 Cod penal. Din analiza sentinței poate fi reținut că modul de conviețuire a inculpatei și a victimei denotă relații stabil ostile. Conform raportului de expertiză medico-legală, pe diferite regiuni ale corpului victimei, inclusiv pe spate, pe suprafețele laterale ale abdomenului, s-au constatat echimoze produse prin mecanism de lovire, precum și o plagă tăiată în regiunea palmei drepte care a fost produsă, posibil, cu un cuțit. În Raportul de expertiză se constată că moartea victimei, T. L., a survenit în urma hemoragiei interne, ca rezultat al plăgii înțepat-tăiat, penetrante a hemitoracelui stâng, care prezintă pericol pentru viață și se califică ca vătămare gravă a integrității corporale sau sănătății. A mai fost depistată o plagă tăiată a suprafeței palmare a mâinii stângi.

În cadrul procesului inculpata a declarat că în timpul căsătoriei cu T. L. deseori era bătută. Fostul soț consuma alcool, bătea și copiii. La poliție nu s-a adresat fiindcă se temea de el. În ziua când s-a produs incidentul au fost în ospeție la nași, au stat la masă, au consumat vin (în cazul agresoarei s-a depistat o concentrație de alcool în aerul expirat de 1,39 mg/l). Când au revenit acasă copiii au început să se bată în curte. Fostul soț a mers să-i liniștească și a lovit-o pe fiică. Din această cauză soții au început să se certe, apoi să se bată (pentru că a fost lovit copilul). Inculpata a luat în mână cuțitul ca să-l sperie și să fugă afară. Fostul soț a apucat de cuțit și ea nu știe cum s-a întâmplat, dar a văzut cum acesta a căzut pe pat sângerând cu cuțitul în el. Regretă că nu a conștientizat atunci când a luat cuțitul în mână ce se poate întâmpla. După incident T. C. a sunat la Serviciul 112 și a declarat că în locuință l-a depistat pe soțul său care era inconștient și avea o plagă în regiunea abdomenului.

În sentință nu sunt descrise clar care circumstanțe (care expresii deosebit de insultătoare și/sau acte imorale ale victimei) i-au generat brusc/subit inculpatei starea de afect. Dimpotrivă, circumstanțele cazului sugerează altceva, anume că în această familie actele de violență erau frecvente, adică pentru soți era ceva obișnuit. Cearta între ei a început din cauză că fostul soț a lovit copilul, ceea ce s-a mai întâmplat și altă dată, iar el o numea cu cuvinte urâte pentru că ține mai mult la fetiță. În sentință

²¹ aplicată pedeapsa la 20.01.2025 pe c/p 2024200229, cu recalificare din art. 145 alin. (2) lit. e¹) și j) din CP în art. 146 din CP

n-a fost stabilit și descris ce anume ar fi putut provoca starea de afect. Invers, însăși inculpata a declarat că voia doar să-l sperie pe fostul soț, ca să poată fugi afară. Aceste și alte circumstanțe nu indică apariția subită a stării de afect, or astfel ar însemna că practic toate actele de omor sau violență în familie soldate cu decesul victimei ar trebui recalificate în fapte violente comise în stare de afect.

Circumstanțele faptei, potrivit declarațiilor inculpatei și a actelor de expertiză, denotă acțiuni violente între membrii de familie aflați în stare de ebrietate care au cauzat vătămarea gravă a integrității corporale soldată cu decesul victimei, adică fapta urma, atât la etapa de urmărire penală, cât și la cea de judecată, să fie calificată în temeiul art. 201¹ alin. (4) din CP.

Studiul de caz de mai jos, de asemenea reflectă niște practici neuniforme privind calificarea faptelor comise în situații similare.

STUDIU DE CAZ. Recalificarea faptei de către instanța de judecată

„La 07.03.2024, în timpul conflictului, H. A. i-a aplicat fiului său, H. I., multiple lovituri cu bâta în regiunea capului cauzând decesul victimei. Consumul abuziv de alcool, vagabondajul și comportamentul provocator al victimei erau adesea cauza certurilor și agresiunilor. Victima își agresa în mod constant tatăl (agresorul în cauza analizată), atât fizic, cât și verbal. Cu toate acestea, familia refuza orice colaborare cu autoritățile, ei nu sesizau niciodată organele de drept și nu permiteau vizitele reprezentanților lor în gospodărie. La momentul incidentului agresorul se afla în stare de ebrietate (concentrația vaporilor de alcool în aerul expirat al învinutului H. A. era de 0,92 mg/l), starea victimei nu este cunoscută²².

Analiza sentinței emise în studiul de caz evocat supra arată că în procesul urmăririi penale fapta agresorului a fost recalificată din art. 201¹ alin. (4) din CP în baza art. 145 alin. (2) lit. e¹) și lit. j) din CP. Instanța de judecată l-a condamnat pe H. A., conform sentinței din 11.12.2024, în baza art. 145 alin. (2) lit. e¹) și lit. j) din CP la 15 ani închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis. Potrivit textului sentinței „...în urma unui conflict produs spontan între H. A. și fiul său, H.I., pe fonul consumului de alcool, fiind deranjat de faptul că fiul său l-a numit cu cuvinte necenzurate,... a luat un băț de lemn și în mod intenționat, i-a aplicat cu acel băț multiple lovituri în regiunea capului până a deteriorat complet bățul... H. I. a decedat la fața locului...”. Astfel, în circumstanțe asemănătoare cu cele din dosarul penal nr. 2024200229, faptele au fost calificate în mod diferit.

Un alt caz ce reflectă o calificare diferită vizează faptele din 27-28.02.2024, „...în privința lui M. I., care în timp ce se deplasa cu concubina sa, G.E., cu automobilul personal, apoi la domiciliul, în urma unui conflict pe fonul geloziei, i-a aplicat concubinei mai multe lovituri peste corp cu pumnii, cu picioarele și cu o bară metalică, cauzându-i multiple leziuni corporale, în rezultatul cărora victima a decedat²³. Cauza penală a fost intentată la 28.02.2024 în temeiul art. 201¹ alin.(4) din CP. Conform sentinței din 20.11.2024, agresorul a fost condamnat în baza art. 201¹ alin. (4) din CP la 13 ani închisoare, cu ispășirea pedepsei în penitenciar de tip închis. Textul sentinței conține argumente care vin să susțină respingerea poziției apărării despre recalificarea acțiunilor inculpatului în baza art. 146 din CP – omorul săvârșit în stare de afect. În special, instanța atrage atenția asupra faptului că, dacă apărarea invocă starea emoțională a făptuitorului, acest indiciu urmează a fi stabilit concret și probat în mod obligatoriu.

Studiile de caz analizate mai sus denotă necesitatea de a organiza pentru judecători și procurori niște instruiri suplimentare la subiecte ce vizează calificarea faptelor care fac obiectul Comisiei.

²² aplicată pedeapsa la 11.12.2024 pe c/p 2024430054, cu recalificare din art. 201¹ alin. (4) din CP în art. 145 alin. (2) lit. e¹) și j) din CP

²³ c/p 2024280030: în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, din 28.02.2024

Analiza celor **51 de sentințe** emise în cazurile ce fac obiectul Comisiei denotă că sentințele sunt suficient de motivate de către judecători, în unele cazuri chiar se exagerează cu descrierea aspectelor teoretice din dreptul penal, inclusiv a definițiilor subiectului, obiectului, a laturii obiective și subiective, ca elemente ale componenței de infracțiune etc. La fel, se exagerează cu măsurile de protecție a datelor cu caracter personal. Astfel, deseori sunt anonimizate nu doar numele și adresa părților, dar chiar și pedeapsa aplicată inculpatului, normele de referire din legea penală și de procedură penală etc.

Din analiza sentințelor rezultă că instanțele de judecată invocă frecvent necesitatea de a aplica în raport cu inculpații a art. 90 din Codul penal făcând referire la jurisprudența CtEDO, în special la cauza Varga și alții vs. Ungaria din 2015, care indică că „...soluția cea mai potrivită pentru problema supraaglomerării ar fi reducerea numărului de deținuți prin utilizarea mai frecventă a măsurilor punitive non-privative de libertate și minimizarea recurgerii la detenția preventivă...”. De asemenea, amintesc Recomandarea Rec (2006) 13 și Recomandarea Rec (99) 22 care invită statele să încurajeze procurorii și judecătorii de a folosi cât mai mult posibil alternativele la detenție, cu scopul de a soluționa problema sporirii numărului de deținuți din închisori. În același timp, nu a fost constatată nicio referință la jurisprudența CtEDO despre cazurile Republicii Moldova referitoare la violență în familie din care rezultă necesitatea unor măsuri descurajante pentru agresori.

Astfel, în calitate de exemplu de discordanță cu jurisprudența CtEDO și cu principiile promovate de GREVIO și Comisia Consiliului Europei pentru democrație prin drept (Comisia de la Veneția) ar putea fi considerat cazul de mai jos.

STUDIU DE CAZ. Aplicarea pedepselor ce nu descurajează comportamentul agresorului

„La 10.02.2024, aflându-se la domiciliu C. L. a fost lovită de soțul ei, C. I., cu pumnii și picioarele, apoi, de mai multe ori, cu un obiect dur contondent (scaun) pe diferite regiuni ale corpului. În consecință a survenit decesul victimei. La momentul incidentului agresorul și victima erau în stare de ebrietate. În baza acestui caz, la 11.02.2024, a fost intentată o cauză penală, în temeiul art. 201¹ alin. (4) din CP. La 18.03.2024, fapta agresorului a fost recalificată în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP fiind expediată cu rechizitoriu în judecată. În ședința de judecată procurorul a solicitat pentru inculpat 130 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității. Prin sentința din 08.05.2024, în cauza examinată în ordinea art. 364¹ din CPP, pentru fapta calificată în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP, instanța i-a aplicat acuzatului pedeapsa ce prevedea 135 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității (MNC)”²⁴.

Din analiza cazului deducem că soluția adoptată reprezintă un exemplu negativ sub aspect profilactic. Este adevărat că recalificarea faptei în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP a fost fundamentată de rezultatele expertizei medico-legale care a stabilit că leziunile corporale se încadrează în vătămare ușoară a integrității corporale sau a sănătății, iar moartea a survenit din cauza insuficienței cardiovasculare acute, ca urmare a infarctului miocardic repetat instalat pe fundalul cardiopatiei ischemice cronice. Cu toate acestea, măsurile de pedeapsă, cea solicitată de procuror – 130 ore MNC și cea aplicată de instanță – 135 ore MNC, fiind în esență în limitele legii, sunt incorecte sub aspect profilactic și chiar inechitabile în fond.

Nu putem susține teza despre aplicarea echitabilă de către instanța de judecată a art. 75 din CP în această cauză, autorii prezentului raport fiind de părerea că nu s-a ținut cont de cerințele acestei norme referitoare la necesitatea de a lua în considerare persoana celui vinovat și circumstanțele cauzei care ar trebui abordate prin prisma infracțiunii de violență în familie, or, precum sugerează

²⁴ c/p 2024380036: în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, din 10.02.2024

jurisprudența CtEDO „...actele de violență în familie nu trebuie niciodată examinate în mod izolat, ci mai degrabă ca un singur curs de conduită într-o serie de incidente conexe...”²⁵.

De altfel, așa cum se constată în sentință, în ședința de judecată toți martorii au confirmat, direct și indirect, atmosfera permanentă de violență din această familie. Mulți dintre martorii care au văzut corpul neînsuflețit al victimei cu urme evidente de violență au fost încrezuți (folosind expresia respectivă – nota aut.) că victima a fost omorâtă. Agresorul este caracterizat negativ de către administrația publică locală din localitatea de domiciliu.

Specialiștii înțeleg corect circumstanțele de ordin juridic ale cazului, însă pentru cetățeanul obișnuit tabloul este simplu – actele frecvente de violență în această familie au degenerat în omorul victimei. Pentru comportamentul agresiv din toată perioada căsătoriei și pentru această faptă agresorul a fost pedepsit cu doar 135 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității.

În situația descrisă ar fi fost mai echitabilă pedeapsa cu privațiune de libertate (în limitele sancțiunii prevăzute de art. 201¹ alin. (1) din CP). Societatea trebuie să vadă că un comportament violent în familie are consecințe nefavorabile, ceea ce ar putea fi un factor descurajant și pentru alți agresori. Este relevant de reamintit în context bine cunoscutul principiu – justiția nu doar trebuie înfăptuită, ci și trebuie să se și vadă că justiția a fost înfăptuită. Or comportamentul violent îndelungat al agresorului în raport cu victima a justificat pe deplin aplicarea măsurii privative de libertate (de altfel, n-au fost elucidate expres circumstanțele care să excludă că anume actele permanente de violență au constituit adevărata cauză a stării de sănătate ce a determinat decesul victimei – urmare a infarctului miocardic). Procurorii și judecătorii ar trebui să țină cont de toate aspectele care pot fi relevante pentru schimbarea mentalității profund înrădăcinate în societate referitoare la violența de gen.

Instanța de judecată a examinat în procedură simplificată, prevăzută de art. 364¹ din CPP și art. 80¹ din CP, 20 de cauze penale intentate pentru acțiuni de violență în familie soldate cu deces sau vătămare gravă a integrității corporale a victimelor, inclusiv 12 cauze când victima era femeie și agresorul era bărbat, 6 cauze când victima era bărbat și agresorul era femeie, 6 cauze în care victima și agresorul erau bărbăți. Cele mai multe cauze, adică 9, examinate în procedură simplificată sunt calificate în temeiul art. 201¹ alin. (3) din CP. În procedură de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter medical au fost examinate 4 cazuri.

În Republica Moldova, sancțiunile prevăzute pentru infracțiunile ce fac obiectul Comisiei variază de la 6 la 20 de ani de închisoare sau chiar sunt pedepsite cu detenție pe viață. Astfel, normele penale actuale stilupează sancțiuni care pot fi apreciate ca fiind disuasive și proporționale gravității faptelor prevăzute de dispozițiile normelor respective.

Analiza sentințelor (fără cele 4 cazuri de aplicare a măsurilor de constrângere cu caracter medical) atestă că pedepsele aplicate agresorilor în cazurile ce fac obiectul Comisiei sunt diferite. Condamnările cu executarea reală a pedepsei cu închisoarea reprezintă cea mai frecventă soluție la care recurge instanța în cazuri grave, inclusiv în cele de femicid. Pedeapsa a variat între 2 ani și 25 de ani privațiune de libertate, în funcție de gravitatea faptelor, tipul de infracțiuni și istoricul infracțional al inculpatului. În 39 de cauze penale au fost stabilite pedepse privative de libertate, iar pedepse neprivative de libertate au fost impuse în 8 cauze penale, inclusiv în 5 cauze cu victime bărbăți și în 3 cauze cu victime femei. Astfel, din totalul de **47** de dosare penale soluționate:

- În **13 cauze** intentate în baza **art. 27** și **art. 145 din CP** sentințele variază de la **11 ani** până la **20 de ani privațiune de libertate**, iar în **5 cauze** a fost stabilită pedeapsa ce prevedea **15 ani de închisoare**. În cauzele recalificate pedeapsa aplicată variază de la 2 ani cu suspendare condiționată a executării până la 10 ani de închisoare. În 2 cauze a fost stabilită pedeapsă definitivă cu aplicarea art. 85 din CP fiind parțial adăugată pedeapsa în curs de executare.

²⁵ Cauza Vieru vs. Moldova (Cererea nr. 17106/18) din 19.11.2024, <https://hudoc.echr.coe.int/?i=001-238017>

- În **11 cauze** intentate în baza **art. 145 din CP** sentințele variază de la **9 ani** până la **20 de ani privațiune de libertate**, iar în 5 cauze pedeapsa variază între **15 ani** și **18 ani de închisoare**. În cauzele recalificate pedeapsa aplicată variază de la 3 ani cu suspendare condiționată a executării până la 15 ani închisoare. În 2 cauze a fost stabilită pedeapsă definitivă cu aplicarea art. 85 din CP fiind parțial adăugată pedeapsa în curs de executare.
- În **13 cauze** intentate în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP sentințele variază de la **4 ani** până la **8 ani privațiune de libertate**. În 5 cauze a fost aplicată suspendarea condiționată a executării, cu un termen de probă de 2-3 ani. În 4 cazuri s-a dispus obligarea inculpatului de a participa la programe probaționale.
- În **10 cauze** intentate în baza art. 201¹ alin. (4) din CP sentințele variază de la **9 ani** până la **18 ani privațiune de libertate**. În cauzele recalificate pedeapsa aplicată variază de la 135 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității (conform art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP) până la 15 - 19 ani de închisoare (conform art. 145 alin. (2) din CP). Într-o cauză penală a fost stabilită pedeapsă definitivă cu aplicarea art. 85 din CP fiind parțial adăugată pedeapsa în curs de executare.

Astfel, în medie, instanțele de judecată au stabilit pedepse cu închisoarea între 5 și 10 ani, iar pedepsele maxime au variat între 19 și 25 ani. În cazurile examinate cea mai blândă pedeapsă a fost de 135 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității, iar durata minimă a pedepsei cu închisoarea a fost de 2 ani cu suspendare.

Individualizarea pedepsei își are fundamentul juridic în dispozițiile capitolului VIII al Părții Generale a Codului penal. La acestea se mai adaugă și dispozițiile din Codul de procedură penală privind individualizarea pedepsei penale a inculpatului la judecarea cauzei în baza probelor administrate în faza de urmărire penală (art. 364¹ din CPP și art. 80¹ din CP) sau reducerea pedepsei inculpatului în calitate de recompensă pentru încălcarea dreptului inculpatului (art. 385 alin. (5) din CPP). Încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției este o procedură atestată în mai multe dosare examinate. Agresorii recurg la procedura în cauză deoarece aceasta le permite să obțină accelerarea pronunțării unei sentințe, uneori cu suspendare, alteori cu executare, dar totuși cu reducerea pedepsei.

Pedeapsa penală are drept scop restabilirea echității sociale, corectarea condamnatului, precum și prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni atât din partea condamnaților, cât și a altor persoane. Pentru ca pedeapsa aplicată inculpatului să atingă scopurile sus-menționate, legea penală stabilește anumite criterii de individualizare a pedepsei, adică cerințele de care instanța de judecată este obligată să se ghideze în procesul stabilirii și aplicării pedepsei. Codul penal stipulează criterii generale și criterii speciale de individualizare a pedepsei ultimele fiind prevăzute în art. 75 din CP²⁶.

Rezultatele cercetării atestă că instanțele judecătorești din Republica Moldova acordă atenție problemei proporționalității pedepsei și par să fie conștiente de importanța individualizării pedepsei și a criteriilor relevante cuprinse la art. 75 alin. (1) din Codul penal. Cu toate acestea, abordarea adoptată cu referire la aplicarea criteriilor de individualizare este destul de formalistă²⁷.

În sentințele analizate în cadrul raportului, instanțele de judecată în mare parte au dat curs solicitărilor înaintate de acuzare cu privire la existența unor circumstanțe agravante. Cât privește aplicarea circumstanțelor atenuate, se observă tendința instanțelor judecătorești de a accepta circumstanțele atenuante invocate de apărare sau de acuzare. Cu toate acestea, unii agresori au beneficiat de suspendarea executării pedepsei pe durata unui termen de probă (1 - 5 ani), în special în cazurile mai puțin grave sau când a fost încheiat un acord de recunoaștere a vinovăției.

²⁶ Ulianovschi Gh., Dolea I., ș. a., Ghid cu privire la aplicarea pedepsei, CRJM, Chișinău, 2014, <https://crjm.org/wp-content/uploads/2015/01/Ghid-cu-privire-la-aplicarea-pedepsei.pdf>

²⁷ Raport privind aplicarea pedepselor penale în Republica Moldova, Consiliul Europei, 2021, <https://rm.coe.int/report-criminal-sanctions-rom/1680a1c6f1>

În concluzie vom nota că sancțiunile penale în cazul infracțiunilor de violență în familie pot fi în mare parte considerate ca fiind disuasive și proporționale gravității faptelor prevăzute de dispozițiile normelor. Totuși rezultatele evaluării atestă că în unele cazuri pedepsele aplicate nu sunt suficiente pentru a descuraja agresorii familiali să mai comită acte de violență în familie, de multe ori cu urmări mai grave, după cum este prezentat în studiul de caz de mai jos.

STUDIU DE CAZ. Comiterea repetată a actelor de violență

„La 28.10.2024, a fost depistat la domiciliu cadavrul cet. D. V. cu multiple fracturi costale și ale osului stern. În aceeași zi a fost intentată o cauză penală în temeiul art. 201¹ alin. (4) din CP. S-a stabilit că agresorul este fiul său, D.P., dependent de alcool, aflat la evidență nominală a poliției. Acesta avea antecedente penale, fusese sancționat contravențional în repetate rânduri în baza art. 78¹ din CC și art. 69 alin. (1) din CC. Anterior victima (tatăl) s-a plâns de violență din partea fiului. La 09.11.2023, a fost intentată o cauză penală, iar la 10.11.2023 a fost emis un ordin de restricție de urgență pentru 10 zile. Poliția n-a solicitat ordonanță de protecție pentru D. V., deși victima era persoană vârstnică având la acel moment 66 de ani. Prin sentința din 18.03.2024, agresorul a fost condamnat în baza art. 201¹ alin. (2) lit. c) din Codul penal, pentru vătămare medie a integrității corporale, la 1 an de închisoare, cu suspendare condiționată a executării pedepsei pentru un termen de 2 ani. Instanța i-a aplicat pedeapsă minimă cu suspendarea executării, conform art. 90 din CP, deși, până la acel moment, agresorul a mai comis o contravenție prevăzută de art. 78¹ din CC fiind sancționat la 05.02.2024 cu 60 ore de muncă neremunerată în folosul comunității. Impunitatea l-a încurajat pe agresorul aflat în perioada de probă să comită omorul la 28.10.2024. D. P. a fost condamnat, prin sentința din 18.02.2025, la 18 ani privațiune de libertate, cu aplicarea art. 85 din CP, fiindu-i stabilită pedeapsa definitivă de 19 ani, cu ispășire în penitenciar de tip închis. Sentința a fost contestată și în prezent cauza se află pe rol la Curtea de Apel Nord²⁸.

Un alt caz:

„La 13.07.2024, aflându-se la domiciliu și fiind în stare avansată de ebrietate, C. S. i-a aplicat o lovitură de cuțit în picior concubinei R. T. cauzându-i vătămare gravă a integrității corporale. La 20.08.2024, a fost intentată urmărirea penală în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP. Agresorul este dependent de alcool. În prezent pe rol la Curtea de Apel Sud se află cauza penală intentată pe numele lui în baza art. 172 alin. (2) din CP. Cu toate acestea, prin sentința din 10.01.2025, C. S. a fost condamnat în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP la 4 ani și 8 luni de închisoare, cu suspendarea executării pedepsei, conform art. 90 din CP, pentru un termen de 3 ani²⁹.

Pedepsele neprivative de libertate impuse în 8 cauze penale prevăd aplicarea într-o cauză³⁰ a pedepsei cu muncă neremunerată în folosul comunității cu durată de 135 ore, în 2 cauze³¹ aplicarea pedepsei cu suspendarea executării, conform art. 90 din CP (fără stabilirea unor obligații prevăzute în art. 90 alin. (6) din CP), iar în 5 cauze³² aplicarea pedepsei cu suspendarea executării, conform art. 90 din CP, cu stabilirea obligației de participare la programe probaționale.

Este necesar de reținut că, prin Legea nr. 136 din 06.06.2024 pentru modificarea unor acte normative (modificarea Codului penal și a Codului contravențional)³³, publicată în Monitorul Oficial nr. 245-246 din 07.06.2024, art. 353, în vigoare din 07.09.2024, a fost modificată redacția alin. (4) al

²⁸ c/p 2024370257: în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, din 28.10.2024

²⁹ c/p 2024150435

³⁰ aplicată la 08.05.2024 în cadrul c/p 2024380036

³¹ aplicată la 19.03.2024 în cadrul c/p 2024020062; aplicată la 15.07.2024 în cadrul c/p 2024200201

³² aplicată la 20.01.2025 în cadrul c/p 2024200229; aplicată la 12.07.2024 în cadrul c/p 2024470057; aplicată la 10.01.2025 în cadrul c/p 2024150435; aplicată la 29.01.2025 pe c/p 2024330367; aplicată la 31.10.2024 pe c/p 2024230203

³³ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143519&lang=ro

art. 90 din Codul penal care stabilește expres că nu se aplică condamnarea cu suspendarea condiționată a executării pedepsei persoanelor care au săvârșit infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave, precum și persoanelor care au săvârșit infracțiune prevăzută de art. 201¹ alin. (3) din CP.

Contrar interdicției exprese prevăzute de lege, instanța de judecată a dispus, după data punerii în aplicare a legii, instituția suspendării condiționate a executării pedepsei în 3 cauze penale de condamnare a agresorilor familiari în temeiul art. 201¹ alin. (3) din CP³⁴.

În altă ordine de idei, este important de precizat că prin legea menționată *supra* a fost expus în redacție nouă și alin. (6) al art. 90 din CP. Vom atenționa în special asupra substituirii sintagmei „instanța de judecată îl poate obliga pe condamnat” cu sintagma „instanța de judecată îl obligă pe condamnat”.

Analiza efectuată a stabilit că, după 07.09.2024, adică după data punerii în aplicare a alin. (6) al art. 90 din CP în redacție nouă, în toate cauzele penale din lista analizată, aplicarea suspendării condiționate a executării pedepsei a fost însoțită de stabilirea pentru condamnat a obligației de participare la programe probaționale.

Cu toate acestea, trebuie de avut în vedere că, deși aparent redacția nouă a normei stabilește imperativ obligația de participare a condamnatului la programe probaționale, în realitate situația este alta. Or, prin sintagma „instanța de judecată îl obligă pe condamnat să îndeplinească *una sau mai multe dintre următoarele*”, este lăsată la discreția instanței de judecată să indice doar una (sau câteva) din acțiunile enumerate, dar printre care nu neapărat vor fi și acțiunile specificate, bunăoară: - d) să urmeze un tratament în caz de alcoolism, narcomanie, toxicomanie, virus HIV sau de boală venerică; - g) să participe la programe probaționale etc.

Pentru a asigura caracterul imperativ de aplicare a obligațiilor specificate la lit. d) și lit. g) alin. (6) art. 90 din CP, o soluție ar fi ca legiuitorul să specifice expres (prin analogie cu prevederile alin. (6)¹ art. 90 din CP) obligația aplicării acestora în cauzele penale intentate pentru faptele de violență care sunt acoperite de Convenția de la Istanbul.

Analiza sentințelor pronunțate în cazurile de femicid a identificat o carență la capitolul investigații: deseori **nu se acordă suficientă atenție istoricului violenței în bază de gen și a violenței în familie la care au fost supuse victimele**. Aceasta este o preocupare semnalată și de experții internaționali care subliniază că femicidul reprezintă punctul culminant al unui șir de violențe sistematice și ciclice îndurate de femei. Raportorul Special al ONU pentru execuții extrajudiciare, sumare sau arbitrar a evidențiat necesitatea utilizării unei perspective de gen și a protocoalelor specifice în investigarea uciderilor femeilor și fetelor, pentru a asigura adevărul, justiția și reparațiile pentru victime și familiile lor, precum și colectarea și analiza mai precisă a datelor și a informațiilor necesare pentru procesul de investigare și a consolida prevenția. Este esențial ca autoritățile să adopte măsuri legale și administrative pentru a susține drepturile femeilor și fetelor aplicând o perspectivă de gen în complementaritate cu o abordare interinstituțională, pentru a investiga și eradica cazurile de femicid în mod eficient.

În calitate de motiv pentru comiterea infracțiunii, ca și în anul 2023, cel mai frecvent au fost conflictele verbale și gelozia. Analiza sentințelor arată că gelozia apare ca un motiv frecvent invocat (cel puțin 10 cazuri), de sine stătător sau în combinație cu consumul de alcool, sugerând o componentă intens emoțională și posesivă a relațiilor conflictuale. În plus, apar și alte cauze, precum probleme de sănătate mintală, situații financiare precare, dificultăți legate de coabitare sau răzbunare familială (cel puțin 5 cazuri). Este de remarcat că într-un număr relevant de cazuri (cel puțin 10), motivul nu este

³⁴ c/p 2024230203; c/p 2024150435; c/p 2024330367

cunoscut sau clar formulat, ceea ce indică dificultăți în documentarea cazurilor sau lipsa unei anchete sociale aprofundate. Este de asemenea de remarcat că **în nici unul din cazurile de femicid examinate de organul de urmărire penală și instanțele de judecată n-a fost identificat și motivul de gen și nu s-a făcut calificarea în baza agravantei pe motiv de prejudecată de gen. Situația atestată dezvoltă o lacună în cunoașterea specificului cazurilor de femicid.**

Deși majoritatea motivelor enunțate mai sus au la bază prejudecățile de gen, în nici **în unul din cazurile de femicid analizate instanțele de judecată n-au adresat întrebări pentru a stabili dacă infracțiunea comisă este una bazată pe prejudecățile de gen.** Identificarea motivului în cazurile de femicid este crucială pentru a înțelege dinamica și contextul infracțiunii. Este esențial ca instanțele de judecată să adreseze întrebări care le-ar ajuta să stabilească dacă prejudecățile de gen au avut vreun rol în comiterea infracțiunii. Aceasta implică o studiere atentă a relațiilor de putere, a percepțiilor sociale și a dinamicii relațiilor dintre agresor și victimă. În lipsa unor astfel de întrebări există riscul de a omite factorii critici care ar putea influența verdictul și sentința. Prin urmare este imperativ ca procesul de urmărire penală și judecată să includă o investigație detaliată a posibilelor motive de gen, pentru a asigura o înțelegere completă a cazului și pentru a promova justiția și egalitatea de gen. **Eșecul în a adresa întrebări clarificatoare ar trebui, prin urmare, să fie considerat o lacună semnificativă în examinarea cauzelor de femicid care a împiedicat stabilirea motivului de gen în cazul comiterii acestor infracțiuni.**

PROVOCĂRI ÎN PROCESUL DE INTERVENȚIE A AUTORITĂȚILOR ÎN CAZURILE DE VIOLENȚĂ ÎN FAMILIE SOLDATE CU DECES SAU CU VĂTĂMARE GRAVĂ A INTEGRITĂȚII CORPORALE ÎN ANUL 2024

4.1. Factorii de risc

Analiza cazurilor de către Comisie evidențiază mai mulți **factori de risc critici care contribuie la perpetuarea VF și a femicidul în Republica Moldova:**

- Tendința victimelor de a ascunde violența și reticența lor în raportarea cazurilor de VF reprezintă bariere semnificative în combaterea acestui fenomen;
- Insuficiența programelor de prevenire și intervenție axate pe comportamentul masculin agresiv;
- Persistența violenței în timp, manifestată sub diverse forme – fizică, psihologică și economică, subliniază necesitatea unor măsuri mai eficiente, atât preventive, cât și punitive;
- Pedepsele aplicate agresorilor n-au un efect descurajator suficient contribuind astfel la perpetuarea ciclului de violență;
- Factori suplimentari, precum dependența de alcool și problemele de sănătate mintală, atât ale agresorului, cât și ale victimei, amplifică riscul de violență;
- Dependența financiară a victimelor, adesea accentuată de vârsta înaintată sau de lipsa unui loc de muncă, le face și mai vulnerabile;
- Dependența emoțională a victimei față de agresor;
- Starea de vulnerabilitate a victimei din cauza consumului abuziv de alcool, vârstei și stării de sănătate;
- Recidivare: anterior în aceeași familie au mai fost înregistrate cazuri de violență în familie fiind inițiate fie procese contravenționale, fie procese penale;
- Escaladarea actelor de violență se caracterizează prin intensitate mai mare și agravare a actelor de violență care, într-un final, se soldează cu deces sau vătămare gravă a integrității corporale.

Studiile de caz prezentate urmăresc să ofere specialiștilor o înțelegere mai profundă a acestor dinamici complexe, cu scopul de a îmbunătăți intervențiile și a preveni astfel de tragedii în viitor.

Potrivit datelor analizate de Comisie, consumul de alcool reprezintă unul din cei mai frecvenți factori de risc. Concluzia se explică prin faptul că abuzul de substanțe generează un comportament violent, astfel, se observă că până la gravitatea infracțiunii soldate cu vătămări corporale grave/decesul victimei, în familiile respective se înregistrează mai multe acte de violență în contextul consumului de alcool.

Așa cum s-a menționat în capitolele anterioare, rezultatele analizei au identificat un număr considerabil de **agresori cu dependență de alcool (45 în total)**, doar în lista celor care au comis violență soldată cu urmări foarte grave.

Potrivit art. 103 din Codul penal, în caz de săvârșire a infracțiunii de către o persoană care suferă de dependență de alcool sau de dependență de droguri, dacă există avizul medical corespunzător, instanța de judecată, din oficiu ori la cererea procurorului sau a organului de ocrotire a sănătății, concomitent cu pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită, poate să aplice acestei persoane tratamentul medical forțat. Persoanele menționate, condamnate la pedepse neprivative de libertate, vor fi supuse unui tratament forțat în instituțiile medicale cu regim special. Dacă persoanele menționate au fost condamnate la pedeapsa cu închisoare, în timpul executării pedepsei ele vor fi supuse unui tratament medical forțat, iar după eliberare din locurile de deținere, dacă este necesară continuarea unui astfel de tratament, ele vor fi tratate în instituții medicale cu regim special. Dacă infracțiunea a fost săvârșită de o persoană care abuzează de alcool și prin aceasta își pune familia într-o situație materială grea, instanța de judecată, concomitent cu aplicarea pedepsei neprivative de libertate pentru infracțiunea săvârșită, este în drept, la cererea procurorului sau a rudelor apropiate ale persoanei în cauză, să instituie o măsură de ocrotire judiciară.

Practica de activitate în domeniu arată că această normă a legii penale rămâne totalmente neaplicabilă. În formularele de colectare a datelor în cazurile de violență în familie, soldate cu deces sau vătămarea gravă a integrității corporale a victimelor de către asistența socială a fost menționat un singur caz³⁵: „...deoarece, atât mama cât și fiul, consumă băuturi alcoolice, polițistul de sector a referit cazul către Comisia pentru probleme sociale...”. Totuși poliția n-a oferit detalii similare despre acest caz.

În cadrul proceselor penale intentate pentru cazurile de violență în familie soldate cu urmări foarte grave au fost identificate numeroase exemple de dependență de alcool a agresorilor sau a ambilor subiecți ai violenței în familie, factori care au servit drept premiză propice ce a generat starea de violență, iar în multe cazuri, concomitent și cauza principală care pune familia într-o situație materială grea. Bunăoară, investigațiile desfășurate în cadrul cauzei penale nr. 2024270071 au concluzionat următoarele: „...în familia I. dominau relațiile ostile, toți membrii familiei adesea se certau și se agresau reciproc, fiind consumatori de băuturi alcoolice. Poliția periodic le aplica amendă contravențională...”. Constatări în cadrul altor cauze penale: „...După incident asistentul social comunitar a convocat echipa multidisciplinară teritorială, care a recomandat evitarea consumului excesiv de alcool în familie, evitarea conflictelor în familie, monitorizarea familiei de către asistentului social comunitar și medicului de familie...”³⁶, „...la locul de trai agresorul se caracterizează negativ, deseori face abuz de alcool, au fost mai multe plângeri din partea locuitorii satului...potrivit declarațiilor participanților la proces agresivitatea lui I.Z. față de concubina sa se află în legătură directă cu abuzul de alcool...”³⁷, „...toți martorii, inclusiv rudele apropiate cunoșteau despre actele frecvente de violență, despre abuzul de alcool, dar nu s-a implicat nimeni...”³⁸, „...Instanța de judecată ține cont de faptul că, inculpatul se caracterizează negativ, este consumator de băuturi alcoolice, este o persoană scandalagioasă...”³⁹,

³⁵ c/p 2024480263: în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP, din 16.02.2024

³⁶ aplicată la 12.07.2024 pe c/p 2024470057

³⁷ c/p 2024340192

³⁸ c/p 2024380036: în baza art. 201¹ alin. (4) din CP, din 10.02.2024

³⁹ c/p 2024270496

„...administrația publică locală l-a caracterizat negativ pe agresor – face abuz de băuturi alcoolice, lucrează ocazional, sunt frecvente plângerile în privința sa la Primărie...”⁴⁰, „...martorul a declarat că locuiește în vecinătate cu C. N. și N. M. Ei fac abuz de alcool foarte tare, din care motiv de 2-3 ori pe săptămână la ei în familie sunt conflicte și N. o maltratează pe M. ...putem concluziona că influența substanțelor alcoolice prezintă un factor de risc în viața inculpatului și este un stimulent al comportamentului violent...”⁴¹.

Atitudinea formală și dezinteresată a autorităților abilitate are drept consecință o stare de lucruri socialmente nefavorabilă. Multe dintre persoanele care manifestă comportament violent în familie și care consumă abuziv alcool nici nu se află la evidența poliției pentru activități cu caracter profilactic, iar situația descrisă confirmă lipsa unor instrumente eficiente de combatere a abuzului de alcool în familii care de multe ori se soldează cu niște consecințe ireparabile.

Totodată, **organele de urmărire penală și procurorul nu asigură desfășurarea unor acțiuni reale cu scopul de a pregăti condițiile pentru solicitarea tratamentului forțat de alcoolism în procedură penală.** Implicarea acestor instituții prin acțiuni pro-active și la timpul oportun ar salva viețile unor persoane și ar anticipa condamnarea altor persoane la mulți ani de detenție (și cheltuieli publice considerabile).

Un alt factor de risc ține de prezența problemelor de sănătate mintală a subiecților VF, chiar dacă la 13.12.2024 a intrat în vigoare o noua Lege nr. 114/2024 privind sănătatea și bunăstarea mintală⁴² care reglementează mijloacele de protecție a sănătății și bunăstării mintale a cetățenilor.

Rămân fără soluții eficiente și problemele de sănătate mintală în cazul subiecților violenței în familie, în special când este vorba despre sănătatea mintală a agresorilor. Situația se complică din cauza insuficienței serviciilor de tratament și consiliere pentru subiecții violenței în familie în corespundere cu necesitățile de reabilitare a acestora și este de-a dreptul alarmantă în contextul lipsei unei rețele cu servicii de plasament de lungă durată de tip „Casă comunitară” sau servicii „Respiro” cu profil psihiatric pentru persoane cu dizabilitate incurabilă. Aceste constatări sunt elucidate inclusiv prin următoarele studii de caz⁴³:

STUDIU DE CAZ. Subiect al violenței cu probleme de sănătate mintală

„La 28.02.2024, B. O. a stropit-o pe soția sa B. N. care se afla în pat dintr-o butelie cu acid sulfuric în regiunea feței și a altor părți ale corpului provocându-i diverse arsuri pe corp. A suferit arsuri și fiica lor de 7 ani care s-a repezit s-o apere pe mama. A fost intentată o cauză penală în temeiul art. 27 și art. 145 alin. (2) lit. a), e¹) și j) din CP. Agresorul se află la evidența medicului psihiatru, a fost internat în repetate rânduri la Spitalul de Psihiatrie”.

„La 11.11.2024, M. N. i-a aplicat mamei sale, M. V., câteva lovituri cu un cuțit în regiunea gâtului cauzându-i vătămări corporale care au provocat decesul victimei. A fost intentată o cauză penală în temeiul art. 145 alin. (2) lit. e¹) din CP. Anterior, în 2010, pentru săvârșirea infracțiunii calificate în temeiul art. 145 alin. (2) lit. e) din CP (a omorât nepotul), agresorului i-a fost aplicată măsura de constrângere cu caracter medical. Prin sentința din 10.02.2025, M. N. a fost recunoscut vinovat în temeiul art. 145 alin. (2) lit. e¹) din CP, instanța stabilind și aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical, cu regim riguros”.

⁴⁰ c/p 2024200170

⁴¹ c/p 2024340116

⁴² https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143550&lang=ro

⁴³ c/p 20244820225; c/p 2024390220; c/p 2024150321

„La 09.06.2024, Ș. T. a stropit-o cu apă fierbinte pe mama sa, Ș. N. care după două săptămâni a decedat în spital din cauza arsurilor provocate. A fost intentată o cauză penală în temeiul art. 201¹ alin. (4) din CP. Anterior, în 2012 și în 2016, pentru săvârșirea infracțiunii calificate în temeiul art. 201¹ alin. (2) din CP, agresoarei i-au fost aplicate măsuri de constrângere cu caracter medical. Prin sentința din 12.03.2025 T. Ș. a fost recunoscută vinovată în temeiul pe art. 201¹ alin. (4) din CP, cu aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical, cu regim de supraveghere obișnuită. În cadrul procesului, S. Ș. a mărturisit că sora sa, T. Ș., suferă de schizofrenie. În ziua incidentului mama i-a propus lui T. Ș. să facă baie. Când victima s-a pornit spre frigider, T. Ș. s-a apropiat de la spate și i-a turnat mamei căldarea de apă clocotită peste cap, spate și piept. S. Ș. a discutat cu mama sa înainte de deces când femeia își revenise din comă. Aceasta i-a comunicat că sora avea mereu pretenții la toți și că pretențiile acesteia generau agresiune față de vecini, față de ea ca părinte. După decesul mamei, martora, care este sora inculpatei, a avut o discuție cu T. Ș. și aceasta i-a ordonat „să se împărtășească”. Martora se așteaptă la agresiuni din partea ei „...eu sunt următorul...”.

Lipsa la nivel de stat a unor soluții pentru asigurarea mecanismului funcțional de asistență a acestei categorii de persoane în calitate de potențiali agresori familiali lipsiți de discernământ pune pe seama familiei o povară pe cât de grea sub aspect social-economic, pe atât de dificilă și periculoasă pentru securitatea membrilor familiei. Starea permanentă de stres generată de conștientizarea pericolului pentru viață și integritatea corporală care poate apărea în orice moment, în esență poate fi calificată ca o condamnare din partea statului a acestor familii la tratament inuman și degradant pentru tot restul vieții.

Pe lângă factorii de risc trebuie menționată și inaccesibilitatea unor servicii sociale complexe și de lungă durată care ar putea oferi victimelor sprijin adecvat. Situația este agravată de stigmatul asociat demersurilor de solicitare a ajutorului, precum și de dependența economică de agresor. Aceste condiții dificile sunt accentuate de următoarele elemente:

- Prezența violenței fizice și a altor forme de abuz, inclusiv amenințări cu moartea, ceea ce constituie factori de risc majori pentru femicid în Republica Moldova;
- Sentimentul de rușine și frica victimelor de a cere ajutor, mai ales în situațiile în care există o relație de lungă durată cu agresorul și copii comuni, ceea ce în fond contribuie la perpetuarea ciclului violenței;
- Dependența financiară de agresor și frica de a pierde sursa de venit a familiei, ceea ce descurajează victimele să raporteze abuzurile și să solicite măsuri de protecție;
- Pedepsele insuficiente aplicate agresorilor care nu descurajează recidiva și contribuie la pierderea de către victime a încrederii în sistemul de justiție;
- Deficiențele în aplicarea ordinului de restricție de urgență și a ordonanței de protecție, precum și sancțiunile blânde pentru încălcarea acestor măsuri, ceea ce dezvoltă lacunele sistemului de protecție a victimelor violenței în familie.

Este esențial ca victimele să beneficieze de sprijin adecvat și de protecție eficientă din partea autorităților, pentru a preveni eventuale tragedii ulterioare și pentru a le garanta un mediu sigur. Eficientizarea sistemului de justiție și a mecanismelor de protecție este crucială pentru a combate acest fenomen și a le oferi victimelor violenței în familie o speranță reală.

4.2. Problemele identificate în urma analizei cazurilor de către Comisie

Fenomenul violenței rămâne adesea ascuns din diverse motive, ceea ce face dificilă identificarea și intervenția rapidă și eficientă din partea autorităților. Analiza cazurilor din competența Comisiei a scos în evidență că existau semne care, dacă erau identificate, puteau permite specialiștilor să intervină și să prevină comiterea infracțiunilor. Astfel, este esențial ca autoritățile să recunoască semnele de avertizare și să intervină prompt pentru a asigura protecția copiilor și persoanelor adulte, victime ale violenței în familie. Prevenirea violenței în familie necesită o abordare pro-activă și o colaborare strânsă între instituțiile statului și organizațiile din comunitate. Educația societății și conștientizarea sunt, de asemenea, importante pentru a încuraja victimele să solicite ajutor și pentru a schimba atitudinile care perpetuează ciclul violenței.

Pentru constatarea cazurilor în timp util este necesar de intensificat mecanismul de identificare pro-activă a victimelor de către sistemul medical, social, cel de asigurare a ordinii și securității publice. Respectiv, se impune necesitatea de a lărgi aplicarea Chestionarului de evaluare a riscurilor de letalitate de către celelalte sectoare, în special din domeniul social și medical, sectoare care interacționează cu diverse categorii de victime vulnerabile, după modelul chestionarului aplicat de către poliție.

De asemenea, este indicată ajustarea și dezvoltarea unui mecanism eficient de transmitere a informațiilor între diverse instituții ale statului, pentru a asigura intervenția promptă și cu resurse care să corespundă necesităților victimei și specificului cazului.

La fel, pentru a exclude riscurile la care sunt supuse victimele violenței în familie, se impune necesitatea de a identifica mecanismele de dezvoltare a unor servicii sociale complexe și de lungă durată, or accesibilitatea este limitată, atât din punct de vedere a acoperirii geografice, cât și a spectrului de servicii prestate.

Faptele de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor au fost supuse analizei prin prisma activității Comisiei în baza a 5 grupuri generice, și anume:

grupul I – cazuri anterior comise, persoane anterior condamnate pentru acte de violență în familie și alte infracțiuni;

grupul II – vulnerabilitatea victimei determinată de vârstă, starea de sănătate;

grupul III – agresor de gen feminin;

grupul IV – victima/agresorul se află la evidența psihiatrică, narcologică;

grupul V – alte cazuri.

Problematica atestată pentru grupul I (cazuri anterior comise, persoane anterior condamnate pentru acte de violență în familie). La fel ca și în anii precedenți, sunt identificate cazuri când, anterior, în aceeași familie, au mai fost înregistrate situații de violență în familie fiind intentate fie procese contravenționale, fie procese penale. În multe din cazurile penale, făptuitorul este sancționat prin aplicarea de măsuri neprivative de libertate, deci rămâne în libertate, iar victima se afla în vizorul acestuia. Victima și făptuitorul continuau să locuiască împreună. În astfel de circumstanțe victimei nu-i este asigurată protecție, de exemplu, prin intermediul mecanismelor disponibile (OP) sau încadrarea făptuitorului în programe de reeducare. Situația constatată creează un risc sporit pentru siguranța victimei.

La fel, examinarea și emiterea tardivă în unele cazuri a deciziilor în cazurile anterioare generează anumite consecințe din motiv că făptuitorul nu este pedepsit în timp util pentru acțiunile violente. Astfel, nefiind sancționat la timp pentru acțiunile ilegale, în lipsa unui statut procesual (persoană sancționată contravențional sau condamnată penal), el nu poate fi implicat în programe probaționale de reducere a agresiunii și tratament, resocializare.

Pentru acest grup de cauze au fost identificate următoarele deficiențe sistemice condiționate implicit de inexistența cadrului normativ aferent:

- lipsa unor prevederi care ar obliga instanța de judecată să examineze cauzele de violență în familie în regim de urgență, similar cauzelor cu implicarea minorilor sau a persoanelor aflate în arest (art. 20 din Codul de procedură penală);
- victima nu beneficiază de măsurile de protecție și serviciile de reabilitare disponibile din motiv că nu este referită/refuză să fie referită către servicii specializate, astfel EMD nu cunoaște despre caz;
- la primele cazuri atestate nu se evaluează necesitățile victimei și agresorului, nu se identifică cauzele și motivele actelor de violență și nu se referă părțile pentru a beneficia de servicii specializate care să răspundă acestor necesități, cum ar fi: tratamentul de dezalcoolizare, reducerea violenței, încadrarea în câmpul muncii, abilitarea economică etc.;
- nu sunt dezvoltate mecanisme care ar obliga poliția, procuratura, instanța de judecată să asigure protecția victimei după aplicarea unei sancțiuni neprivative de libertate, ca metodă continuă de protecție pentru actul de violență examinat, în special măsuri de monitorizare continuă a cazului și protecție a victimei dacă persoanele în cauză (agresorul și victima) locuiesc în continuare împreună;
- lipsa unor mecanisme de reabilitare continuă a agresorului, chiar și după ispășirea pedepsei, în special în situațiile în care acesta urmează să locuiască împreună cu victima;
- lipsa unor mecanisme de referire a agresorului la servicii de reabilitare, tratament și reducere a agresiunii după prima sesizare privind actele de violență în familie, chiar dacă fapta nu a fost calificată contravențional sau penal;
- în cazul suspendării condiționate pe un termen de probă nu se aplică măsuri care să asigure protecția victimei și reeducarea agresorului.

Problematica atestată pentru grupul II reflectă vulnerabilitatea victimei condiționată de vârstă, starea de sănătate etc.

Minorii și persoanele în etate rămân în continuare a fi unele din cele mai vulnerabile categorii de persoane. Intervenția autorităților este adesea pasivă, ceea ce întârzie identificarea victimei, precum și măsurile pentru soluționarea problemelor cu care se confruntă.

În urma analizei circumstanțelor cauzelor s-a constatat necesitatea de a dezvolta și implementa mecanismul/metodele de identificare timpurie a cazurilor, a victimelor, la fel, este necesară implicarea activă a sectorului medical în identificarea pro-activă a cazurilor, în special a copiilor cu vârste fragede, implicarea activă a sectorului social în monitorizarea familiilor vulnerabile (consum de alcool, lipsa locului de muncă etc.) cu copiii minori, precum și îmbunătățirea mecanismelor de cooperare intersectorială pentru a asigura o intervenție rapidă și eficientă, ținută și cu răspuns specific riscului, necesității și tipului de vulnerabilitate.

Circumstanțele comiterii faptelor în cazurile cu implicarea victimelor persoane în etate, subliniază importanța unei abordări integrate și a unei cooperări intersectoriale pentru protecția și asistența acestora. Intervențiile EMD trebuie să fie coordonate astfel încât să ofere nevoilor acestui grup vulnerabil soluții adecvate și la timp. În acest proces, urmează a fi implicat activ și sectorul de sănătate, pentru identificarea timpurie a eventualelor cazuri de violență. Colaborarea strânsă trebuie să fie asigurată nu doar separat pentru fiecare sector activitatea căruia implică contact cu potențiale victime a violenței, ci intersectorial – pentru a adresa nevoile specifice ale persoanelor vulnerabile, condiționate de diverși factori.

Problematica atestată și recomandări pentru grupul III (agresor de gen feminin):

În majoritatea cazurilor din această categorie, persoana ajunsă în calitate agresor este, de fapt, soția sau concubina victimei. Analiza circumstanțelor cazurilor denotă faptul că agresorul femeie a recurs la acte de violență ca răspuns la violența, de regulă îndelungată, aplicată de către soț sau concubin. Aflarea continuă în starea de victimă determină anumite schimbări comportamentale și de percepție a stărilor de pericol. Prin urmare, în cadrul apărării sale, victima comite împotriva agresorului acte de violență soldate cu deces sau cu vătămare gravă a acestuia devenind în consecință un agresor.

În urma analizei cazurilor aflate în competența Comisiei a fost constatată inaplicabilitatea instituției legitimei apărări sau a stării de afect. Prin urmare, ca și în anii precedenți, luând în calcul specificul cazurilor, mai exact, că persoana până la comiterea actului de violență soldat cu deces sau vătămare gravă, pe parcursul unei perioade îndelungate de timp a fost victimă a actelor de violență în familie din partea persoanei asupra căreia și-a manifestat violența, la aprecierea „vinovăției” acesteia, ar fi oportună inițierea unui studiu/a unei analize care să vină cu un răspuns despre modul în care această stare continuă în rol de victimă îi afectează conștiința și capacitatea de a răspunde la eventuale acte care-i pun în pericol viața și sănătatea, este această stare o parte componentă a stării de afect fiziologic sau reprezintă o altă formă care ar diminua din capacitatea persoanei de a acționa deliberat.

Acest tip de infracțiuni face parte dintr-un grup particular de cazuri, deoarece reprezintă produsul intervențiilor ineficiente și insuficienței acțiunilor autorităților în cazurile anterioare de violență. Lipsa mecanismelor eficiente de protecție a victimelor violenței în familie are drept consecință apariția cazurilor care se încadrează în grupul dat.

Problematica atestată și recomandări pentru grupul IV (victima/agresorul se află la evidența psihiatrică, narcologică)

Consumul de substanțe sau prezența anumitor boli mintale, atât în cazul agresorului, cât și a victimei, creează premise suplimentare care generează riscul de apariție și manifestare a actelor de violență în familie. În multe din cazuri, persoanele nu suferă de maladii psihice cronice, însă prezintă anumite forme de tulburare organică de personalitate.

Datele analizate de Comisie au identificat un număr considerabil de 45 de agresori cu dependență de alcool, iar majoritatea lor covârșitoarea nu se află la evidența poliției sau a altor autorități abilitate. În cazul celor 45 de agresori care fac abuz de alcool, consumul de băuturi a constituit un factor important care generează stare de violență în familie (identificați doar în cauzele de violență soldate cu consecințe foarte grave sau chiar ireparabile), doar 7 persoane sunt potențiali subiecți de intervenție terțiară cu măsuri profilactice din partea angajaților poliției și/sau altor structuri abilitate. Mai mult, majoritatea agresorilor cu dependență de alcool sau consum mixt alcool-droguri sunt persoane neangajate în câmpul muncii ori implicate în muncă zilieră. Agresorii de sex masculin au adicții într-o proporție covârșitoare. Printre agresoare proporția celor cu adicții este mai redusă. Astfel, consumul de alcool este semnificativ mai frecvent în profilul agresorului masculin și poate funcționa ca factor de escaladare rapidă a conflictelor în contexte tensionate.

În această situație este inexplicabilă pasivitatea administrației publice locale și a asistenților sociali comunitari, mai ales că în localitățile rurale toți știu despre familiile în care se face abuz de alcool, iar analiza situației de violență în familie arată că într-o parte considerabilă, dacă nu chiar în majoritatea covârșitoare a cazurilor, actele de violență se produc când persoanele se află în stare de ebrietate⁴⁴.

⁴⁴ Starea de ebrietate în momentul comiterii faptelor arată o corelație importantă între consumul de alcool și violența gravă în familie. În cazul agresorilor, 59 de persoane se aflau în stare de ebrietate alcoolică la momentul comiterii faptei, comparativ cu doar 10 cazuri în care nu erau sub influența alcoolului. În alte 18 cazuri starea agresorului n-a putut fi determinată.

Considerăm că printre indicatorii de performanță în activitatea polițiștilor de sector și a asistenților sociali comunitari ar trebui să fie identificarea și evidența familiilor în care se consumă abuziv alcool și desfășurarea unor activități profilactice regulate cu persoanele care fac abuz de alcool, or datele confirmă că alcoolul are un rol major în dinamica violenței fiind atestat în mod disproporționat în comportamentul agresorilor, dar și frecvent în rândul victimelor.

Pentru eficientizarea activității profilactice în domeniu ar fi indicat de examinat oportunitatea revizuirii cadrului normativ relevant, în special de completat Legea nr. 45/2007 cu noțiunea „*prezumele victime ale violenței în familie*” – membrii de familie ai persoanelor care fac abuz de alcool, consumă ilicit droguri, alte substanțe psihotrope.

De asemenea, se impune necesitatea de a analiza oportunitatea revizuirii în acest sens (inclu-derea noțiunii „*prezumele victime ale violenței în familie*”, cu reglementările de rigoare) și a Legii nr. 713/2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope.

Identificarea familiilor în care se înregistrează consum abuziv de alcool, consumul ilicit de droguri sau de substanțe psihotrope trebuie să fie reglementată în Instrucțiunea metodică privind intervenția Poliției în prevenirea și combaterea cazurilor de violență în familie și în instrucțiunile pentru asistenții sociali comunitari și lucrătorii medicali.

În altă ordine de idei vom menționa că lipsa de reacție sau pasivitatea purtătorilor de informații despre familiile în care se înregistrează abuzul de alcool sau care sunt afectate de violență, în persoana vecinilor, rudelor care știu prea bine situația, dar nu reacționează și nu comunică autorităților abilitate, se explică prin nedorința lor de a avea conflicte cu potențialii agresori. Respectiv, implicarea autorităților, de regulă, este reactivă, nu pro-activă, iar starea de violență în familie se menține și de multe ori evoluează în forme grave de vătămare a integrității corporale sau chiar se soldează cu omorul victimelor.

O eventuală soluție pentru redresarea situației ar fi revizuirea practicilor curente în activitatea structurilor responsabile de prevenirea și combaterea violenței în familie și în promovarea acceptării denunțurilor verbale anonime. La rândul lor, autoritățile abilitate, în persoana organului de poliție și structurilor de asistență socială, în procesul activității lor curente, ar urma să acționeze în baza acestor denunțuri anonime, corespunzător procedurii de autosesizare sau depistare nemijlocită a cazului de violență.

Eșecul statului în protecția victimei femicidului care a raportat stiația de mai multe ori către autorități este reflectat în studiul de caz.

STUDIU DE CAZ. Abuzul de alcool ca factor de risc

„La 11.04.2024, C. N., aflându-se în stradă în stare de ebrietate, i-a aplicat concubinei sale, N. M., o lovitură cu toporul în regiunea capului, în consecință victima a decedat în scurt timp la spital. Concubinii nu erau angajați în câmpul muncii, făceau abuz de alcool. Agresorul C. N. se află la evidența poliție ca agresor familial (pentru violență asupra mamei). Până la acest caz, agresorul C. N. a fost condamnat în anul 2021 pentru violență în familie la un an și o lună închisoare. În penitenciar n-au fost planificate și, respectiv acesta n-a fost încadrat în programe psihocorecționale din motiv că instituția nu dispune de specialiști psihologi. Ulterior, în anii 2022-2023, a fost sancționat pentru comiterea a 24 de contravenții de violență, iar în anul 2024 pe numele lui au fost intentate alte 2 cauze penale – în temeiul art. 201¹ din CP, inclusiv pentru acte de violență asupra fostei concubine.

La momentul comiterii faptei din 11.04.2024, și victima tot se afla în stare de ebrietate. Aceasta a mai fost anterior agresată, dar n-a reclamat acțiunile de violență. Asistentului social comunitar nu i-au fost referite cazuri. În ședința de judecată, inculpatul C. N. nu și-a recunoscut dependența de alcool, deși a confirmat că-l consuma sistematic, o perioadă îndelungată de timp. Unul dintre martori a declarat în judecată că „...locuiește în vecinătate cu C. N. și N. M. Ei fac abuz de alcool foarte tare, din care motiv la ei în familie permanent, de 2-3 ori pe săptămână sunt conflicte, N. o maltratează pe M...”. Astfel, este un caz tipic când comunitatea rămâne impasibilă, neimplicată și indiferentă, precum și un exemplu de pasivitate din partea autorităților abilitate. Situația respectivă s-a soldat cu omorul victimei, iar cazurile similare sunt multiple. Astfel de familii nu se află în vizorul autorităților, ele nu sunt incluse în activitățile cu scop profilactic”.

În urma analizei conchidem că mecanismele existente nu asigură intervenția eficientă în cazul persoanelor cu boli mintale. Lipsește un instrument legal care să asigure cooperarea între poliție și sistemul medical pe segmentul de sănătate mintală. Poliția nu beneficiază de acces la informațiile cu privire la persoanele aflate la evidență psihiatrică pentru a monitoriza cazurile de acest gen, a asigura protecția persoanei bolnave și a membrilor familiei acesteia, persoanele afectate de maladiile respective fiind „protejate” de dreptul la confidențialitatea datelor medicale cu privire la pacient. Astfel, în cazurile în care persoana este eliberată din spital și se află în comunitate, ofițerul de sector nu este la curent cu acest aspect, prin urmare nu poate interveni cu măsuri corespunzătoare de monitorizare și protecție, ceea ce diminuează capacitatea de identificare pro-activă, precum și de intervenție promptă.

Luând în calcul faptul că în anul 2024 a luat amploare tendința de comitere a infracțiunii de violență în familie de către persoanele aflate la evidență psihiatrică se mențin în continuare recomandările înaintate în cadrul analizei efectuate pentru cazurile înregistrate în anul 2023.

Gravitatea acțiunilor comise de către persoanele cu afecțiuni mintale creează premise pentru a intensifica activitățile de cooperare între sistemul polițienesc și cel de sănătate mintală cu scopul de a elabora și pune în aplicare un instrument de lucru care să permită identificarea timpurie a cazurilor și intervenția eficientă pentru a evita riscurile comiterii unor fapte grave, intervenția în cazurile de acutizare a stării de sănătate, în situație de criză etc.

Cei care suferă de afecțiuni mintale sunt persoane cu o vulnerabilitate sporită, deoarece acestea, în anumite circumstanțe, prezintă risc nu doar pentru cei din jur și membrii familiei, dar și pentru sine însuși și pot deveni ușor victime ale unor fapte ilegale din partea unor terți și a membrilor de familie. Prin urmare, mecanismele de intervenție multidisciplinară ar trebui să prevadă toate aspectele de intervenție în cazul acestei categorii de persoane pentru a asigura protecția lor și a membrilor familiilor din care fac parte.

De asemenea, pentru a evita eliberarea timpurie din spital a persoanelor care încă prezintă semne de boală sau care, în anumite circumstanțe de conviețuire, ar putea suferi accese de criză, ar fi necesar de revizuit protocoalele interne de lucru cu aceste persoane, astfel încât până la eliberare/externare să fie examinat riscul care persistă în familie pentru persoanele respective și ce riscuri ar putea prezenta ele pentru ceilalți membri.

La fel, ar fi binevenit de instituit un mecanism de monitorizare continuă din partea medicilor care să se axeze inclusiv pe identificarea eventualelor acte de violență în familia în care locuiește persoana cu afecțiune mintală/aflată la evidență medicului psihiatru.

Analiza cazurilor denotă prezența în continuare a anumitor provocări sistemice condiționate atât de lipsa unui cadru normativ eficient, cât și de aplicarea sa precară în practică. Persistă în continuare aceleași provocări care au fost atestate în raportul din 2023. Suplimentar au fost sesizate și accentuate următoarele aspecte:

- Nu este aplicată obligația *de a participa la programe probaționale* (din formularele completate deducem că, în foarte puține cazuri, la stabilirea unei sancțiuni contravenționale sau a măsurii neprivative de libertate, instanță de judecată dispune și obligarea agresorului *de a participa la programe probaționale*).
- Este redusă rata solicitărilor de emitere a unor rapoarte de evaluare psihosocială a personalității agresorului.
- Nu există un proces standardizat de evaluare a riscurilor de către toate instituțiile.
- Lipsește un mecanism de monitorizare continuă a agresorului în comunitate.
- Nu toate cazurile de violență în familie produse în gospodăriile cu copii aflați la întreținerea agresorului sau a victimei când aceștia sunt fie victime, fie martori ai violenței, sunt raportate către autoritățile tutelare locale/teritoriale. La fel, în multe cazuri, părintele victimă refuză să depună cerere prin care să solicite ajutor de la organele cu competențe de a interveni. Acest refuz al victimei de a solicita suport i-ar putea dezvolta agresorului sentimentul de impunitate. Metodele aplicate de către agresor, inclusiv intimidarea victimei ca aceasta să nu solicite ajutor, în unele cazuri se soldează cu tentativă de omor a victimei sau chiar cu decesul acesteia.
- Se atestă lipsa de responsabilitate din partea agresorului față de copiii comuni cu victima aflați la întreținere, lipsa educației parentale pozitive și a valorilor familiale. Astfel, în cazurile de violență în familie care s-au produs între doi soți/concubini care aveau la întreținere copii, părintele agresor care a realizat tentativa de omor sau de omor a părintelui victimă, a ignorat în totalitate dreptul copilului/copiilor săi de a crește și a beneficia de educație în cadrul familiei manifestând astfel o indiferență totală față de soarta copilului/copiilor săi ca urmare a faptei comise. Același lucru se observă și în cazurile de violență în familie, unde în urma faptei de omor comise, părintele agresor avea intenția să se sinucidă copiii riscând să rămână astfel fără ambii părinți (fie ambii decedați, fie unul decedat, iar celălalt ajunge la închisoare). În unele din aceste cazuri agresorul nu are constatate vicii/adicții, iar motivul comiterii faptei este gelozia.
- Un factor comun în majoritatea cazurilor de violență a fost consumul abuziv de alcool/droguri. În niciun caz de violență în familie, unde fie agresorul, fie victima sunt dependenți de consumul de alcool/droguri, autoritățile n-au raportat aplicarea prevederilor *Legii nr. 713/2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope*. Persoanele care sufereau de adicții, după ce au fost avertizate ori sancționate repetat de factorii organelor de drept, au evitat să solicite benevol asistență consultativă sau curativă în instituțiile medicale teritoriale, inclusiv reieșind din interesul superior al copilului/copiilor față de care părintele-agresor, precum și părintele-victimă are stabilite obligații părintești ce prevăd respectarea și protejarea drepturilor copiilor de a crește în familie, într-un mediu sigur și protector. Când în urma riscului iminent constatat în cazul copiilor care cresc în familiile unde părinții sunt persoane dependente de alcool/de consumul de substanțe nocive aceștia sunt separați de părinți, pentru creșterea și întreținerea lor statul alocă mijloace necesare cu scopul de asigura referirea la diferite servicii sociale de plasament, deși mijloacele respective ar putea fi direcționate pentru aplicarea măsurilor de tratament obligatoriu al părinților cu vicii. Un impact negativ major care există în astfel de familii disfuncționale ține de faptul că copiii din aceste familii urmează comportamentul nociv al părinților. De asemenea, deseori, copiii preadolescenți și adolescenți nu doresc să accepte realitatea dură în care se află nu din vina lor când trebuie să locuiască nu cu părinții biologici, ci în familii substitutive sau, chiar în serviciile de plasament de tip rezidențial. Chiar există și cazuri

când copiii fug/evadează din serviciile de plasament și revin acasă, la părinții biologici care sunt consumatori de alcool/substanțe nocive. Aplicarea tratamentului obligatoriu, prevăzut de legislație, în cazul acestor persoane este iminentă și servește interesului superior al copiilor, precum și interesului societății în întregime. Conștientizarea crescută a sensibilității subiectului determină necesitatea unei intervenții mai ample pentru a eficientiza tratamentul, printr-o înțelegere comprehensivă a personalității agresorilor/deținuților și acordarea suportului calificat care i-ar ajuta să-și sporească calitatea vieții. În cazurile de violență în familie consumul de alcool reprezintă unul din cei mai importanți factori prin faptul că abuzul de substanțe generează un comportament violent. În acest context, în anul 2022, Administrația Națională a Penitenciarelor a solicitat suportul Consiliului European, oficiul Chișinău, pentru elaborarea unui program destinat condamnaților cu dependența de alcool, persoanelor care au trăit experiența consumului, beneficiari fiind atât bărbații, cât și femeile, începând cu vârsta de 18 ani. Scopul elaborării unui astfel de program a fost de a ajuta beneficiarii să înțeleagă mai bine de ce consumul de alcool este nociv pentru ei și pentru ceilalți, să învețe strategii eficiente pentru a preveni reluarea consumului de alcool și pentru a-și menține abstenența. Actualmente programul menționat este pilotat în toate instituțiile penitenciare, iar în anul 2025 au fost prevăzute instruirii pentru toți angajații responsabili de desfășurarea programului și sesiuni de supervizare ghidate de experții care au participat la elaborarea programului dat. La fel, reieșind din faptul că cele mai bune programe de schimbare cognitiv-comportamentală care implică latura emoțională sunt cele de lungă durată, programul de intervenție psihosocială în raport cu deținuții care au comis infracțiunea de violență în familie urmează să suporte modificări în anul 2026 grație instruirilor de care au beneficiat psihologii sistemului penitenciar în anul 2024.

- Au fost atestate și cazuri când victima refuza să coopereze cu autoritățile statului, în special cu asistenței sociale comunitari sau cu autoritățile publice locale. Situația devine mai gravă în cazurile când în familie există copii dependenți/afecțați de decizia luată de părintele victimă în acest sens, deoarece riscul ca actele de violență să se realizeze în prezența copiilor sau în raport cu copiii, cu acordul tacit al părintelui victimă, sporește.
- Vulnerabilitate economică și socială este caracteristică subiecților violenței în familie. În multe cazuri victimele provin din familii social-vulnerabile fiind persoane neangajate în câmpul muncii, consumatoare de alcool sau având alte forme de dependență față de agresor.
- Situațiile au escaladat în mod deosebit acolo unde erau frecvente situațiile de conflict. În majoritatea cazurilor comportamentele abuzive au fost recurente și au escaladat în timp.
- Agresiunea reciprocă a fost atestată între subiecții violenței, iar, în consecință, victimele devin, la rândul lor, agresori exercitând violența unul asupra celuilalt.
- Lipsesc sesizările oficiale despre cazurile de violență adresate către STAS. În majoritatea cazurilor analizate sectorul social n-a fost sesizat la timp sau n-a fost implicat în gestionarea situațiilor de violență în familie. Din cele 87 de cazuri analizate doar în 8 (care implică persoane adulte) a fost convocată echipa multidisciplinară teritorială. Într-un singur caz a fost realizat managementul de caz, niciuna dintre victimele adulte nefiind referită către servicii specializate. Această lipsă de intervenție specializată a redus semnificativ șansele victimelor de a beneficia de protecție și sprijin adecvat. În multe situații, după producerea actelor de violență, n-a existat o monitorizare continuă din partea sectorului social, ceea ce a limitat posibilitățile de intervenție și de prevenire a recidivei.
- Se atestă lipsa de monitorizare a familiilor în care au fost comise acte de violență.

CONCLUZII

Analiza datelor conform formularului

- Numărul agresorilor de sex masculin este de peste 3 ori mai mare decât a celor de sex feminin. În 67 din cele **87** de cauze penale analizate **agresorul** este de sex masculin, iar în 20 de sex feminin.
- Rata decesului este cea mai înaltă **anume în cazurile de violență a bărbaților asupra femeilor**, astfel că numărul victimelor decedate (21) îl depășește pe cel al supraviețuitoarelor (19) și subliniază caracterul extrem de periculos al acestui tip de violență.
- **În 2024 femicidul a constituit 53%**, o rată identică cu cea din 2022 și foarte apropiată de cea din 2023. Această constanță a proporției letale a violenței bărbaților asupra femeilor confirmă caracterul extrem de periculos și relevă un tipar persistent ce necesită intervenții urgente, specializate și bine coordonate între instituții.
- Persoanele de sex masculin prevalează în cauzele penale atât în calitate de agresori/făptuitori, cât și în calitate de victime, ceea ce sugerează o dinamică complexă a violenței în familie, în care victime sunt nu doar femeile.
- Comparativ cu anul 2023, în 2024, în totalul cauzelor se atestă o scădere a ponderii celor în care agresorul este bărbat, iar victima este femeie.
- În aproape jumătate din cazuri (**42**), violența în familie a avut **consecințe letale**. Dintre acestea, **21 de cazuri, adică 24% din total**, constituie **femicid** – violența bărbatului asupra femeii soldată cu deces.
- În cazurile în care victima este femeie, iar agresorul este bărbat, prevalează încadrările de omor calificat, adesea în combinație cu tentativă de omor (art. 27 din CP), **ceea ce confirmă riscul letal sporit în această dinamică**.
- Majoritatea cazurilor de femicid au fost încadrate ca **omor calificat** (art. 145 alin. (2) lit. e') din CP al RM) reflectând **gravitatea și caracterul agravant al faptei** (relație de rudenie, cruzime, vulnerabilitate).
- Perioada de timp dintre data când a avut loc fapta și data când a fost întocmit rechizitoriul constituie în medie între 2 și 4 luni. **Cel mai scurt termen de întocmire a rechizitoriului** a fost de 53 de zile.
- În cazurile de femicid, durata perioadei dintre finalizarea urmăririi penale și întocmirea rechizitoriului se încadrează între **1,5 și 4 luni**.
- Din cele 87 de cauze penale ce țin de femicid care au fost analizate de Comisie, **57 de infracțiuni** (65%) au avut loc în mediul **rural** și alte **30 cazuri** în mediul urban. **2/3 din cazurile** de femicid au avut loc în mediul **rural** și alte **1/3 cazuri** în cel **urban**.
- În regiunile rurale se constată un risc mai înalt pentru producerea infracțiunilor ce fac obiectul Comisiei comparativ cu cele urbane. Cu toate acestea, în comparație cu perioada 2022-2023 se atestă o scădere a ponderii faptelor de violență în familie produse în zonele rurale și o creștere graduală a faptelor respective comise în cele urbane.
- În **comunitățile rurale**, cazurile de VF se atestă în special în lunile de **primăvară, vară și toamnă**, precum **februarie, mai, iunie, iulie, august și septembrie**.
- În **comunitățile urbane** cazurile de femicid se înregistrează mai frecvent cazuri în **sezonul rece** al anului, în special în **ianuarie și decembrie**.

- Regiunile care se remarcă printr-un număr considerabil mai mare de raportate sunt: **Chișinău** – 15 cazuri, **Florești** – 6 cazuri, **Hâncești, Ialoveni, Orhei, Ștefan Vodă** – câte 5 cazuri, **Ocnita, Ungheni** – câte 4 cazuri.
- Creșterile înregistrate în 2024 în UAT, precum **Edineț, Chișinău și Strășeni**, semnalează o nevoie acută de intervenții ținute.
- Persistența cazurilor în raioane, precum **Cahul, Ialoveni și Ungheni**, subliniază importanța menținerii unor programe de prevenție pe termen lung. Intervențiile trebuie să fie **adaptate teritorial** ținându-se cont de dinamica locală și capacitatea comunităților de a recunoaște, raporta și gestiona riscul de violență letală.
- **Majoritatea faptelor s-au produs în locuință, fie la domiciliul comun, fie la domiciliul victimei/agresorului.**
- 2 din 3 cazuri de femicid au avut loc în spații private, preponderent la domiciliul comun al victimei și agresorului.
- Cele mai frecvente agresiuni se produc în cadrul unor **relații intime active, 26 de cazuri** implică **concubini**, iar **11 cazuri – soți/soții**. Acest tipar confirmă că relațiile de parteneriat, în special cele **neoficializate**, pot deveni un spațiu de violență ascunsă și greu de controlat instituțional.
- **16 cazuri** implică agresiuni comise **împotriva părinților** și **9 cazuri** presupun acțiuni agresive împotriva propriilor copii (adulți sau minori).
- **75% din totalul cazurilor de femicid** implică **concubini**, iar în **4 cazuri au fost implicați soți/soții**, ceea ce reflectă faptul că cele mai periculoase relații pentru femei sunt cele de parteneriat intim, în special cele neoficializate (concubinaj), unde lipsa de protecție legală și dependența emoțională/economică pot facilita violența extremă.
- **Metodele și mijloacele aplicate de agresori sunt diverse, însă predomină situațiile de utilizare a instrumentelor casnice:** cuțite de bucătărie, bâte, topor, obiecte contondente (scaune, lemne, bare metalice).
- În cazurile de **femicid, obiectele contondente sunt cele mai frecvent utilizate** (în 13 cazuri din 21).
- Majoritatea victimelor sunt persoane adulte, născute în anii '70 și '80, ceea ce reflectă o prevalență crescută în rândul populației active. **3 victime sunt minori** (2 născuți în anul 2022 și unul născut în 2019).
- În 2024 s-au atestat 3 victime și în comunitatea romă, ceea ce impune necesitatea de a intensifica intervențiile de prevenție în comunitățile respective.
- Majoritatea victimelor provin din medii cu un nivel scăzut sau mediu de educație (studii gimnaziale).
- Victimele **femicidului** sunt, în mare parte, femei cu un nivel redus de instruire (jumătate din ele având doar studii gimnaziale).
- Majoritatea victimelor comportă o **precaritate socială accentuată**, peste **50% nefiind angajate în câmpul muncii** (46 de victime). În cazul victimelor **femicidului doar 2 victime** aveau **un loc de muncă formal**.
- Prezența copiilor în familie nu protejează în mod absolut împotriva violenței, dar poate modula gradul de severitate sau cronologia escaladării. **1 din 5 victime** (16 victime) **avea copii la întreținere**. În cazul femicidului, **5 victime (1 din 4 femei) au persoane la întreținere**.
- În **4 cauze penale copiii au fost victime ale actelor de violență**, iar în **3 cauze penale** minorul are statut de martor.

- Aproape pentru **jumătate dintre victimele acoperite de actuala analiză** este caracteristic **consumul abuziv de alcool** (42 din 84 cazuri), ceea ce poate constitui un **factor agravant al vulnerabilității** în situațiile de violență în familie.
- **Majoritatea agresorilor sunt bărbați adulți, născuți în anii '70, '80 și începutul anilor '90**, ceea ce reflectă o prevalență crescută a comportamentului violent în rândul populației mature, aflate în perioade de viață marcate de responsabilități familiale, instabilitate financiară sau relațională.
- Spre deosebire de anii 2022-2023, în 2024 **sunt înregistrați 2 agresori minori** (unul născut în anul 2009 și altul în 2007). Aceasta semnalează situații critice de început precoce al comportamentului agresiv în contexte familiale disfuncționale și impune planificarea intervențiilor de prevenție și în rândul minorilor.
- Un număr semnificativ de agresori sunt în vârstă (născuți în anii '40, '50 și '60), constatarea în cauză indicând persistența unor modele comportamentale abuzive în relațiile de autoritate (părinte-copil, soț-soție în cupluri de durată), dar și lipsa de intervenție eficientă la etapele anterioare ale vieții.
- În cazurile de femicid vârsta medie a agresorilor este 43 de ani (născuți în 1980), cu o mediană foarte apropiată (1981), ceea ce indică faptul că majoritatea agresorilor sunt bărbați aflați în perioada adultă activă, adesea cu responsabilități familiale, dar și cu potențiale frustrări socioeconomice și emoționale.
- Există și unii agresori născuți în 2007 (aproximativ 16 ani) sau în anii '50 – '60, iar acest lucru denotă faptul că femicidul nu este limitat la o categorie de vârstă, ci poate apărea atât la începutul, cât și la finalul vieții adulte, în funcție de contextul relațional și factorii de risc care s-au acumulat.
- În cazurile de femicid diferențele de vârstă dintre agresor și victimă variază semnificativ, de la **agresori mai în vârstă decât victima cu până la 14 ani până la agresori mai tineri decât victima cu până la 29 de ani**.
- **Toți** agresorii sunt cetățeni ai Republicii Moldova. Majoritatea dintre ei (83 persoane) sunt de etnie moldoveni, 4 fiind de alte etnii (3 romi și un găgăuz). În cazurile de femicid, **20 de agresori** erau de etnie moldoveni și **un agresor** este găgăuz.
- Nivelul educațional mai redus este asociat frecvent cu niște comportamente violente extreme, în lipsa altor resurse sociale și cognitive de gestionare a conflictelor, **48 de agresori** având doar studii gimnaziale și 8 fiind fără studii. Un număr relativ mic a absolvit o instituție de învățământ profesional (12 în total) și doar 5 persoane au studii superioare.
- În cazurile de **femicid** datele arată că cei mai mulți agresori aveau un nivel educațional redus, 10 persoane având doar studii gimnaziale și una fiind fără studii. Spre deosebire de victime, **un agresor are studii superioare**, în timp ce restul aveau niveluri intermediare, profesional tehnic sau mediu.
- **Majoritatea agresorilor** în cazurile de violență în familie își duceau traiul din **mijloace de subzistență instabile sau sau în general n-aveau niciun fel de venit**. Astfel, **41 de persoane erau neangajate**, iar 22 lucrau cu ziua, ceea ce indică un nivel ridicat de insecuritate economică.
- Majoritatea agresorilor, în cazurile de femicid, se află în situații de vulnerabilitate socioeconomică: 7 erau neangajați și 7 lucrau cu ziua, fără venituri stabile, în cazul a 2 agresori au fost constatate anumite forme independente de subzistență, iar 2 erau beneficiari de pensie.
- **Unu din 4 agresori (20 în total) au copii la întreținere**. Numărul victimelor care au copii la întreținere este de 16, fiind mai mic decât cel al agresorilor.
- În cazurile de **femicid** se menține aceeași tendință, **unul din 4 agresori (5 persoane) având copii la întreținere**.

- **10 agresori** s-au aflat anterior la evidența nominală a poliției: **7** ca „**agresori familiari**”, **unul** ca fiind „**anterior condamnat**”, ceea ce implică antecedente penale (nu neapărat asociate cu violența în familie), în **2 cazuri** informația fie n-a fost înregistrată, fie este necunoscută.
- În **7 cazuri din 87, agresorii aveau un istoric de comportament violent cunoscut și documentat**, respectiv, apar semne de întrebare vizavi de eficacitatea măsurilor de prevenție și monitorizare instituțională.
- În cazurile de femicid, **unul din 5 agresori (4)** s-au aflat anterior la evidența poliției: **3** ca „**agresori familiari**”, **unul** ca fiind „**anterior condamnat**”, ceea ce implică antecedente penale (nu neapărat asociate cu violența în familie). În 4 cazuri din 20 agresorii aveau un istoric de comportament violent cunoscut și documentat, respectiv apar semne de întrebare vizavi de eficacitatea măsurilor de prevenție și monitorizare instituțională.
- În cazurile de **femicid, ponderea agresorilor care au avut anterior antecedente penale și/sau contravenționale este și mai înaltă** (11 din 21) comparativ cu ponderea generală pentru toate cazurile de violență gravă în familie.
- Aproape **2/3 dintre agresorii implicați în cazuri de femicid aveau antecedente penale**, iar mulți dintre ei fuseseră deja sancționați pentru violență în familie sau alte forme de abuz.
- În cazul a **4 agresori** este indicat că **au avut în ultimii 5 ani încălcări ale restricțiilor instituite prin ordonanța de protecție**, iar în cazul unui agresor aceste detalii nu se cunosc.
- **Dependența de alcool este viciul de care suferă mai mult de jumătate dintre agresori.** Același patern este valabil și pentru cazurile de femicid.
- **Agresorii de sex masculin suferă de adicții într-o proporție covârșitoare: 4 agresori se aflau la evidența narcologică, iar 9 agresori (aproximativ 1 din 10) se aflau la evidența psihiatrică**, cu un spectru larg al afecțiunilor, de la tulburări de personalitate și tulburări de comportament cauzate de consumul de substanțe până la diagnostice severe, precum schizofrenie paranoică, retard mintal sever sau alienație mintală.
- În cazurile de femicid **un agresor** se afla la **evidența narcologică** pentru că suferea de alcoolism, iar **5 agresori** (aproximativ 1/4 din cazuri) se aflau la **evidența psihiatrică**.
- **Prezența copiilor la întreținere nu influențează semnificativ riscul adicțiilor.** Agresorii cu sau fără persoane la întreținere apar în proporții similare în ambele categorii (cu și fără vicii).
- În **16 cazuri** victima a fost supusă violenței în ultimii 5 ani și doar în **8 cazuri** victimele **au depus plângeri** (5 femei și 3 bărbați). În alte **8 cazuri plângeri n-au fost depuse**, deși violența a avut loc (6 femei și 2 bărbați).
- În **47 de cazuri** a fost consemnat că **nu au existat episoade anterioare de violență**, iar în **21 de situații nu se cunoaște istoricul**.
- Doar o mică parte dintre victimele aflate în situații de risc recurent au apelat la autorități: **6 victime** au fost anterior supuse violenței în ultimii 5 ani, doar 3 victime **au depus plângeri**, ceea ce sugerează fie subraportare masivă a abuzului anterior, fie o lipsă de încredere în protecția instituțională.
- **Unul din 3 cazuri de femicid** a fost precedat de forme de violență, însă doar jumătate au ajuns în atenția autorităților ceea ce subliniază riscul major al subraportării și al lipsei de intervenție timpurie.

Analiza sentințelor

- Din cele **67 de cauze penale** pentru care s-a întocmit rechizitoriu sau ordonanță de expediere a cauzei penale în judecată pentru aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical, **51 de cazuri** (76% din totalul celor transmise în judecată, sau 59% din totalul cauzelor penale) **au fost judecate**; iar în alte **16 cazuri încă (la momentul publicării acestui raport) nu exista o hotărâre a instanței de judecată**.
- Din numărul total de 13 cauze penale trimise în judecată în baza art. 27 și 145 din CP, în **4 cauze fapta a fost recalificată**, inclusiv: în 2 cauze în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP; pe o cauză în baza art. 201¹ alin. (2) lit. a¹) din CP și pe o cauză în baza art. 201¹ alin. (3) lit. a) din CP.
- Din cele **13 cauze** penale trimise în judecată în temeiul art. 145 din CP, în **4 cauze fapta a fost recalificată**: în 2 cauze în sensul atenuării, în baza art. 145 alin. (1) din CP și art. 146 din CP, iar în 2 cauze în sensul agravării, în baza art. 145 alin. (2) din CP.
- Din cele **11 cauze** penale trimise în judecată în temeiul art. 201¹ alin. (4) din CP, în **4 cauze fapta a fost recalificată**: într-o cauză în sensul atenuării, în baza art. 201¹ alin. (1) lit. a) din CP; iar în 3 cauze în sensul agravării, în baza art. 145 alin. (2) din CP.
- Sentințele sunt suficient de motivate de către judecători, în unele cazuri chiar se exagerează cu descrierea aspectelor teoretice din dreptul penal, inclusiv a definițiilor subiectului, obiectului, a laturii obiective și subiective, ca elemente ale componenței de infracțiune.
- Condamnările cu executarea reală a pedepsei cu închisoarea reprezintă cea mai frecventă soluție la care recurge instanța în cazuri grave, inclusiv în cele de femicid. Pedepsa a variat între 2 ani și 25 de ani privațiune de libertate, în funcție de gravitatea faptelor, tipul de infracțiuni și istoricul infracțional al inculpatului.
- În 39 de cauze penale au fost stabilite pedepse cu închisoarea, iar pedepsele neprivative de libertate au fost impuse în 8 cauze penale, inclusiv în 5 cauze cu victime bărbați și în 3 cauze cu victime femei.
- Cea mai blândă pedeapsă a fost de 135 de ore de muncă neremunerată în folosul comunității, iar **durata minimă a pedepsei cu închisoarea a fost de 2 ani cu suspendare**. În medie, instanțele de judecată au stabilit pedepse cu închisoarea între 5 și 10 ani, iar pedepsele maxime au variat între 19 și 25 de ani.
- În calitate de motiv pentru comiterea infracțiunii, ca și în anul 2023, cel mai frecvent au fost conflictele verbale și gelozia.
- În nici unul din cazurile de femicid examinate de organul de urmărire penală și instanțele de judecată n-a fost identificat și motivul de gen și nu s-a făcut calificarea în baza agravantei pe motiv de prejudecată de gen.

RECOMANDĂRI

Procuratura Generală

Raportul urmează a fi expediat în adresa Procuraturii Generale pentru a se lua act de rezultatele analizei și a se interveni, după caz, în limitele competențelor funcționale, cu scopul de a asigura legalitatea procesului penal, drepturile și interesele victimelor, utilizarea eficientă a instrumentelor procesuale etc.

1. Continuarea implementării măsurilor necesare pentru orientarea procurorilor, prin elaborarea de circulare și ghiduri metodologice, subliniind astfel importanța identificării motivelor de gen în investigațiile privind violența în familie; se va acorda o atenție deosebită istoricului violenței de gen și abuzurilor suferite de victime;
2. Continuarea procesului de sistematizare a practicii judiciare, pentru a uniformiza calificarea faptelor și a clarifica distincția între acțiunile reglementate de art. 201¹ alin. (4) și cele prevăzute la art. 145 alin. (2) lit. e¹) din Codul penal; clarificarea în cauză va facilita activitatea procurorilor și organelor de urmărire penală;
3. Realizarea unui studiu detaliat al cazurilor în care agresorii au fost exonerati de răspundere penală pe motiv de iresponsabilitate fiind supuși unor măsuri de constrângere cu caracter medical. Studiul va acoperi o perioadă de 10 ani și va avea ca obiectiv identificarea istoricului de violență, evaluarea riscurilor pe parcursul urmăririi penale, precum și analiza situației post-încetare a măsurilor medicale, inclusiv a posibilelor cazuri de recidivă (acțiunea a fost propusă anul trecut, dar n-a fost realizată);
4. Promovarea practicii de evaluare repetată (periodică) a riscurilor de repetare a actelor de violență în procesul urmăririi penale pentru a stabili cum a evoluat situația de violență în familie, rezultatele evaluărilor vor servi drept reper la aplicarea măsurilor de protecție și/sau la individualizarea pedepsei stabilite agresorului familial;
5. Intensificarea eforturilor pentru dezvoltarea practicii de recunoaștere a calității copilului martor la violența în familie în calitate de parte vătămată afectată de violență psihologică;
6. Interacțiunea reprezentanților Procuraturii cu alte autorități și instituții cu competențe de examinare a cazurilor de femicid și violență în familie, la etapa prejudiciară a procesului penal.

Ministerul Afacerilor Interne

1. Planificarea **intervențiilor diferențiate teritoriale și sezoniere de prevenire** care să țină cont de specificul fiecărui mediu și să adapteze eforturile de prevenție, sensibilizare și răspuns instituțional în funcție de calendarul social al comunităților;
2. Verificarea realizării de către angajații poliției a obligației de a înainta demersuri în instanța de judecată și a solicita aplicarea ordonanței de protecție pentru victimă și copiii săi sau alte persoane dependente de ea în cazul **constatării riscului de letalitate (similar cazului când victima se află în stare de imposibilitate de a o solicita)**;
3. Monitorizarea implementării procedurilor interne pentru evaluarea riscului în cazul copiilor aflați în situații de risc, precum și pentru adulții implicați;

4. Dezvoltarea și aplicarea unor programe de formare pentru angajații Serviciului Național Unic pentru Apelurile de Urgență 112 care să asigure identificarea cazurilor de violență în familie și în situația în care victima nu verbalizează exact circumstanțele cauzei, precum și să asigure intervenția promptă;
5. Revizuirea de comun cu Ministerul Sănătății a Ordinului interdepartamental nr. 369/145 din 20.05.2016 cu privire la măsurile de îmbunătățire a conlucrării dintre Ministerul Afacerilor Interne și Ministerul Sănătății;
6. Continuarea elaborării dispozițiilor, circularelor și recomandărilor cu scopul de a întreprinde acțiunile ce se impun pentru documentarea promptă a cazurilor de violență în familie și instruirea angajaților în funcție de problematica identificată, inclusiv din perspectiva constatărilor în procesul de analiză și monitorizare din partea Comisiei.

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

1. Dezvoltarea procedurilor operaționale standardizate pentru evaluarea corectă și eficientă a riscului de violență în cazul persoanelor în etate și a celor cu vulnerabilități multiple (de ex., persoane cu dizabilități);
2. Consolidarea capacităților profesionale ale angajaților ATAS și STAS și ale mediatorilor comunitari romi pentru a asigura un răspuns coordonat pentru victimele violenței împotriva femeilor și a violenței în familie inclusiv și cu referire la identificarea situațiilor critice de început precoce al comportamentului agresiv al minorilor în contexte familiale disfuncționale și planificarea intervenției de prevenție și în rândul minorilor;
3. **Monitorizarea continuă a familiilor afectate de violență și instituirea unui pachet minim de intervenții pe caz;** fortificarea capacităților subdiviziunilor teritoriale pentru ocuparea forței de muncă cu scopul de a facilita accesul persoanelor inactive pe piața muncii și sprijinirea acestora în procesul de angajare;
4. Analiza cadrului legal și a practicii de funcționare a serviciului social „Asistența personală” prin analiza potențialelor riscuri de producere a actelor de violență în familie (Hotărârea Guvernului nr. 314 din 23 mai 2012 pentru aprobarea Regulamentului-cadru pentru organizarea și funcționarea Serviciului social „Asistență personală” și a Standardelor minime de calitate).

Agencia Națională de Prevenire și Combatere a Violenței împotriva Femeilor și Violenței în Familie

1. Dezvoltarea unui instrument standardizat de evaluare a riscurilor aplicat de către instituții (poliție, asistență socială, probațiune) ce ar permite realizarea cu acuratețe a evaluării, evaluarea în dinamică a riscului, investigarea profundă a tuturor ariilor specifice pentru categoria respectivă de subiecți;
2. Dezvoltarea unui instrument/algoritm interinstituțional pentru stabilirea mecanismului intersectorial de cooperare pentru identificarea, evaluarea riscului, referirea, asistența și monitorizarea cazurilor de violență împotriva femeilor și a violenței în familie;
3. Consolidarea echipelor multidisciplinare de la nivel local cu competențe în domeniu, astfel încât să fie fortificată procedura comună de intervenție în contextul cazurilor de violență în familie (cazurile, în mare parte, n-au fost raportate structurilor teritoriale de asistență socială, specialiștii din domeniul protecției drepturilor copilului aflând ulterior despre caz).

Ministerul Sănătății

1. Revizuirea procedurii de supunere tratamentului obligatoriu a persoanelor consumatoare de alcool/droguri și de alte substanțe psihotrope, astfel încât subiecții violenței în familie să urmeze obligatoriu programe de reabilitare, or alcoolul este identificat în calitate de factor declanșator al violenței în majoritatea cazurilor;
2. Modificarea cadrului legal (Legea nr. 713/2001 privind controlul și prevenirea consumului abuziv de alcool, consumului ilicit de droguri și de alte substanțe psihotrope) din perspectiva reglementării procedurilor de trimitere la tratament obligatoriu a persoanelor dependente de alcool și droguri, în special a persoanelor care manifestă comportament violent în cadrul relațiilor familiale;
3. Revizuirea de comun cu MAI a Ordinului interdepartamental nr. 369/145 din 20.05.2016 cu privire la măsurile de îmbunătățire a conlucrării dintre Ministerul Sănătății și Ministerul Afacerilor Interne;
4. Dezvoltarea și aprobarea unor proceduri operaționale interdepartamentale destinate angajaților din sistemul de sănătate, ordine publică, asistență socială etc. privind identificarea și interacțiunea cu subiecții violenței care prezintă probleme de sănătate mintală, în contextul Legii nr. 114/2024 privind sănătatea și bunăstarea mintală⁴⁵.

Institutul Național de Justiție

1. Elaborarea și aplicarea unui plan calendaristic de formare pentru procurorii noi veniți în sistem sau cei care anterior n-au urmat cursul la subiectul investigării faptelor de VF;
2. Instituirea unui curs de formare inițială și continuă dedicat investigării și judecării cazurilor de femicid pentru a asigura o abordare corectă și informată a acestor infracțiuni grave (cursul ar trebui să includă module specializate care să acopere aspectele legale, psihologice și sociologice ale femicidului oferind astfel o înțelegere cuprinzătoare a fenomenului);
3. Instruirea beneficiarilor INJ pentru a centra procesul penal pe victimă, inclusiv la capitolul eficientizarea aplicării prevederilor legale care în practică riscă să fie considerate formale sau care fac procesul mai dificil;
4. Instruirea profesioniștilor din cadrul sistemului de justiție penală cu privire la aspectele de interacțiune și comunicare cu victima VF, inclusiv prin aplicarea mijloacelor alternative, cu scopul de a depăși atitudinile negative și prejudecățile înrădăcinate referitor la victimele VF.

Consiliul Național pentru Asistență Juridică Garantată de Stat

1. Specializarea avocaților care acordă AJGS în instrumentarea cauzelor penale ce implică victime ale violenței în familie;
2. Elaborarea unui instrument de evaluare a abilităților de comunicare cu VVF și rezistență la stres aplicabil la selecția avocaților care acordă AJGS și care solicită să fie înscrși în lista specializată pentru asistența victimelor violenței în familie;
3. Instruirea periodică a avocaților care acordă AJGS la capitolul ce ține de asistența victimelor violenței în familie care să includă aspecte vizând comunicarea empatică cu victima, abordarea drepturilor victimei în fața instanței într-un mod activ și echitabil;

⁴⁵ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=143550&lang=ro

4. Operaționalizarea mecanismului de evaluare a calității asistenței juridice garantate de stat prestate în raport cu necesitățile victimelor violenței în familie și standardele minime de calitate, inclusiv evaluarea calității de către beneficiar;
5. Excluderea practicilor de desemnare de către oficiile teritoriale ale CNAJGS a unor avocați care sunt membri de familie pentru victimă și agresor.

Inspectoratul Național de Probațiune

1. Implementarea programelor recuperative care ținesc consumul/dependența de alcool, droguri și alte substanțe stupefiante și psihotrope pentru persoanele aflate la evidență ca subiecți ai probațiunii și/sau eliberate din detenție la încheierea termenului;
2. Implementarea programelor care să asigure pregătirea/calificarea profesională pentru agresori (de ex., cursuri de instruire, recalificare etc.) prin inițierea și dezvoltarea unui program comun care ar facilita identificarea unui post de muncă solicitat pe piață, precum și ar acorda suportul la angajare (asistență juridică etc.);
3. Instituirea obligativității întocmirii unor referate prezentențiale în raport cu persoanele bănuite, învinuite sau inculcate în cazurile de comitere a infracțiunilor de violență în familie;
4. Dezvoltarea mecanismelor care ar permite evaluarea, monitorizarea periodică a agresorului în comunitate, după ispășirea sancțiunii contravenționale sau a pedepsei penale; evaluarea realizată conform unui set de indicatori va contribui la aprecierea schimbărilor produse în comportamentul agresorului, a impactului acestui comportament, precum și la identificarea unor posibile intervenții necesare pentru a asigura siguranța victimelor.

Administrația Națională a Penitenciarelor

1. Asigurarea contextului pentru ca programele pentru condamnații recunoscuți vinovați de comiterea infracțiunilor ce fac obiectul Comisiei contribuie la reducerea comportamentului violent, precum și că acestea sunt adaptate în funcție de vârsta și sexul condamnatului;
2. Asigurarea condițiilor pentru ca în procesul de evaluare a riscului de recidivă să se țină cont și de rezultatele chestionarului de evaluare a riscului de comitere a actelor de violență în familie.

Comisia de monitorizare și analiză a cazurilor de violență în familie soldate cu deces sau cu vătămare gravă a integrității corporale a victimelor

1. Revizuirea chestionarului actual folosit de Comisie ținând cont de mandatul extins al Comisiei, în conformitate cu art. 11 al Convenției de la Istanbul și standardele statistice ale ONU (variabile de bază, dezagregare și caracteristici care definesc femicidul în sfera publică);
2. Consolidarea capacităților membrilor Comisiei și ai Secretariatului de a utiliza datele pentru elaborarea propunerilor de modificare a politicilor bazate pe date, în conformitate cu Recomandările GREVIO, prin aplicarea lor în practică (identificarea lacunelor sistemice, în special în cazurile raportate de violență care s-au soldat cu decesul victimei);
3. Identificarea lacunelor în răspunsul la cazurile de violență, în special în cazurile cu istoric de violență și diferite forme de violență (inclusiv fizică, sexuală, psihologică și economică), a curențelor sistemului de referire, precum și elaborarea recomandărilor privind prevenirea cazurilor de femicid în baza lecțiilor învățate.

PENTRU NOTIȚE:

Lined area for notes.

CHIȘINĂU 2025